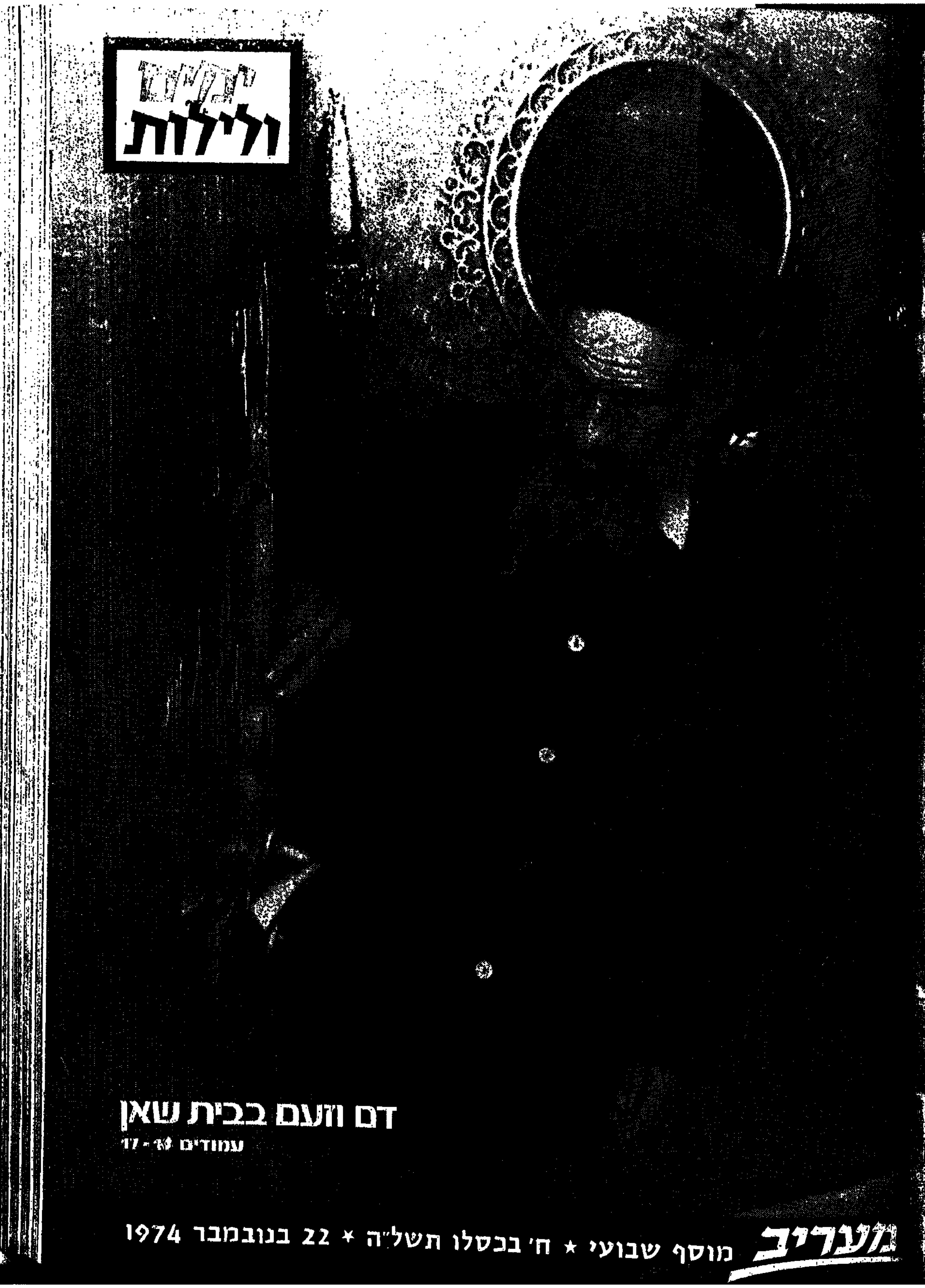

מעריב מוסף שבועי ★ ח' בכסלו תשל"ה ★ 22 בנובמבר 1974

חשבנו על דרכים לעזור לשניהם

לאורך כל הדרך.

כי זו דרכנו: חושבים תמיד על העתיד. ובעתיד היא תהיה אם לילד, שככל שיגדל – לגביה ישאר תמיד ילד שיש לעזור לו. לשם כך בדיוק נועדו תכניות החסכון המיוחדות שלנו: הפקדה בתוכניות אלה מבטיחה לו את עזרתנו לכל אורך הדרך: בהיותו קטן תעניק לו תכנית "ידן-חסכן" בצד הרגלי-חסכון חשובים גם מתנות נאות. כשיגיע לתיכון יהיה משוחרר ממעמסת שכר-הלימוד הודות לתכנית "חסכון לתיכון". כשישתחרר מצה"ל – יעמוד לרשותו סכום נאה שיעזור לו בתחילת דרכו כאזרח. אם יתחילו הוריו לחסוך עבורו כבר בשעת גיוסו בתכנית "חסן לחייל". כשיגיע, בהמשך דרכו, לאוניברסיטה - תאפשר לו "חסן להשכלה גבוהה" להמשיך את לימודיו ללא דאגה. וגם לאחר מכן, לאחר הלימודים, עוזר לו בנק הפועלים להגיע לדירה משלו עם התכנית "מטמון לדירה". חשבו גם אתם על עתיד ילדכם כי סוף מעשה במחשבה תחילה: חסכו כבר עכשיו, בתחילת הדרך.

בנק הפועלים

היום יובל לי: אני מחכה שנה

פליקס קאנדל־קאמוב, בן 42, נשוי ואב לילד, ממוסקווה, הוא תסריטאי, יוצר סרטים מצויירים וסופר. לפני כשנה הגיש בקשת עליה לישראל. בתחילת השבוע פתח בשביתת רעב, יחד עם שני אנשי קולנוע יהודים סובייטיים אחרים.

את רשימתו, המתפרסמת בעמוד זה, העביר קאנדל־קאמוב בשיחה טלפונית ממוסקווה.

1

היום יובל אצלי. מספר עגול. שנה של המתנה, נשמע, לפי הנוהגים של עכשיו, זה דבר של מה בכך. אחרים מחכים שלוש, חמש שנים. אבל אני הנה לציין — שנה! שנתי הראשונה. שמא אחר כך יקהה חושי. שמא הבלתי־רגיל ייהפך להרגל. שמא המצוין ייהפך לנורמה.

נוסף לזה — שנה של המתנה אינה שנת־לוח רגילה. שנה כזאת אני מוכן לחשב כשלוש.

ברכו אותי, איפוא: היום יובל אצלי. שלוש שנות המתנה.

2

הכל התחיל בכך, שהתחלתי לאסוף מיסמכים. ומיד הרגשתי אי־נוחות, אי־נוחות, מבוכה, בושה משפילה. הנה בין השמיצוני וסקלוני! אבל לא נוח היה לי לבקש המלצה, והעתקים, וקבלות. משום שבכל מקום — בעבודה, בקופת החסכון, אצל הנוטריון — צריך היה להודיע על הסיבה האמיתית. לדבר בקול רם ובמפורש: אני יוצא לחיי קבע במדינת ישראל. ואני, הודעתי את הסיבה בכנות. היכן אסתתר?

הרגשתי אי־נוחות מן המבטים התמהים, הלגלגנים, האוהדים, האדישים. האמינו לי, התביישתי. ועוד האמינו: נאבקתי עם עצמי. אך אי־הנוחות לא נמוגה. המבוכה אחזה בגרוני.

שאלתי עצמי אחר כך — הרי רבים עברו זאת. לרבים היה לא־נוח, רבים סבלו מבושה ומצער. נראה, שאצל כולנו קיימת שאיפה בת דורות להסתיר מפני הטובים את ייחודנו הלאומי. להתמוסס. להיעלם. להתמזג לרקע הכללי.

קל לומר בגאווה, בקול רם: אני רוסי. אך קשה, ולא כל אחד מסוגל לומר: אני יהודי. כמה זמן וכמה שתיק והסתתרה בתוכנו החרדה הזאת: בדם, בגנים, בלשד העצמות.

ועכשיו מהירות אנו נפטרים ממנה. מה יפה הי' שחרור: בלי חשבון, בלי היסוסים ופחד. בגאווה ובאוזני כל: אני יהודי. ועוד פעם. ועוד פעם: אני יהודי.

3

אחר כך הגשתי את המיסמכים. את כל המיסמכים שנדרשו, שלא יהיו ספקות לגבי כוונתי. גליתי את אשר בתוכי. הכמוס נעשה לגלוי.

ומיד באו אלי אנשים. הם היו רבים. לפעמים שלושה ביום. הם התיישבו. הסתכלו בי בתמיהה. כמכאן שאבו ממני מה שניתן („הוי, אמרה יהודית אחת, צריך שדודיק יסתכל בך, זה יהיה מעניין בשבילו"). אלה באו לשדלני להישאר. ואלה, שאני אשכנע אותם לנסוע. וכל אחד שואל: מדוע אתה נוסע? מדוע? מה חסר לך? הציקו לך? דירה כזאת! עבודה כזאת! אפשרויות כאלה! נו, מדוע אתה נוסע?

תחילה נסיתי להסביר. האמונה שטמנתי בתוכי במשך שנים נתפלגה לסיבות זעירות ולהוכחות בלתי־משכנעות, שכל אחת מהן לא ראויה לתשומת לב יתרה ביותר. הכל נשמע טיפשי. האורחים היו יוצאים בלתי־מרוצים. ואני נשארתי נבוך.

ואז הפסקתי להסביר. התחלתי לענות על השאלות ואני עונה עד עכשיו בערך כך: „כל אחד חי את חייו שלו, עם סביבתו, עם מחשבותיו, עם יחסו אל העולם. אלה מניעים להחלטתי, אחרים — לא. ואין צורך להתנצל. אין צורך להניא. יחליט איש איש לעצמו".

„אתה נוסע? דרך צלחה!"

„אתה נשאר? היה שלום!"

4

הגשתי איפוא את המיסמכים. את כל המיסמכים שנדרשו. ומיד נשארתי בלי עבודה. פיטרו אותי מהוצאות, מהוצאות לאור, מאולפני הקולנוע. את ספרי הוציאו מבית הדפוס. את שמי התכו מכותרות סרטי. כיסו את החותים. החזירו את כתבי היד. הטילו עלי חרם. עד הסוף.

מי עשה זאת? עורכי? ידידי הטובים ביותר? חברי זה שנים רבות? בכל מקום ישבו ויושבים עד היום אנשים, שלפי עניות דעתי אוהבים אותי, ואילו היה הדבר תלוי בהם, היו ממשיכים לשתף עמי פעולה. אך ציוו עליהם — והם עשו זאת.

כמובן, ישנם שמחים לאיד. אין ספק, בכמות די גדולה. אך לעומתם נמצאו מכירים ואלמונים, שטילפנו אלי, כתבו, באו הביתה, הציעו עזרתם וכספם, זמנם ורגשותיהם. אני אסיר תודה להם, על טעם הגלוי והחשאי. איך נתגלו ידידים! לא הייתי מעלה על הדעת. אולי רק למען הדבר הזה כדאי היה להגיש את הבקשה ליציאה...

5

אחרי חמישה חודשי המתנה, קיבלתי לבסוף סירוב.

עכשיו אינני יכול לבקר בדירות ידועות לי. אינני יכול לטלפן למספרים שאני זוכר בעל־פה. אינני רוצה להזיק להם. אינני רשאי לאכוף את מצפונם. הרי בהם לא תלוי דבר.

הם היו שונים. היו רבים עמי — ומשלימים. נעלבים מדברי — ומגינים עלי בפני הממונים. אך אני משוכנע, שאיש מהם לא היה מרצונו שולל ממני את העבודה. לא איש! הכל נעשה בידיהם, אך לא בלבם. ואינני רשאי לכעוס עליהם. אינני רשאי לדרוש את הבלתי־אפשרי. ייתכן שאני עצמי מסוגל לדבר כזה...

נסיעתי, — אמר אדם לבוש מדי מיליציה, — נוגדת את האינטרסים הממלכתיים.

עלי לומר, שאני אדם צנוע. מעולם לא הפרזתי בזכויותי. אך כאן הרגשתי גאווה רבה. אם נסיעתי נוגדת את האינטרסים הממלכתיים, משמע, אני משהו. אני חשוב מאוד ודרוש מאוד. בלעדי לא יצליחו להסתדר.

„הנה", אמרתי לעצמי, „ואתה עוד נעלב מזה. אומר, שהם כפויי טובה. יש לך הרבה סרטים. הם זוכים בהצלחה בבתי הקולנוע. מכרו אותם בשבעים ארצות בעולם הם זכו בפרסים הגבוהים ביותר בפסטי־וואלים. אך איש לא הודה לך בעד זה. איש לא אמר לך אפילו תודה. והנה, לבסוף, העריכו אותך. עמד אליך לב. נסיעתך נוגדת את האינטרסים הממלכתיים. הרי זאת הכרה בזכויותיך.

„אם אני כל כך דרוש", שאלתי את הלובש מדי מיליציה, „למה לא נותנים לי כאן לעבוד במקצועי?"

„בשאלות תעסוקה", ענה, „עליך לפנות למשרד המחוזי. מי בחור?"

זאת כבר ידעתי. על המשרד ידעתי הכל. חברי, צלם־קולנוע מ„מוספילם", שהסריט שלושים סרטים, גם הוא הגיש מיסמכים כדי לנסוע לישראל. וגם הוא נשאר בלי עבודה. שלחו אותו ללשכת העבודה. איימו, שאחרת ינקטו בצעדים נגדו. שם הציעו לו לעבוד כסבל בבית חרושת למלט. הפיסיקאי עובד כנער מע־לית. הכימאי — כנושא מכתבים. הרופא — כמכבה־אש. אין כבר את מי להדהים...

ועכשיו לי אין עבודה. אחת־עשרה שנים עסקתי בעבודה ספרותית, ועכשיו אין הדבר דרוש לאיש. אולי גם זה נוגד את האינטרסים הממלכתיים.

לעומת זאת יש לי הרבה פנאי. אני משוטט ברחובות, וגיבורי סרטי הילדות שלי, הזאב והשפן, מסתכלים בי מן המודעות, התמונות, התחלוצות, מקירות הבתים, מחלונות הראווה. הם מסתכלים בי בעיני האיש הזה הלובש מדי מיליציה. כאילו הכשלתי אותם.

„בוגד", הם אומרים. „כופר ציוני ארור! נו, קאנדל, חכה!"

אז עכשיו אני כבר מכיר את עצמי יפה,

6

מה עושה יהודי אחרי שקיבל סירוב? מתחיל לערער, מתחיל לכתוב מכתבים ולהתרוצץ במשרדים.

בעלי נסיון אומרים: אין צורך. מנוסים טוענים: הבלים. אבל אנו איננו מאמינים. אנו סומכים על הצדק. כך לימדו אותנו בבית הספר.

אני לא הלכתי למשרדים — זה משפיל. אינני כותב תלונות — זה חסר תועלת. כי איש לא ענה לי. אף לא פעם אחת. אף לא על תלונה אחת.

לפתע הבנתי: אינני קיים. כאן כבר לעולם לא אהיה קיים. הגשתי בקשה — וחדלתי להתקיים לגביהם. אם אהיה כאן עוד שנה, שלוש או חמש — לא יבחינו בי. לא ישמעו אותי. לא יענו. אנו בחלל ריק, בתוך שפופרת. מרוחקים, מופרדים מן הציבור, מן החוקים וממשפט הצדק. באורח רשמי עודנו אזרחי בריה"מ, אך למעשה איננו קיימים עוד. אנו אנשים בלי עתיד, עם הווה בלתי־מוגדר ועם עבר מסופקק. איש לא יקבל אותנו במשרדו, איש לא יאזין לנו. רק האיש הלובש מדי מיליציה יאמר, במקרה הטוב, „חכה", או „בעוד שנה נבדוק מחדש", או „לשם מה אתה בא הנה כל הזמן, אתה מפריע לעבודה, כשנהיה זקוקים לך — נקרא לך".

הם התרגלו אלינו. כן, התרגלו, לובשי מדי מי־ליציה. למחאותינו, להפגנותינו, לשביתות הרעב שלנו. תחילה לא ידעו מה לעשות בנו. התעצבנו והתרגזו. עבר זמן והם צברו נסיון, וגם בטחון עצמי. וגם המקרות. האסטרטגיה שלהם היא היעדר גמור של הגיון, אנו מנסים לנחש את המובן הכמוס של המתרחש, אך איננו מצליחים. אין חוקים, אין תקנון, אין כללים קבועים. הם משחררים לעתים — לא את המועיל ביותר. והם מחזיקים זמן רב — לא את הדרוש להם ביותר. ואין להם בתחום זה שום כלל. והעיקר, אנו אפילו איננו יודעים מי קובע את גורלנו, היכן, באיזו דרך.

אפשר ללחום נגד טחנות רוח, אך אי אפשר ללחום נגד חלל ריק. הם התרגלו אלינו, לובשי מדי המי־ליציה. וגם העולם, לצערנו, התרגל. אכן, אין משחררים אותנו! אכן, משאירים בלי עבודה! אכן, מנתקים את הטלפונים, כולאים ל־15 יום. ובכל זאת, אחרים נוסעים. סבלו עוד קצת. חכו עוד קצת. יגיע גם תורכם.

אנו סובלים. יותר מזה — אנו נחזיק מעמד. רק

(המשך בעמוד 28)

חושבים: תוצרת חוץ...

עד ששומעים את המחיר!

"עכשיו כשתוצרת חוץ כל כך יקרה, התחלתי להשוות מוצרים ולהתענין בתוצרת הארץ. כשהשוויתי את מוצרי החבישה של 'סלוואפלסט' למוצרים דומים מחו"ל, ממש נדהמתי וקצת קשה להודות - הופתעתי לטובה. המוצרים הללו מתחרים במעולים שבמוצרי חו"ל, לא רק בשל מחירם הנוח, אלא בעיקר בשל איכותם הגבוהה".

גם לך כדאי לבדוק עצמך מחדש בנושא זה. למענך, אנו מציגים כאן ארבעה מתוך מבחר מוצרי 'סלוואפלסט':

טוסיק - חיתולים לשימוש חד פעמי.
חיתולי 'טוסיק' הגיגייניים, נוחים ומונעים גירוי או פריחה. לאחר השימוש את קורעת אותם, משליכה לאסלה ומורידה את המים. באריזות של 50 חיתולים, או באריזות החסכון של 200 חיתולים. "המעוניינת בשירות חיתולי 'טוסיק' לביתה? טלפני 61 20 91, או כתבי לסלוואפלסט".

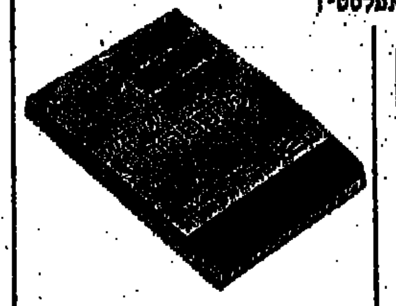

פלסטרית
איספלנית חדישה - באריזות כוללת (בכל אריזה - 20 יחידות). פלסטרית - סטרילית, גמישה, נדבקת היטב לעור (לא למצע עצמו) ואינה חודרת למים. חדירי האוויר שלה מאפשרים לעור לנשום ומונעים גירוי.

נימפה טמפונים.
אם אינך מוכנה להגביל עצמך, במה שנוגע ללבישת מכנסיים או בגד ים, גם בתקופות זווסת - טמפוני 'נימפה' נועדו בשבילך. לנוחותך, שני סוגי טמפונים: עם מוליך - באריזה של 10 יחידות, ובלי מוליך - באריזה של 24 יחידות.

נימפה
התחבושות הגייניות. ל'נימפה' יתרונות שאינך מוצאת בתחבושות הגייניות אחרות: (1) רכה ונעימה וכושר הספיגה שלה גדול יותר. (2) בחלקה התחתון מותקן צפוי פלסטי המונע נזילה. (3) נצמדת לתחתונים באמצעות פס מצמיד שבתחתיתה ולכן אינה מגבילה תנועותייך. (4) לאחר השימוש - קורעים, משליכים לאסלה ומורידים המים. 'נימפה' - באריזה של 10 תחבושות.

סלוואפלסט
יצרני חומרי חבישה.
רחוב מגשימים, קרית מטלון, ליד פ"ת.

תמונת השער: יעיש ביטון, המתגורר בבית־שאן, באותו בנין שמחבלים השתלטו עליו ביום שלישי בבוקר, בודק את דלת דירתו, שנופצה במטח כדורים, בעת שמחבלים ניסו — ללא הצלחה — לפרוץ אליו פנימה. (כתבה מצולמת — בעמודים 16—17). (צילום: ישעה יצחק)

החוצצים

מכונית־פאר לבנה החליקה במוצאי השבת שעברה בשערי משרד הבטחון בתל־אביב. רס"ר המשטרה הצבאית, ויקטור, קפץ לדום והצדיע. באור הקלוש אפשר היה להבחין בלוחית־הזיהוי של המכונית: „יו.אן. 1". במושב האחורי של המכונית ישב מפקד כוח החירום של או"ם, גנראל אנציו סילסוואו.

הגנראל נקרא אל שר הבטחון, שמעון פרס, בשיאה של המתיחות הגדולה, שהחלה בסוף השבוע שעבר. גורם המתיחות הוא המועד ההולך וקרב של תום מנדאט כוח החרום. שכן, לא ברור מהן המגמות הסוריות לגבי הארכת המנדט.

בסוף השבוע הבא יפוג מנדאט כוח החירום, והסימנים מורים, כי סוריה תסרב להאריך את המנדאט, אם לא יחול שינוי במעמד הכוח. על־פי כל ההערכות מבקשים אמנם הסורים להמשיך ולשמור על הסכם ההפרדה בצפון, להכיר ברצועות החייץ המחייבות את הצדדים ולשמור על דילול כוחות בקרבת קוי החזית — אך לסלק מן הרמה את החיילים הפרואנים, האוסטרים, הפולנים והקנדים המופקדים על עמדות התצפית הלבנות שהוקמו בין קוי הגולן והמובלעת.

משקיפים — חיילים

הסורים רוצים להחליף את אנשי או"ם, שלנוכחותם אופי של כוח צבאי, במשקיפים, שכל תפקידם יצטמצם בדיווח על חריגות מן ההסכם — כפי שהיה בתקופה שקדמה למלחמת יום הכיפורים.

בהסכם הפרדת־הכוחות בצפון, שנחתם ב־30 במאי השנה, נקבעו תפקידיו של כוח משקיפי או"ם. בהסכם נאמר: „תפקידו של כוח משקיפי או"ם לעניין ההתנתקות לפי הסכם זה יהיה לפעול במיטב מאמציו כדי לקיים את הפסקת האש ולראות כי תישמר בקפידה.

„בביצוע שליחותו ימלא אחר חוקי סוריה ותקנותיה החלים באורח כללי, ולא יפריע לפעולתו של המינהל המקומי. הוא ייהנה מחופש תנועה ותקשורת ומשירותים אחרים הקשורים לשליחותו. הוא יהיה ממונע ויצוייד בכלי־נשק אישיים בעלי אופי הגנתי, ויפעיל כלי־נשק אלה רק לשם הגנה עצמית.

מספר אנשי כוח המשקיפים יהיה כ־1250, והם ייבחרו בידי המזכיר הכללי של או"ם בהתייעצות עם הצדדים מקרב חברות האו"ם שאינן חברות קבועות במועצת הביטחון".

עקשנות „יקית"

המועד הקרב, בו יפוג מנדאט כוח המשקיפים של האו"ם בצפון, והמגמות הסוריות המסתמנות, מעסיקות את הגנראל סילסוואו בפעילות מדינית מואצת. כוח המשקיפים כבר נוכח בחודשים האחרונים פעמים אחדות בנסיונות של הסורים לקעקע את מעמדו. באחת התקריות הללו נאלצו אנשי האו"ם להחזיר למולדתו קצין אוסטרי בדרגת סגן־אלוף.

קצין זה ניצב במחסום או"ם, בפאתיו המזרחיים של הכפר חאן־ארנבה. המחסום אמור למנוע כניסת אנשי־צבא סוריים לשטח המשתרע ממערב לכפר, והנתון לשליטת מינהל אזרחי סורי בלבד. ביום התקרית הגיעה שיירה של כלי־רכב, וביניהם שני ג'יפים צבאיים. היתה זו פמלייתו של שר ההגנה הסורי, הגנראל מוסטפה טלאס.

קצין האו"ם האוסטרי סירב לגלות גמישות, וכפי שמחייבות אותו ההוראות — סירב להתיר לאנשי הצבא להיכנס לרצועת החייץ. בעקשנות „ייקית" טיפוסית ניצב בפני כלי־הרכב הסוריים, ומנע המשך נסיעתם.

במהלך העניינים התניע אחד הסורים את מכוניתו. רק בנס לא נפגע הקצין האוסטרי. בסופו של דבר, סבו הסורים על עקבותיהם ולא נכנסו לאזור החייץ. אבל הסגן־אלוף הוחזר לוינה.

„פירוש לא נכון"

לא היתה זו תקרית ראשונה, או יחידה, בין אנשי או"ם לבין חיילים סוריים. קציני או"ם יודעים לספר על נסיונות לא מעטים של הסורים לפגוע במעמדם. כך, למשל, הקימו הסורים נקודות תצפית בקירבת הגבול, בגיזרה שמדרום לתל־פארס, בתקופה שבה ערך צה"ל תרגילים על־ענצבתיים ברמת־הגולן. הנקודות הללו הוקמו ליד תצפיות האו"ם, במטרה להפגין זלזול סורי במעמדם.

יחס זה של הסורים כלפי כוח האו"ם נובע ממדיניות המוכתבת בידי שלטונות דמשק, ותכליתו להביא לשינוי במצב. אם יעלה הדבר בידי הסורים, יוכלו להצביע על הישג משמעותי לגביהם: שינוי מעמדו של הכוח באזור זה; הפיכת „החיילים" למשקיפים.

מפקד כוח החירום של או"ם, האמון על עקרונות הנייטראליות, מקפיד לנצור את לשונו. בסיור שערך מטה האו"ם בירושלים באזור החייץ של האו"ם בדרום, ושבו השתתפו כמה עשרות כתבים זרים וישראלים, ליווה הגנראל סילסוואו את העתונאים והשיב לשאלותיהם. אך כאשר נשאל על הנעשה בצפון השיב: „עכשיו אנחנו בדרום, ולא נתייחס למתרחש בצפון".

כאשר היקשה בכל זאת אחד הכתבים, וציטט את דברי השר פרס בכנסת, בדבר ההפרות שמפרים הסורים את הסכם ההפרדה, השיב הגנראל הפיני בציטוט משלו את דברי הרמטכ"ל גור, אשר אמר, כי ההפרות הסוריות נובעות מפירוש לא נכון של הסכם ההפרדה.

כוח החירום של או"ם בדרום משתרע אף הוא ברצועה שבין אזורי הדילול של ישראל ומצרים. אלא שכאן, בניגוד לצפון, הוארך מנדאט הכוח ללא בעיות כמעט, בחודש שעבר.

שלא בדומה לצפון, שם חיים אנשי או"ם במיבני־אבן צבועים לבן, הבולטים למרחוק על רקע הרמה השחורה והמסולעת, שוכנים חובשי הכומתות הכחולות בדרום באוהלים הממוקמים על דיונות של חול. אנשי או"ם אלה, בני לאומים שונים, מאיישים תצפיות,

חייל או"ם פרואני בצפון: קסדה יש — מחכים למנוחה

האו"ם הביא פועלים מתורכיה, להקמת עמדות־קבע באזור החייץ

חייל וחיילת בשיחה עם או"מניקים פנאמיים, במחנה העורפי ברו...

מאת יעקב ארז
צילם חנניה הרמן

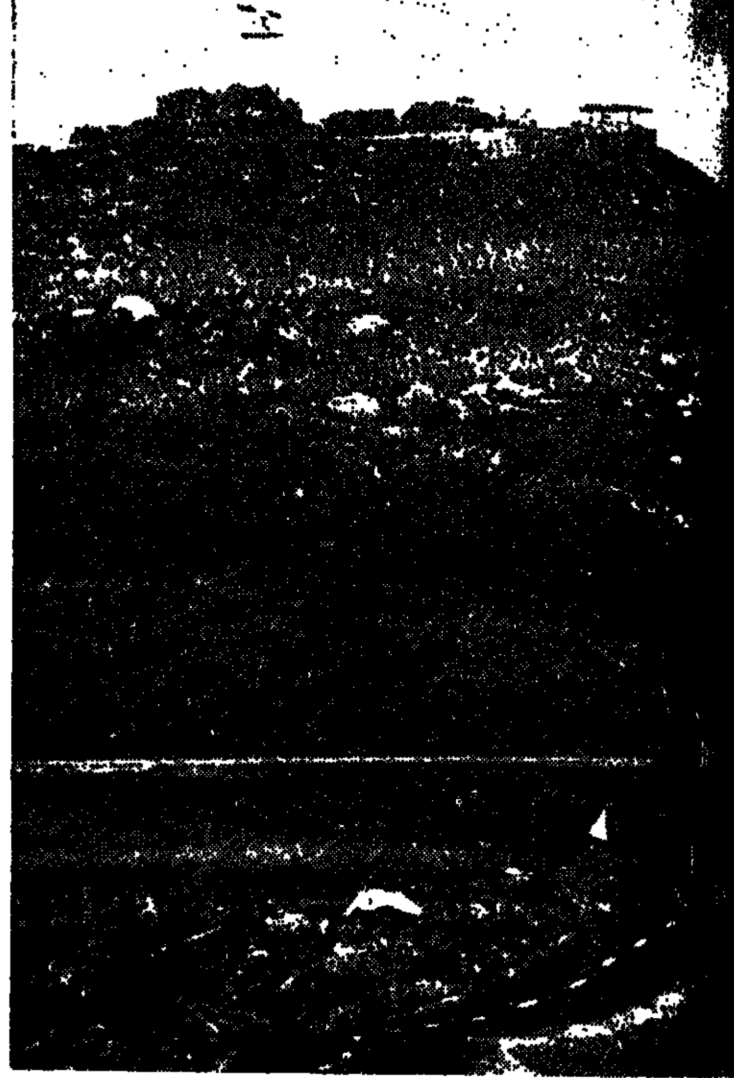

...ת או"ם (למטה) שרועה למרגלות עמדה של צה"ל, ליד קונייטרה.

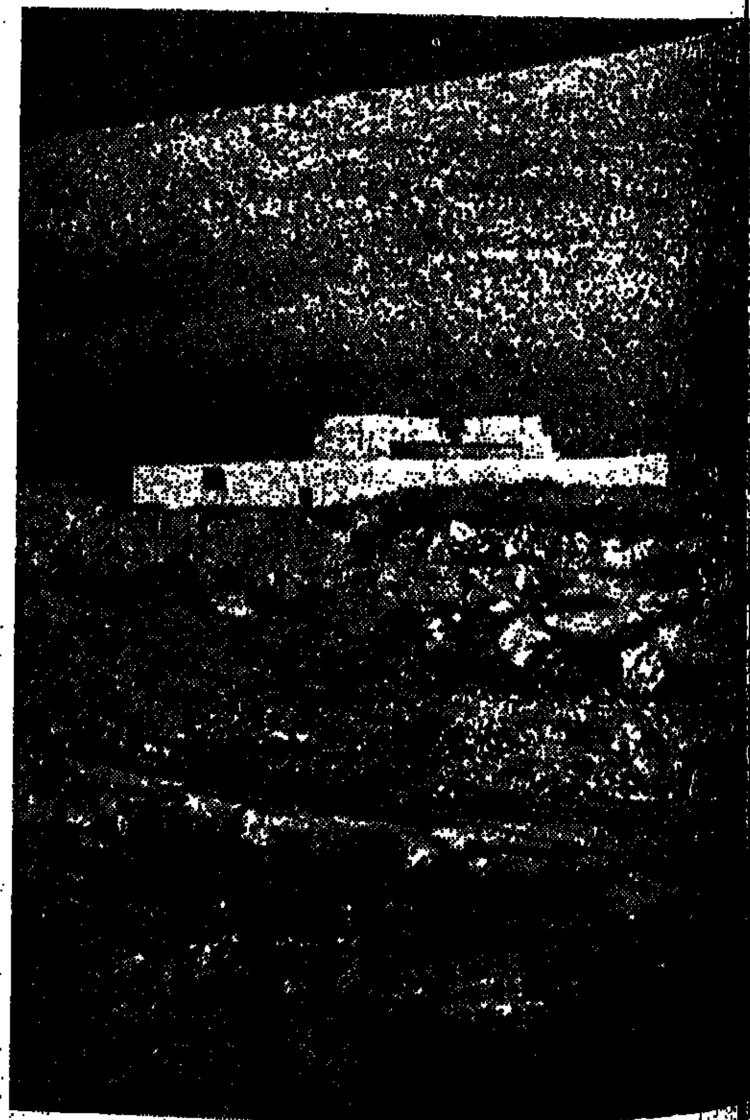

...דות תצפית בנויה היטב של האו"ם, על החרמון הבעייתי והקר.

בודקים אם אין כמות הכוחות ברצועות הדילול חורגת מן המותר על־פי ההסכם, וניצבים במחסומים שעל הכבישים.

שקט ודריכות

כאן, בדרום, עדיין נפגשים קצינים ישראליים עם קצינים מצריים בחסות או"ם. היחסים שוב אינם מתהדקים, כפי שהיה בעת הפסקת־האש, כאשר כוחות צה"ל חנו באפריקה.

מקום המיפגש נקרא „נקודת מעבר 512", והוא נמצא במרכז רצועת החייץ שמחזיק האו"ם בין באלוזה לקנטרה. הנקודה כוללת שתי סככות ענקיות ומספר מיבנים. לכאן מגיעים לעתים סטודנטים מצריים העוברים מרצועת־עזה לקהיר ולהיפך, וכן אורחים העוברים לשם ומשם במסגרת איחוד־משפחות.

בסיור־העתונאים שערך מטה האו"ם לפני ימים אחדים, אמר כאן הגנראל סילסוואו כי „פה שקט, וכוח החירום של או"ם נהנה משיתוף־פעולה של שני הצדדים".

ואמנם, שקט בגיזרה, שנה אחרי המלחמה; שמונה חודשים אחרי שהסכם ההפרדה עם מצרים נכנס לתוקפו. שקט — אך הצדדים ערוכים ודרוכים.

בתצפית מערבה ממרכז רצועת הדילול, אפשר להבחין בשורת מגדלי־התצפית שהקימו המצרים. אלו מגדלי מתכת גבוהים וצרים, המשמשים את המצרים לעיקוב אחר התנועות הישראליות. מזרחה משם, מעבר לרצועת הדילול, מתבסס הקו הישראלי. קו חדש, הנשען על הגנה קשיחה וגמישה כאחת, בו מותאמות שיטות הלחימה לתוואי־השטח.

אבל בתווך, ברצועת הדילול של האו"ם, בין נקודות התצפית שמעליהן מתנוססים הדגלים הכחולים, מתנהל אורח־חיים של מעין „קייטנה". החיילים השוודיים, צחורי־העור מבקשים „לתפוס שמש" כמה שיותר, בין הסיורים והתצפיות.

הנוכחות של האו"ם בסיני ובגולן היא סמלית. אין לה, למעשה, משמעות צבאית. 4500 איש מונה כוח החירום של האו"ם בדרום ו־1250 בצפון — אך רק שליש מן הכוח נמצא ברצועות החייץ.

„השאלה איננה מספרית", מסביר הגנראל סילסוואו, „איננו יכולים להתחרות עם הצבאות הנמצאים משני הצדדים. זוהי שאלה של נקודות־תצפית שעליהן מתנוסס דגל האו"ם".

לאורך 185 הקילומטרים של רצועת החייץ בדרום חונים ששה גדודים, המאיישים 72 נקודות תצפית. הבסיסים הלוגיסטיים נמצאים מעבר לאזורי החייץ, באיסמעיליה שממערב וברומני שממזרח. שלושים יום נמצאים אנשי אנשי האו"ם בעמדות התצפית שבחולות, ואחר־כך מוחלפות היחידות באחרות, וחוזרות לבסיס שבעורף.

מגדל בבל

בסיס האו"ם רבעה, אשר ליד רומני בסיני, הוא מעין מגדל־בבל של בני לאומים שונים, הדוברים שפות שונות. בשק"ם של המחנה לוגמים חיילים בירה לבנה מדניה ומשיקים כוסות ויסקי סקוטי. התקרה מכוסה במיצנח אדום, ועל הכתלים מצוירות כתובות נוסטאלגיות. כמו תמרור־דרכים המצביע לכיוון אוטאווה, הליפאקס, טורונטו וערים אחרות בקנדה. האו"מניקים מספרים, כי אחת לחצי שנה הם זכאים לחופשה בת שבועיים, אותה הם מבלים בתל־אביב, בקהיר או בביירות.

סגן ראשון אנדרס דהלמאן, משוודיה, הוא סגן מפקד פלוגה היושבת בציר באלוזה־קאנטרה. לכאן הגיע מקפריסין כבר בסוף אוקטובר אשתקד, ולפיכך נמנה על ראשוני כוח או"ם בסיני.

„אין כאן בעיות", אומר הקצין הבלונדי, ששב זה עתה מחופשת־מולדת בת שלושה חודשים. „יש אוכל טוב, הדואר בא בזמן, עתונים מגיעים — ואנחנו מסתדרים. בחופשות נוסעים לבלות בתל־אביב. אחר־כך אולי נצא גם לביירות או לקהיר".

„אני נייטראלי"

— האם יש לך חברה בתל־אביב?

— „אינני רשאי לענות", מצטחק אנדרס, „אני נייטראלי...". הוא מציין, כי היחסים בין אנשי האו"ם לבין הישראלים והמצרים טובים מאד. „שותים קפה יחד, מטפטפים, והכל בסדר".

כאן, באיזור החייץ, מקיימת יחידתו תורנויות של שמירות, עבודות־מחנה, והאנשים עוסקים גם באימון גופני. „במסגרת תפקידנו, אנו צופים סביב, ומדווחים על נסיונות להפר את הפסקת־האש ועל טיסות באוויר. אנו מדווחים מכאן למחנה שלנו, משם לגדוד, ואחר כך עוברים הדיווחים הלאה, לירושלים ולניו־יורק" — מספר הקצין השוודי.

יחידתו מצויידת בנשק־קל בלבד, רובים אוטומאטיים, וכן כמה מקלעים ומספר מטולי־בזוקה. כלי הנשק הללו אינם מעניקים כל משמעות צבאית לכוח. בסופו של דבר, חיילי האו"ם אינם אלא צופים, החוסים בצל הדגל הכחול המתנוסס במדבר.

איש שיחנו. השוודי מתהלך נעול בנעלים גבוהות שחורות. כשלגופו מכנסים קצרים. מלבושו הנוח הינו זכות־יתר השמורה לקצינים בלבד. „אנו רגילים אמנם למזג אויר שוודי, אבל מזג־האויר כאן נוח מאוד עתה ואנו נהנים ממנו" — הוא אומר.

נקודת התצפית של סגן אנדרס מצויה במרחק ארבעה קילומטרים מן הים־התיכון, אך רק לעתים רחוקות יוצאים הוא וחייליו לרחוץ בים. שיגרת הפעילות של אנשי האו"ם איננה מרתקת או מעניינת במיוחד, ולכן מצפים מרביתם לבוא החופשה, בה הם יוצאים לערים הגדולות, מסיירים, מטיילים, ומחליפים את הנוף המונוטוני של המדבר באתרי תיירות.

השוואה בין תנאי חייהם של אנשי האו"ם בדרום ובצפון, מצביעה על הבדל קיצוני. לעומת השלווה ממנה נהנים אנשי הכוח בדרום, חיים האו"מניקים שבצפון במתח. הם פזורים בעמדות תצפית באזורי החייץ, ובמחנות הנמצאים ליד העיר קונייטרה, אך כלל אינם בטוחים שאמנם יותרו כאן, ברצועה המפרידה בין צבאות ישראל וסוריה בגולן.

„גם התרנגולות התרגלו כבר ולא נבהלות מפיצוצים" — אומרים אנשי מושב דובב שבגבול לבנון, אשר התגברו על „מחלות הילדות" וחיים עתה חיים יציבים ●● רק בערבים אין מה לעשות: אין בידור — אמנים לא באים ●● בני „שבט יקותי" מפרס חיים בשלום עם המשפחות הצפון־אפריקניות שנותרו — אך אין „משבצת" לבנים החוזרים מהצבא ורוצים להתיישב בכפרם

מושב עובדים על הגבול הלבנוני: התייצבות כלכלית וחברתית, אחרי שנים של משבר.

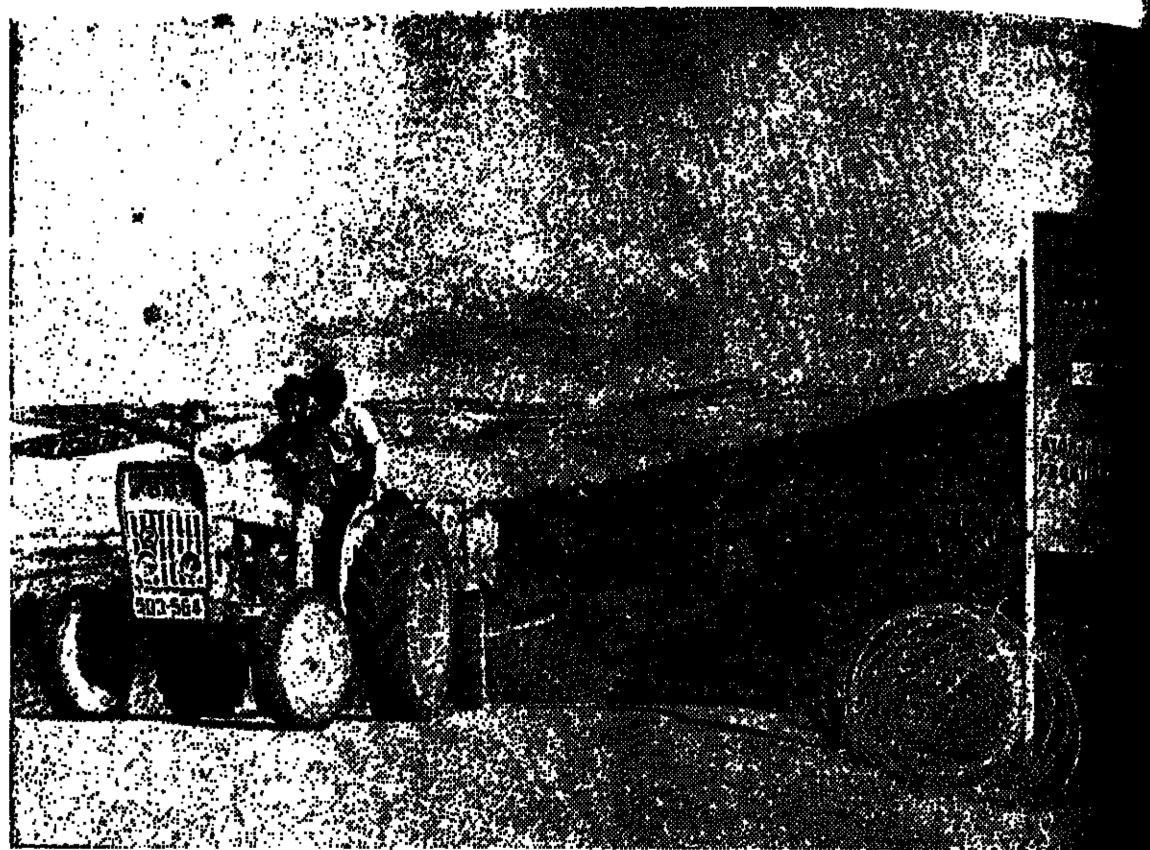
יוצאים לעבודה, כרגיל. השלט „עצור" מיועד לזרים. על הגבעה ברקע — הכפר השכן, ירון הלבנוני.

פגז בודד נחת בדובב

מאת מנחם תלמי
צילם אסף קוטין

תחילתו של הכביש ל־דובב בצומת חירם, אותה פרשת דרכים צפונית בלתי־סואנת, בה נפגשים הדרכים מצפת, נהריה ואילון, ואשר ממנה מעפיל ונמשך כביש הגבול ה־צפוני לעבר מלכיה וגבי־יושע, אותו כביש הררי, החוכך פה ושם את הגבול הלבנוני.

תחילה הצומת, אחר כך חורבותיה של ברעם הקדומה, אחר כך בית הקברות המרוניטי של בירעם הנטושה, עם עצי האורן הישנים, החותמים בין שולי הכביש לבין מצבות בית העלמין.

משם כבר רואים את מושב דובב, השולח קריצת גגות אדומים ואצבעות של משושי טלוויזיות ודודי־שמש ירקרקים אל שמי הגליל. שמי הגליל מכוסים קרעי עננים כבדים, נפוחי גשם, שאיננו יורד. העננים מטילים כתמי צל גדול על הרים שותקים. הכביש ריק. שוב לא מטיילים כאן. נוסע בו רק מי שצריך.

שבט אחד

אחר כך אתה פונה שמאלה, ב־כביש הגישה למושב. להרף עין, מבעד למירווח העצים והמטעים, אתה רואה כפר ערבי עם מיסגד בחיר הדקיק, ואתה יודע שזוהי ירון הלבנונית. הכפר הגדול שמעליה הוא מרון א־ראס, גם הוא בתחום לבנון. הכפרים ה־לבנוניים, המתגלים להרף־עין, נעלמים, וכבר אתה עוצר בשער המושב, הפתוח כדי חדירתה הזהירה של מכונית אחת. חייל מילואים בוחן את הרכב ואינו אומר דבר. מכאן אתה מסיק, שאפשר להיכנס.

אתה נכנס ופוגש בצד הכביש גבר צעיר, שיער שחור הגולש על לחייו. זהו ישראל יקותי, בנו של דניאל יקותי עליו השלום, ובן דודו של משה יקותי, ייבדל לחיים ארוכים, שהוא מזכיר המושב, ובנו של חביב יקותי. משה יקותי, המזכיר, אינו מצוי ברגע זה במושב. את חביב יקותי, אביו של משה יקותי ודודו של ישראל יקותי, אפשר לפגוש ליד בית הספר, מזויין בנשקו האישי, עורך תורנות שמירה. ליד שער היציאה מן המושב עומד נער גדוש שיער שחור מצוסף, המבקש לתפוס טרמפ לצפת. זהו הרצל יקותי, בנו של חביב יקותי ואחיו של משה יקותי.

זה קצת מסובך, אבל מוכרחים להתרגל. במושב דובב שעל גבול לבנון, חיות עשרות משפחות יקותי, כולן בנות „שבט" אחד, עולים מפרס, החיים בשלום ובאחווה למופת עם עוד 12 משפחות ממארוקו ומשפחה אחת מתורכיה.

גם התרנגולות התרגלו

לוחצים ידיים עם ישראל יקותי, שהוא רכז התרבות של המושב. לפני ששומעים ממנו כמה דברים חשובים ומאלפים, מאזינים לסידרת התפוצצויות, המהדהדות עמוק בין ההרים הגדולים, שומעים ניסורם ה־יבבני של מטוסי סילון עלומים, המתערבב ברעם הפיצוצים.

אף אחד מבין העוברים־ושבים אינו עוצר לשמוע ולהסתכל. כולם יודעים, שהטילונים הם שלנו ושה־רעמים באים מתוך הטריטוריה ה־לבנונית. פעולה שיגרתית נגד ריכוזי מחבלים.

„אתמול הצטרפו לתזמורת גם מרגמות. היה רעש לא־נורמאלי. — אומר ישראל יקותי. — אנחנו התרגלנו. אפילו התרנגולות התרגלו. לא נבהלות יותר".

יום לפני כן נחת במושב פגז. ישר לתוך ערימת זבל.

„זה היה בערב. ישבנו בבית, ראינו טלוויזיה. שמענו פיצוץ חזק. קפצנו החוצה. לא ראינו כלום. מיד נפתחה הפגזת־נגד לתוך התחום הלבנוני. רק בבוקר גילינו את המקום שבו התפוצץ הפגז שנשלח אלינו".

מאז מלחמת יום הכיפורים, לא היו פגיעות במושב דובב. אל הפגז הבודד, שנחת על ערימת הזבל, לא מתייחסים. בסך הכל חריג קטן של המהומה הגדולה המתחוללת סביב. כמעט כל לילה. מהומה ומעש, שרק הדים קלושים מהם מגיעים אל כותרות העיתונים.

מתרגלים לכל: לחדלון היורד על הכבישים עם בוא הערב. לשמירות המוגברות. לתחושת הניתוק החלקי. לעובדה שאין מה לעשות מרדת החמה ועד זריחתה.

מה אחרי העבודה?

ההרים רועדים מהתפוצצויות רחוקות.

„זה בום על־קולי", — אומר ישראל יקותי.

נקודה זעירה בשמים אצה מענן לענן. מטוס מגביה טוס היוצא לגיחה, או שב ממנה.

„אתה שואל מה עושים כאן אחרי העבודה? זו הבעיה שלנו!" — קובע ישראל יקותי, רכז התרבות. „מדי פעם אנו מקיימים ערבי ריקודים בבית־העם שלנו. זה הבנין היפה הזה במרכז הכפר. תרומה של יהודי טוב מאמריקה. ואלה הערבים השמחים שלנו. באים כל הצעירים והרבה חיילים. פעם ב־שבוע יש חוג לאזרחות טובה של מינהל ההסברה. בזה מסתיימת ה־פעילות התרבותית שלנו. סרט מקרינים פעם בחודש, בערך.

„אמנים מסרבים לבוא. אומרים שזה מסוכן, או שלא אומרים כלום וסתם לא באים. מישהו כבר אמר לנו, שעד שלא יסתדר אצלנו המצב הבטחוני, שלא נצפה לאמנים. אבל יום אחד בכל זאת הצליחו לשלוח לנו מהוועד הפועל של ההסתדרות אמן, זמר. היתה ציפיה גדולה לקראת בואו. רוב אנשי המושב ישבו בבית־העם וחיכו לו בכליון עיניים. זה היה אחרי ארבעה חודשים שלא היתה כל הופעה.

„הוא הגיע באיחור של שעה. יצאנו לקבל את פניו. עוד לפני שיצא ממכוניתו, שאל אם התקנו רמקולים. אמרנו לו, שאין לנו רמקולים ואף פעם לא היו לנו. אם כך, אמר, אין לי מה לעשות כאן. ניסינו לשדל אותו. הסברתי לו את הרעב של התושבים להופעה מבדרת, את הציפיה לאמן, את האכזבה הכבדה שינחיל להם אם יסרב להופיע. הוא סרב.

„ביקשתי ממנו, שיצא ממכוניתו, שיגיד כמה מלים לאנשים, שבמקום עשרת שירים ישיר שיר אחד, בלי מיקרופון. שיר אחד! הוא אפילו לא יצא מהמכונית. הדליק אותה ואמר: ,אם אין לכם רמקולים, אני לא מופיע'. לחץ על הדוושה והסתלק".

מתי כותבים בעתונים

על דובב שבגבול הצפון שומעים מעט מאוד. מה יכתבו עליו? שיבול התפוחים של מטעיו עלה השנה יפה? שההכנסות מהלול היו סבירות? שיוצאי פרס וצפון־אפריקה המאכלסים אותו חיים בהרמוניה, בניגוד למה שהיה מקובל במקומות אחרים? שהוא שוכן בנוף גלילי פראי ומרהיב, בצילם של הר מירון, הר אדיר והר חירם?

כשמתגלים מוקשים במטע, כש־מפעלת בזוקה מאולתרת, כשנוחת פגז מחבלים מלבנון, — מופיע שם המושב בעתונים. כמו בתחילת השבוע.

לפני שנים אחדות הירבו לכתוב עליו, היו בעיות של משק שטרם עלה על פסיו, של חוסר תעסוקה, של פרנסה בדוחק. המושב היה פרובלמאטי. אלה באו — אלה עזבו. בראשית שנות השישים עוד ישבו כאן עולים חדשים מהרי האטלס. משהחלו קשיים, חיפשה הסוכנות היהודית קבוצת מתיישבים אחרת. באותה תקופה פנתה לסוכנות משפחת יקותי מעכו, עולים חדשים מפרס, שעסקו ב־חקלאות בארץ מוצאם. היא ביקשה מקום להתיישב.

בני המשפחות דניאל וחביב יקותי היו, איפוא, עולי פרס הראשונים שהגיעו לדובב. בעקבותיהם הגיעו שאר בני ה„שבט" הזה — בני המשפחות אברהם, איסמאעיל, יעקב וברוך יקותי. את מקומה של כל משפחת מהרי האטלס שעזבה את המושב, תפסה משפחה מפרס. לבסוף נותרו במקום כתריסר משפחות צפון־אפריקניות בלבד.

„חיים איתם בסדר גמור, — אומר יקותי. — יחסים למופת. ארץ המוצא לא משחקת תפקיד. הנה, הרב שלנו הוא מרוקני".

עד 1971 היה המושב שרוי במשבר כלכלי כרוני. החקלאות טרם נתנה פריה ועיקר הקיום היה על שכר־דחק מעבודות בקק"ל ובסוכנות.

„לפני שנתיים וחצי התחיל המצב משתפר. המטעים התחילו לתת פרי. הלול הראה הכנסות. היום המצב הכלכלי סביר. קיימת רק בעיית ה־צעירים, אין להם משבצה. הם חוזרים אחרי שרות בצבא, רוצים להישאר במושב, אבל טרם נמצא לבעיה זו פתרון".

מזנון מ־4 עד 6

„גומרים את העבודה, יורד היום, אין יותר מה לעשות כאן, — אומר ישראל יקותי. — בארבע בערך פותחים את המזנון בבית העם, סוגרים אותו בשש. המקום הוא כמו בית קפה. קצת שתיה קלה, קצת ואפלים. משחקים שבש ודומינו. מדברים והולכים הביתה. פותחים את הטלוויזיה, וכשהיא נגמרת, הולכים לישון. כדי להתבדר, לראות רחובות ובני־אדם, היינו נוסעים בערבים ל־צפת. עכשיו, כשהעלו כל כך את מחיר הבנזין, מי יכול להרשות לעצמו את התענוג הזה?"

בבית־הספר המקומי לומדים למעלה ממאה ילדים. בית־הספר מגודר סביב סביב. שניים מחברי המושב, לבד מ־אנשי הצבא, שומרים עליו. צמוד לו גן הילדים, שחצרו מסולעת והכניסה למיקלטו מלאה מכשולים.

„כבר חמש שנים שאנו מבקשים ודורשים להכשיר את החצר הזאת, להכניס בה מיתקנים, — מתלוננים אנשי המושב. — דוחים אותנו בטענות שאין תקציב ובהבטחות שאין ממלאים אותן".

המורים והגננות שותקים. שתיקה שבהסכמה: יש להם מה להגיד, אבל אסור להם. יש הוראה מפורשת מ־משרד החינוך, שאין לדבר עם עתונאים.

הרצל א' — הרצל ב'

בני המושב, המסיימים את בית הספר המקומי, יוצאים ללמוד ב־מקומות שונים בארץ. אחד מהם הוא הרצל יקותי, בן 17, הלומד מכונאות במרכז להכשרה מקצועית בצפת. הרצל יקותי הוא בנו של חביב יקותי ואחיו של משה יקותי, המזכיר. יש עוד הרצל יקותי אחד במושב, בנו של יעקב יקותי, שהוא אחיו של חביב יקותי וכמובן בן־דודו של הרצל יקותי א'. גם הרצל יקותי ב' הוא בן 17, גם הוא לומד מכונאות בצפת. שני ההרצלים יושבים שם ליד שולחן אחד, על ספסל אחד. הם דומים איש לרעהו ו... משגעים את כל ה־עולם.

„הגבול והבטחון אינם בעיה — אומר הרצל יקותי א' — מתרגלים לחיות עם זה. לא מתרגשים. הצרה היא הרגשת הבדידות וסובלים ממנה בעיקר הצעירים. אבל אף אחד לא חושב לעזוב את המושב. למה? באמת אני לא יודע. אני חושב, ש־אנחנו פשוט אוהבים את המקום. למה? לא יודע. אוהבים. זהו זה.

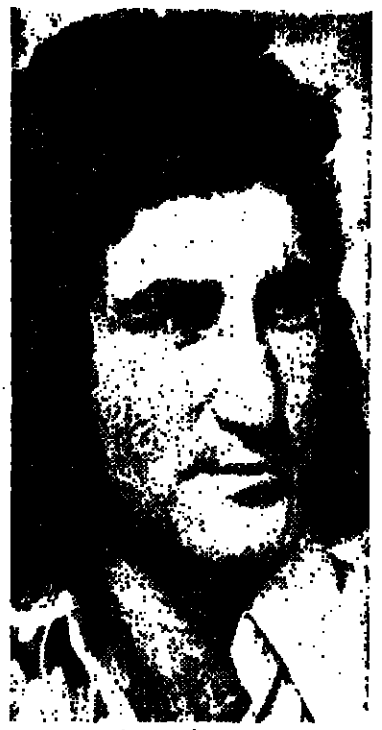
ישראל יקותי
הבעייה אינה בטחון — אלא תרבות

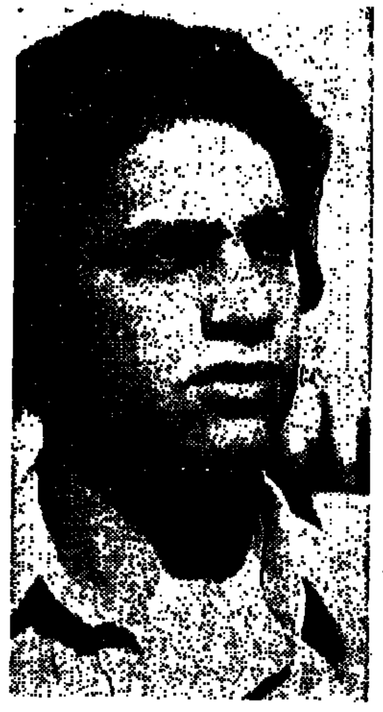
הרצל יקותי
הצעירים סובלים מהרגשת בדידות

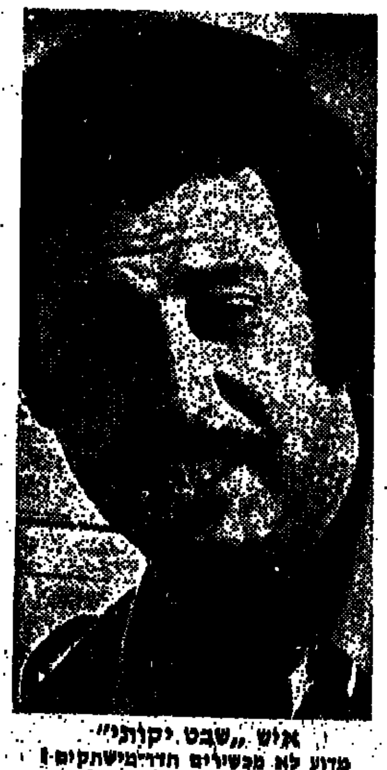
איש „שבט יקותי"
מדוע לא מכשירים חדר־משחקים?

מאת א. דולב

צילם: יעקב אגור

„אם ברצונך לראות את אחד השחקנים הגדולים בעולם, עליך ללכת לעיר קטנה בשם תל־אביב", אמר עליו ג'ון גאסנר, מבין חשובי חוקרי התיאטרון באמריקה, אחר שראה אותו בניו־יורק בארבעת מתפקידיו. והמבקר האנגלי־האמריקני הנודע, אריק בנטלי, כתב: „לוא היתה שפת אמו של אהרן מסקין אנגלית, היה כל העולם מכיר אותו".

מסקין, שהלך בשבוע שעבר לעולמו, ספק אם שאיפתו היתה, שכל העולם יכיר אותו. שחקן עברי, שעמד ליד עריסת התיאטרון העברי, מעולם לא נזקק מסקין לאנגלית, אלא לעברית בלבד, למשפטים אחדים באידיש עסיסית, ולכמה אימרות־כנף רוסיות, להבעת חיבתו לקרובים לו.

כשאתה מדפדף בששים שנותיו על הבמה, מביטה בך הדמות המונומנטאלית, בעלת הפנים החצובים כסלע, מעל דפי אלבום חייו, קורנת טוהר ואנושיות, ענווה מתוך עוצמה, וצניעות שבהרגשת כוח ושלמות פנימית.

מסקין — אמר עליו פעם ידידו זה יובל שנים, ד"ר משה פלדנקרייז — הוא איש החושים, אוהב חיים, אדם בעל תאוות ויצרים גועשים וכוח כביר, אשר למד לשלוט ביצריו ובתאוותיו ולרסן את הכוח הפנימי שלו.

הבאס השאליאפיני

הידה כאובה היתה בעיניו, עד יומו האחרון, המולת הפירסומת המודרנית. בצליל אירוני בקולו העמוק, היה מספר בפליאה: איך לפני שנים לא רבות, בימי עידן הבלי הפירסומת, קיבל מכתב מאיזו חברת ליחסי ציבור, שהציעה לו, כנגד עשרים לירות לחודש, לדאוג ולפרסם את שמו ברבים.

מסקין שנא להתראיין. העדיף להקשיב ומיעט לדבר. אולם בעת שהיה משרבב הערה של שתיים־שלוש מלים לאקוניות, די היה בהן כדי ליצור שדה מאגנטי שלם סביבו. הבאס השאליאפיני האדיר והעמוק פרט על מיתריו בעוצמה והקרין תמימות אנושית סביבו.

על פי רוב, כאשר מסקין דיבר, דיבר על תיאטרון. שיח אוטוביוגראפי לווה אצלו ציורי־לידת קשים ואי־נוחות, מודגשת במחוות־יד של ביטול, — לאמור: הבל הבלים.

שחקן בלי אגו

מסקין היה תופעה שמחוץ לטבע מקצועו: שחקן ללא אגו, בלי מרפקים. לענוות־אמת זו היה מחיר, שמסקין שילמו. ושילמה אותו גם הרבות התיאטרון בישראל, מחיר חוורים על כמה וכמה תפקידי מפתח חשובים, שלא נכנסו, בשל כך, לפנתיאון התיאטרון הישראלי.

„אין תפקידים קטנים, יש שחקנים קטנים" — אמר סטאניסלבסקי, ומסקין היה המגלם המעשי העילאי של אימרת הכנף הזאת. מעולם לא דחה תפקידים „קטנים".

להיכן נעלמה עבודת הקודש בתיאטרון? השאלה טרדה והעכירה אותו. בתקופה שבה מסחר התיאטרון את האידיאלים שלו, זו מסקין בשקט העדיף להישאר מעוגן בדור האחרון האידיאליסטי.

גם מחוץ לתיאטרון, מסקין האדם היה בבחינת שמורת טבע: מוכרח צנועה, דחייה סולדת של כל מקור הכנסת של „חאלטורה". אין להנמיך את קומת התיאטרון בזוטות. מה לענק בירידי־ההבלים?

הניגוד הבסיסי שבין התוך הנסתר ומה שנראה לעין מחוץ, הוא, כמדומה, תמציתו של אדם, שהיה מיתוס בחייו. הרואי בממדי גוף, בקומת 182 סנטימטר, אך קורן תום כנער מגודל; מגושם ועדין; בוהמי בלב־ונפש; וג'נטלמן אבירי למופת.

11 ילדים בבית

מסקין נולד לפני 76 שנה, בן לסנדלר יהודי עני ברוסלבל שבפלך סמולנסק, רוסיה הלבנה, בבית ספוג זמירות עממיות. נצר לשושלת חזנים. 11 ילדים היו בבית. רק 7 עמדו בתלאות הקיום. במחסור ומחלות הילדות. ששה לא יצאו את גבולות בריה"מ עד עצם היום.

בזכרונות הילדות שלו מבצבצות בבואות רוטטות: בבית אבא ואמא, אנשי עמל קשי־יום, שרוי היה העצב בכפיפה אחת עם השמחות הקטנות. העצב והשמחה גמסכו בנפשו הרגישה של מסקין הקטן, התולך ל„חדר" שש שנים רצופות.

משסיים לימודי יסוד בבית־הספר הרוסי־כללי, יצא לחפש פרנסה. שימש כעוזר לטכנאי־שיניים; שוליה לפושטי עורות בבית המטבחיים; ונער שליחויות בבית־מסחר לעצים. מלחמת העולם הראשונה מוצאת את מסקין, בן 16, בבית החרושת המקומי למוצרי מתכת. כך נחלץ מהשירות הצבאי. „מהפכת אוקטובר" מעוררת בו את המצפון החברתי. הוא עלם גברתן — וגדודי הגוואדיה האדומה יודעים להעריך סגולות גופניות. המסכן הצעיר עובר עם הגדודים את החזית האוקראינית, מתלבט ונשלח למוסקווה.

עלייה בדרגה: קומנדאנט בן 18, ממונה על בית מיניסטריון המזון, אשר מול שערי הקרמלין. מוסקווה קופאת מקור ורעבה ללחם. בחדרו של הקומנדאנט הצעיר לוהט הראדיאטור ומיתמרים אדי ה„סאמובר": תה, קדרת דייסה וככר לחם. מסקין חולק את מזלו הטוב עם רעיו משכבר לספסל־הלימודים/ ברוסלבל. הללו מביאים עמהם צמד ידידים קסואי־עצמות: דוד ורדי מספר לו על „הבימה"; חנה רובינא, שתקנית ושקועה, מתקפלת ליד הראדיאטור. היא מתרגמת את „היהודי הנצחי" מעברית לרוסית, מכינה את הגירסה הרוסית למחזהו המשיחי של פינסקי — בשביל „הסטודיה העברית" שליד קודש־קודשי אמנות הדראמה של קונסטאנטין סטאניסלבסקי.

מי חשב על „תיאטרון"

„וכי מי חשב על עברית ועל תיאטרון? — סיפר מסקין. — איך זה קרה... עד היום אינני יודע. במוסקווה שרר קור כלבים, ואני, אתה מבין, הייתי קומנדאנט. אצלי היה קצת יותר חם...".

בסימטת ניז'ני־קיסלובסק כבר הציגו „נשף־בראשית" לפרץ וטרחו בהכנות ל„היהודי הנצחי". יום אחד וקישם מסקין את קומתו וזכה בתפקידו הראשון על הבמה העברית: מכרי המרבדים ב„היהודי הנצחי". בראיונה — „היה זה קסם של ,אוואנטורה', אחר כך נהפכה המקריות העיוורת לדבקות באידיאל".

היו ימי „זריחת גדולה": חוששת העושים במקדש האמנות. הסטודיו של צ'כוב וואכטנגוב, ימי „הדיבוק" ושעת „השפעה מגית" בהצגותיו של סטאניסלבסקי: „איך אתאר את רישומו העז של אישיותו? אולי במלים דתיים... כהן גדול... נביא...".

„גולם" אידיאלי

רז'יסור מ„התיאטרון האמנותי", ויירשילוב, מכין את „הגולם". מסקין הוא „גולם" אידיאלי: ממדי גופו וגפה קולו — איש אינו חולק על ההתאמה החיצונית. ומסקין מעניק לתיאטרון בכלל, ולבמה העברית בפרט, דמות מופת נדירה, בכל שיעור־קומתו כשחקן.

בראשית 1926 נוטלת „הבימה" את „הגולם", „הדיבוק", „היהודי הנצחי", „חלום יעקב" ו„המבול", וקוצרת שמם תהילה בארצות אירופה ואמריקה. קץ המסע הוא בארץ־ישראל, באביב 1928. מסקין „מתבשם מאווירת ארץ־ישראל".

הלהט האידיאליסטי — ביקוש החיוב באדם ובחיים — מוסנה אל גלריית התפקידים המצטברת: „אני מחפש תמיד את האידיאל, בכל אחד מתפקידי, את החיובי, גם בדמות השלילית" — נהג לומר.

היו תקופות של „אושר גדול": דוד ב„כתר דוד", הכומר ב„זעקי ארץ אהובה", ישפה ב„האדמה הזאת", כריסטאנסן הזקן ב„אנה כריסטי", ווילי לומן ב„מות הסוכן", ליר, אותלו, מקבת, יוליוס קיסר, אדיפוס, כל הרפרטואר השלומעליכמי, ועוד, „יותר ממאה תפקידים. אף פעם לא ספרתי".

סודו הגדול של מסקין, אמרו עליו במאיגו, הוא האמונה, היכולת האיך סופית להאמין בטכסט שלו בשלמות, ללא הירהור־כפירה: „זו סגולה פנימית בלתי־מצויה, שיוחדה את מסקין — לקבל את עלילת המחזה ללא תנאי ופיקפוק. עם אמונה כזאת, הריהו כלי אידיאלי לבמאי" — אמרו.

סגולה נפשית יחודית זו, היא תמצית אמנותו של מסקין. מעולם לא נמנה עם „בעלי המקצוע", העובדים לפי שיטות, טכניקות ואסכולות. ה„שיטה" היחידה של מסקין היתה התקשרות הזדהותית אישית לתפקיד. מסקין לא ידע לזייף.

טיולי לילה

יש גם הערכות אחרות, שונות מראייתו כשחקן טבעי, ששאב ממעמקים בכוח האינטואיציה. אמר עליו ידידו, ד"ר פלדנקרייז: „אינני מכיר שחקן, המשקיע עבודת כה מרובה בתפקיד לגיבוש דמות. מסקין ידע שיש בו יצרים וכוח דראמטי, אבל לא

(סוף בעמוד 24)

בתמונה: מסקין ב„הצוענים של יפו".

חלום ליל סתיו

בערפל לבנבן, מבעד לדוק טללים של שחרית, ראיתי את פניה של המלחמה הבאה. כורע תחת הרגלי השלום, ראיתי אותה באה אל חלוני ונמסה עם תקוותי ועם טיפות הגשם הראשונות.

באופק הבורח לאזור מסורז של זריחות אמנותיות ושקיעות טכניקולור, ראיתי את המלחמה הבאה, כרססת ציפרניה החדות, ומאחוריה — תוריה, השנאה והטמטום, נותנים לה עצות ועדוד.

מתחת למיטה, עם שני סמלים משקשקים, באבק המיתמר מאחרי אוטובוסים בלי תחנות, ראיתי את פניה של המלחמה הבאה. שמחה לאיד נוכח יועצים ממושקפים וערמומיים, אבל המלחמה ערמומית יותר, והיא חומקת ומוצאת לה פירצות ונשלפת במיליון חיוכים מתחסדים ישר אל חבית חומר הנפץ המכונת המוזרה התיכון המכונה מולדת המכונה בית. ורחובות ריקים מסמלים את היחמות. השלכת מסמלת את השלכת. האהבה בוכה על כרים ממולאים בעיתונים ישנים.

מאחורי בלוריתו הוואזלינית של בוטפליקה, מבעד לבולמוס התהלחות של זבולון האמר, ראיתי את פניה של המלחמה הבאה. האבנים המתגלגלות בהפגנות ב„התקווה" נעצרות במורד, האיש מהמכולת יוצא ממחסני הסוכר ונכנס למרתפי השימורים. חוט האדום בין ואשינגטון לתל־אביב נמתח כשגדרות תיל נפרמות בצפון. ואלף חיילים ישראליים עוזבים את הבית כשחייל שודדי אחד נוסע הביתה.

הלא־מדברים

— ראית אותו?
— אההה.
— מגעיל אה?
— כן. זה שהוא התגלה, זה עוד לא עושה ממנו יפה...
— ראית את הבליטה מתחת למעיל שלו?
— רוצח, שחצן וטיפש.

— סוף סוף שוב אין עם מי לדבר.
— תגיד לי, איך אנחנו מוצאים אותם?
— את מי?
— את כל אלה שאין מה לדבר אתם.
— מה אתה מתכוון?
— אנחנו אלופים בזה. נכון שהוא קרימינלי, עריץ ואגואיסט. אבל הייתי רוצה לדבר אתו. שתי מילים. רק בשביל לראות פעם איך זה לדבר עם מישהו שאין מה לדבר אתו.
— אתה מטורף? אתו??? עם המאניאק הזה???
— גם עם היטלר דיברו לפני שנלחמו אתו ואתו באמת לא היה מה לדבר.
— בסדר, אני מוכן שנדבר אתו. ואתה יודע מה נגיד לו?
— מה?
— שאין לנו מה לדבר אתו. מסכים?
— רעיון מצוין.
— או קיי, עכשיו בוא ניפרד, לפני שגם לנו לא יהיה פתאום על מה לדבר.

הצד הרביעי של המטבע

גנראל בראון

תאהב אותי, גנראל בראון.
תאהב את היהודי הקטן־מריר־עדין־עשיר־זעיר־בורגני־מתרים־מאמין, שיש לו מדינה־רחוקה־צודקת־נאבקת.
תאהב אותי, גנראל בראון.
תאהב את הסביזופרן הקטן שרכבת אווירית מגשרת בין כיסו ולבו.
תאהב אותי, גנראל בראון.
תתבייש לך לדבר ככה על עם שמתרים ביום אחד, במסיבת מגבית בדלטון, אותאיו, יותר מאשר רמטכ"ל אמריקני מרוויח כל חייו.
תאהב אותי, גנראל בראון.
אמרו לי שהעולם מחולק ליהודים ולאנטישמים, גנראל בראון, אז תחליט מה אתה, גנראל בראון, ותיקח את הדברים שלך בחזרה, גנראל בראון.
גנראל בראון, ותהיה יהודי, כמו כולם. תפסיק להתבלט, גנראל בראון.

מכתב השבוע

פנינה שמל מרמת יצחק כותבת לנו בכתב קטן וחסכוני:
„היה לי חבר שאהבתי אותו מאוד,

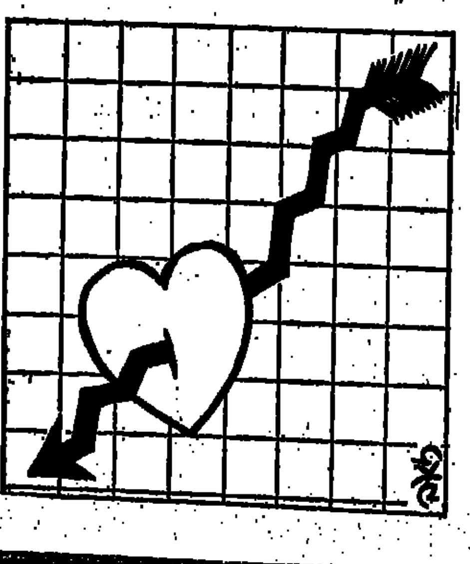

ואני חושבת שהוא גם אהב אותי קצת. אני בת שש עשרה וחצי, שלומדת בבוקר, וגם לומדת מחול אחרי הצהריים. ובימים האחרונים הוא לא בא, מיכאל.

„ישבתי עם נפתלי, שהוא הכי חכם בחשבון ויודע מה זה כלכלה ודברים כאלה (חוץ מזה הוא סתם נודניק), והוא אמר לי, שהוא עשה חישוב מהיר ומצא, שאחרי הפיחות, ירד הערך של האהבה ב־0.34 אחוז בערך, וזו כנראה הסיבה שאני לא רואה את החבר שלי יותר.

„השאלה שלי: האם בפעם הבאה, כשאני אמצא אהבה, כדאי לי להצמיד אותה למישהו או להפוך אותה מייד לניירות ערך?"

הקץ לנשק

השבוע ראינו על המסך הקטן כל מיני כלי משחית, כשהקריינית המתוקה מלווה את קוטלי הטנקים ואת הרובים למיניהם, בדברי טעם על עוצמה, טווח ומהירות. והכל בחיוך נשי ורחב ועם מבט לחדשות.

הקריינית הלכה מהכבד אל הקל, ובסוף ראינו תמונה של מטוס נפלא, יד ראשונה מלפני הפיחות, שעונה לשם „אף מאה ומשהו". הקריינית הרחיבה את חיוכה לממדים מדהימים, ואמרה לצופים ולמשלמי האגרה:

„מטוס זה עולה 9 מיליון דולר בלבד".
ואני רציתי להגיד לה: „מותק, אל תזלזלי

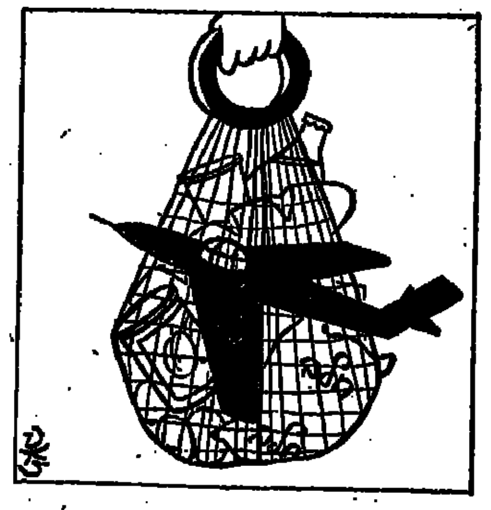

כל כך ב־9 מיליון דולר. כי את יודעת איך זה, 9 מיליון פה ו־9 מיליון שם, ובסוף אפשר לרכוש איזה דירה לזוגות שעירים..."

אבל אם משלמים על סוכר את משקלו בזהב, וטיבור מסובב את הרולטה לכיוון ואדוו, אז 9 מיליון הם פתאום 9 מיליון בלבד, וכדאי לקנות את האווירון הקטן הזה, ואולי אפילו עוד איזה אווירון קטן לאשה, כי מי יודע כמה זה יעלה מחר. ואווירונים, אתם יודעים, לא הולכים ברגל. הם עפים.

„9 מיליון דולר בלבד", אמרה הקריינית בשידורי הפירסומת של משרד הבטחון, בחדשות של שמונה וחצי. ובאותה שעה ממש, התפזרה הוועידה שדנה במלחמה ברעב ואכלה מאתיים פרות בכל יום של דיונים. ובמקום אחר בעולם, שלושה מיליון ילדים בלבד גוועים ברעב. שלושה מיליון ילדים שהיו יכולים לחיות מאווירון אחד.

יהונתן גפן

חיים קלים בתקופה קשה

על מה את חושבת
כשאת הולכת לכבס ?

...אנחנו כבר חשבנו
על אותו הדבר !

חסכון ! בחשמל מים וחמרי כביסה
קלות * זריזות * קומפקטיות
CALOR
מכונת הכביסה הקטנה, החוסכת מאמצים גדולים
מחירה כ־1/6 ממחיר מכונת כביסה רגילה:
קָלוֹר
לחיים קלים יותר !
שיווק ושרות: ישראל בן־צבי ובניו, תל־אביב, רח' השחר 4, טלפון: 03-58119

דרכו של דה סיקה מן „הטלפון הלבן" אל עניי הרחוב

מאת עדה לוצ'אני
(רומא)

בעולם כולו היה ידוע כאחד מאבות הניאו־ריאליזם האיטלקי, וכפיגמליון שסייע לשחקניות ג'ינה לולובריג'ידה וסופיה לורן להשיג מוניטין עולמיים. בישראל נודע גם כבמאי הסאגה היהודית „גן פינצי־קונטיני".

אך שלושה דורות של איטלקים ראו בוויטוריו דה־סיקה הרבה יותר מזה: הוא היה הזמר־שחקן־במאי, שהביא להם שכחה וזכרון, חיוך ודמע, בשתי מלחמות עולם, במשטר רודנות, בתקווה ובאכזבות של התקופה שבה קמה איטליה מן האפר שהותירו אחריהם הפאשיזם, הנאציזם והמלחמה.

האיש, שמת בשבוע שעבר בבית־חולים בפאריס, היה בן 73. הוא נולד ברומא, בן לפקיד־בנק, וניסה למלא את רצון אביו, בסיימו לימודי ראיית־חשבון ובהירשמו אחר כך לאוניברסיטה ללימוד מדעי המדינה.

אולם עוד בנעוריו ידע דה־סיקה, כי תשוקתו האמיתית היא הבמה. את הקאריירה הבימתית שלו החל עוד בשנות מלחמת העולם הראשונה, בהופעות זימרה לפני חיילים פצועים בבית־חולים ברומא.

את צעדיו הראשונים על הבמה עשה כשחקן בתפקידים פעוטים, בלהקת התיאטרון שנוהלה בידי השחקנית הרוסית טאטיאנה פאבלובה. ב־1928 עשה את צעדיו הראשונים בקולנוע.

● „הטלפון הלבן"

את ההזדמנות הגדולה הראשונה נתן לו הבמאי מאריו קאמריני, שמסר בידיו תפקידים ראשיים בסרטים פופולאריים, כגון „אלו מנוולים הם הגברים" ואחרים.

היו אלה סרטי בידור, שנפוצו באיטליה ומחוצה לה בשנות ה־30, העישור שכונה בעולם הקולנוע „תקופת הטלפון הלבן", בגלל האווירה הטרקלינית האלגאנטית, שהיתה אהובה על הכל.

על אף הקלילות והאשליינות שהמציאו, או דווקא בגלל היותם כאלה, היו הסרטים הללו, בדרכם שלהם, בריחה מן האווירה, שהרודנות הפאשיסטית ביקשה לכונן, ויחד עם זה — אתגר לה.

השחקן הצעיר והמחייך, שהיה אז מעין „רודולף ואלנטינו ביתי", לא היה מאומה מן הטיפוס הקשוח, כבד־הלסתות, המיליטאריסטי, שביקש מוסוליני להציג לפני האיטלקים כאידיאל. את קולו הערב הוא לא גייס למען המנונים ושירי־לכת, אלא השתמש בו בשירי אהבה, שהביאו ללב הנערה האיטלקית חלום — הרבה יותר משיכלו הסיסמאות הפאשיסטיות לעשות.

כשפרצה מלחמת העולם השניה, חש דה־סיקה, כי דרוש שינוי. משחקן, נהפך לבמאי. סרטו הראשון היה „שני תריסרים של שושני ארגמן", המבוסס על קומדיית־במה פופולארית. השנה היתה 1939.

הטראגדיות שחוללה מלחמת העולם השניה, שבה חזה וממנה סבל דה־סיקה, גרמו להבשלתו כאיש חדש וכאמן חדש. דה־סיקה עצמו לא היה מעלה אז על דעתו, כי עשר שנים אחרי כן יתקבל בסורבון בפאריס כ„רב־אמן" וכי יוצרים גדולים כסופר אנדרה ז'יד, הסופר, ובמאי הסרטים הרגול, רנה קלר, יקבלו פניו בחשואות, וכי צ'ארלי צ'אפלין יברך אותו.

● נעליים - ואופניים

„חשתי בקרבי שאיפה לאמת, לכנות", אמר דה־סיקה. שאיפה זו פרחה בסרטו הניאו־ריאליסטי הראשון, „מצחצחי הנעליים".

בהשתמשו בטכניקות כמעט־דוקומנטאריות, סיפר את סיפורו הפשוט של נער מצחצח־נעליים, בנאפולי שלאחר המלחמה. סרט זה זיכה אותו ב„אוסקר" הראשון שלו — והזניק את האסכולה הניאו־ריאליסטית של הקולנוע.

אף שהסרט בתקציב זעום יחסית, ואף שנחל הצלחה, היה „מצחצחי הנעליים" כשלון כספי, והביא ליוצרו בעיות רבות. „בסרט זה", נזכר אחר־כך דה־סיקה, „זכיתי באמונם של יוצרי הסרטים בעולם כולו ובהערכתם, אך איבדתי את אמונם של המפיקים באיטליה".

שנים חלפו עד הצגת סרטו הבא, ב־1949, „גונבי האופניים", אשר זיכה אותו ב„אוסקר" שני, וביסס את מעמדו בשורה הראשונה של יוצרי הסרטים באיטליה. באותה טכניקה, שבה השתמש ב„מצחצחי הנעליים" — מעוררת אהדה אף שאינה רגשנית — סיפר דה־סיקה את סיפורו של מובטל איטלקי שמציעים לו עבודה, בתנאי שישיג אופניים.

האיש מוכר כמעט את כל רכושו כדי להשיג את האופניים, אך תוך כמה שעות הם נגנבים ממנו. הסרט מתאר את החיפושים הפאתטיים שעורכים האיש ובנו הקטן, בתקווה למצוא את האופניים הגנובים.

דה־סיקה היה חלוץ בדרכים, שניאו־ריאליסטים אחרים חיקו אותן. כך חיפש ברחובות ומצא פועל בית־חרושת, לשחק את תפקיד האיש, ונער מוכר־עתונים, למלא את תפקיד הבן. „הייתי זקוק לפועל אמיתי לתפקיד גיבור הסרט", הסביר.

למעלה: דה־סיקה עם דומיניק סאנדה, בהצגת „הגן של פינצי־קונטיני", בתל־אביב, בסוף 1970.

למטה: דה־סיקה המשופם בחברת צאוואטיני שהיה התסריטאי של סרטיו הנאו־ריאליסטיים

● הסרט החביב ביותר

ב־1952 סיים את הסרט, שעליו אמר לעיתים קרובות, שהוא החביב עליו ביותר — „אומברטו דה". מוקד הסרט הוא בעיות הזיקנה וההבדידות; ובמרכזו — נסיונו של קשיש בן המעמד הבינוני לחיות בכבוד בדמי הגימלאות העלובים שלו.

„סרט זה היה מאופק יותר, כן יותר, מתחילתו ועד סופו. הוא נעשה בלא ויתורים ובלא פשרות", אמר דה־סיקה על „אומברטו דה".

באותה תקופה יצר עוד סרט על בעיותיהם הפשוטות של האנשים הפשוטים — „הגג". מסופר בו על מירוץ נגד הזמן, שמנהל זוג צעיר ממעמד הפועלים, להספיק לבנות לעצמם בית זעיר בכעין „שכונת האפ" שבפרברי רומא, בניגוד לחוקי הבנייה.

● בעל־אגדות „חתרן"

אף שמבקרים וצופים בכל רחבי העולם שיבחו את סרטיו, לא נשאו הם חן בעיני שלטונות איטליה. את השלטונות הרגיזו סיפוריו, שבהם תיארו בני־אדם פשוטים, חסרי־מגן, הנאבקים על קיומם באיטליה שאחרי המלחמה. על סרטו „נס במילאנו", שגם בו תואר, בדרך של אגדה־למחצה עולמם של בני אדם כאלה — הדביקו השלטונות תווית של „אגדה חתרנית". דה־סיקה הואשם, כי אינו פאטריוטי. „הם היו סבורים, שהסרטים שלי הם קומוניסטיים. למעשה, היו אלה סרטים פרוגרסיביים, ודאי לא קומוניסטיים מבחינת הרודנות שיש בקומוניזם".

בעקבות „אומברטו דה" בא אף מכתב של ג'וליו אנדריאוטי, שאחר־כך נעשה ראש ממשלה ושר הגנה באיטליה, ואז היה תת־שר. אנדריאוטי טען, כי לא ייתכן שאיש זקן באיטליה של אותם ימים יהיה כה בודד וכה עזוב.

דה־סיקה לא טרח לענות על המכתב. אך אחרי עשרה ימי הקרנה הוסר הסרט מעל המסכים, וחרם הוטל עליו למשך שנים. באופן דומה נהגו גם בסרטים ניאו־ריאליסטים אחרים.

● „מזיל דמעה מסלע"

בנתזו את „דה־סיקה התופעה", את מעברו של אדם מקומדיה טרקלינית קלילה להתגייסות חברתית ופוליטית.

(סוף בעמוד 26)

הכל מחושב ומתוכנן, הוצאה בלתי צפויה מפירה את האיזון העדין, אם צריך רופא־שיניים — דוחים קניית נעליים

„עושים קומבינאציות: מחדשים בגדים ישנים, מוסיפים ומורידים, האשה תופרת בעצמה"

לא „סוציאלי" לא מעוטי יכולת אבל-לחוצים

מאת נורית ברצקי

צילמה יעל רוזן

רבים וטובים מכים היום על חטא החיים־המתוקים שחיו בעידן האשלייה של תחילת שנות ה־70. אך בשטף ההצהרות על הידוק־חגורה נוטים גם הללו לשכוח, כי בארץ חיות עשרות אלפים של משפחות שכירים, שאינן שייכות לא לעשירים, לא למתעשרים ולא למקבלי הסעד.

כמו למשפחות רבות אחרות, גם למשפחת לוי מגבעתיים לא היה מעולם למי להגיש קבלות על ארוחות במסעדות־יוקרה וחשבון־הוצאות על נסיעות שנסעו או לא נסעו. רחל וששון לוי ושלושת ילדיהם חיו, עד יום א' שעבר, בנוחות יחסית. מכל מקום, לא בצימצום.

אמנם, תמיד חישבו את מסלולו של כל גרוש. אך מעולם לא התאוננו. גם עכשיו אינם רוצים להתאונן. הם ילידי הארץ, ממוצא פרסי, ירושלמים לשעבר. אנשים חייכנים ולבביים. הם מתגוררים 23 שנים באותה דירה: שני חדרים ושתי מרפסות סגורות. בית נעים, חמים, סימפאטי. לפני שנים אחדות רכשו „סוסיתא" משומשת, בעיקר לצורכי עבודתו של האב.

ששון לוי עבד כמסגר עצמאי. לפני חודשים מספר החליט לוותר על היתרונות שבעצמאות. „עזבתי, כי ראיתי שאינני מתקדם. אני עובד ועובד, מרוויח כאילו־טוב. אבל בסוף נשאר לי מעט מאוד. כי ההוצאות גדולות והמסים כבדים. פעם מס־הכנסה נוגס, פעם ביטוח לאומי. לא נתנו לי לנשום. גם התנאים הסוציאליים במקום עבודה מאורגן קסמו לי".

הוא התחיל לעבוד כמסגר באוניברסיטת בר־אילן, ועתה מביא הביתה משכורת המתקרבת ל־1400 לירות. אשתו עוזרת־לגננת בגן עירוני, משתכרת כ־670 ל"י בחודש. שניהם עושים עבודתם באמונה, ואחרי העבודה — מקדישים כל עתותיהם לבית. פעם בשבועיים עובד ששון כמתנדב בבית־החולים ביילינסון. לעתים נוסעים לבקר קרובים בירושלים, אבל הטיולים מועטים. משפחת לוי אינה נוסעת בשבת.

הבת הבכירה, בת 21, לומדת ערבית ולשון עברית (שנה א') באוניברסיטה העברית בירושלים, היא מתגוררת במעונות הסטודנטים (85 לירות לחודש). בחופש עבדה כמרכזנית בדואר, הסכה מעט כסף, כדי לעזור במימון לימודיה. אבל רוב הנטל הוא על ההורים.

הבן השני, איתן, בן 18 וחצי הוא עתודאי, לומד הנדסת בטכניקום. שכר־הלימוד — 234 לירות בחודש. („אחרי הנחה של 20 אחוז, אולי מפני שאני נכה־צה"ל, אולי גם מפני שאנחנו בני עדות המזרח", מסביר האב). עמית, בן 11, לומד בכיתה ו', והכל יודעים כמה עולה היום חינוך חינם.

לפני שבועות אחדים הצטרך איתן שלושה ספרי־לימוד חדשים. אמו הלכה לקנות אותם בהוצאת־הספרים. „130 לירות אחרי הנחה. הספרים שלו יקרים. לבן הצעיר אני מחפשת ספרים משומשים, לעתים אני קונה מחברות במחיר הקרן.

„בגדים קונים בבאזאר, ועושים הרבה קומבינציות; מחדשים בגדים ישנים, משנים, מוסיפים ומורידים".

רחל לוי היא מאותן נשים, אשר מכירות — אולי בלית ברירה — את החנויות הזולות, את הסיטונאים, את כל אותם המקומות, שבהם אפשר לחסוך פרוטה.

את דברי הצמר היא סורגת בעצמה, לא רק מפני שזה זול יותר, אלא גם מפני שסוודר קנוי אי־אפשר לשנות, ואילו סוודר סרוג אפשר להתיר ולסרוג מחדש. את השמלות לה ולבתה היא תופרת בעצמה. גם התאהילים בבית, וחלק גדול מהריהוט (כולל ארונות ומיטות), הם עבודה עצמית של בני הזוג.

אחת לשבועיים נוסעת רחל לשוק התקווה. מדי חודש היא עורכת קנייה מרוכזת ב„שקם", אבל יש גם חשבון יום־יומי במכולת. שלוש־ארבע פעמים בשבוע הם אוכלים עוף ובשר. „בשאר הימים — עושים קומבינאציות. לא זורקים שום דבר".

דברי מאפה קנויים הם בחזקת בל־ייראה בבית. העוגיות, העוגות ושאר רקיקים — הכל מעשה ידיה.

בשבע וחצי היא מתחילה לעבוד; חוזרת הביתה בשתיים. כבואה הביתה, העבודה לא הסתיימה. אבל הבית תמיד נקי ומסודר.

אני שואלת מה הוצאותיה על עצמה.

„מינימום שבמינימום", היא משיבה. „פעם בשלושה חודשים אני הולכת למספרה, להסתפר. תסרוקת אינני עושה. גם באיפור אינני משתמשת". תכשיטים אינה עונדת, אף שפעם היתה עושה תכשיטים בעצמה, בעיקר כדי לחלקם כמתנות; קניית מתנה עולה כסף רב.

לפני 11 שנה, כשהיתה בהריון ו־עבודה, הרשתה לעצמה את הלוקסוס של העסקת עוזרת פעם בשבוע. מאז לא זכתה להענוג הזה.

„אישה אחרת לא היתה מסתדרת עם הכסף ככה", משבח אותה בעלה. „היא עושה הכל לבד. מתקנת, תופרת, סורגת, מנקה, מבשלת — ועובדת מחוץ לבית".

אשתו מחייכת: „כן, אני מרוויחה את כל הכספים האלה. עושה הכל לבד, חוסכת המון. אבל איפה כל החסכון הזה נעלם? אנחנו לא יכולנו להרשות לעצמנו, כמו אחרים, להחליף דירה. אפילו לא מקרר. ועכשיו כנה בטח לא נחליף". הטלוויזיה היא המכשיר האחרון שקנו לבית. לפני ארבע שנים. המקרר — בן 15. גם הריהוט לא חדש.

הכל מתוכנן ומחושב. הוצאה בלתי־צפויה מפירה את האיזון העדין. כשצריך לרפא שיניים — מוכרחים לדחות קניית נעליים. לקולנוע כמעט שלא הולכים מאז שיש טלוויזיה.

„חובות — ברוך השם אין", אומר ששון. „אנחנו לא נכנסים לחובות. אני לא טיפוס של סוחר, מה לעשות? כשיש לי — אני קונה. כשאין לי — אני מסתפק במה שיש".

איתן לוקח אתו כריכים לבית־הספר. אין הוא מהבזבזנים. לפעמים קונים פלאפל או משהו כזה — אבל לא היום. בקיץ שירת במילואים, וכמעט שלא יכול היה לחסוך כסף בעבודה זמנית. הוא חיפש עבודה חלקית, אבל לא מצא, כי הלימודים מתנהלים לפעמים לפני־הצהריים ולפעמים אחרי־הצהריים. אך הוא מקווה שיוכל לתת שיעורים פרטיים ולהרוויח מעט.

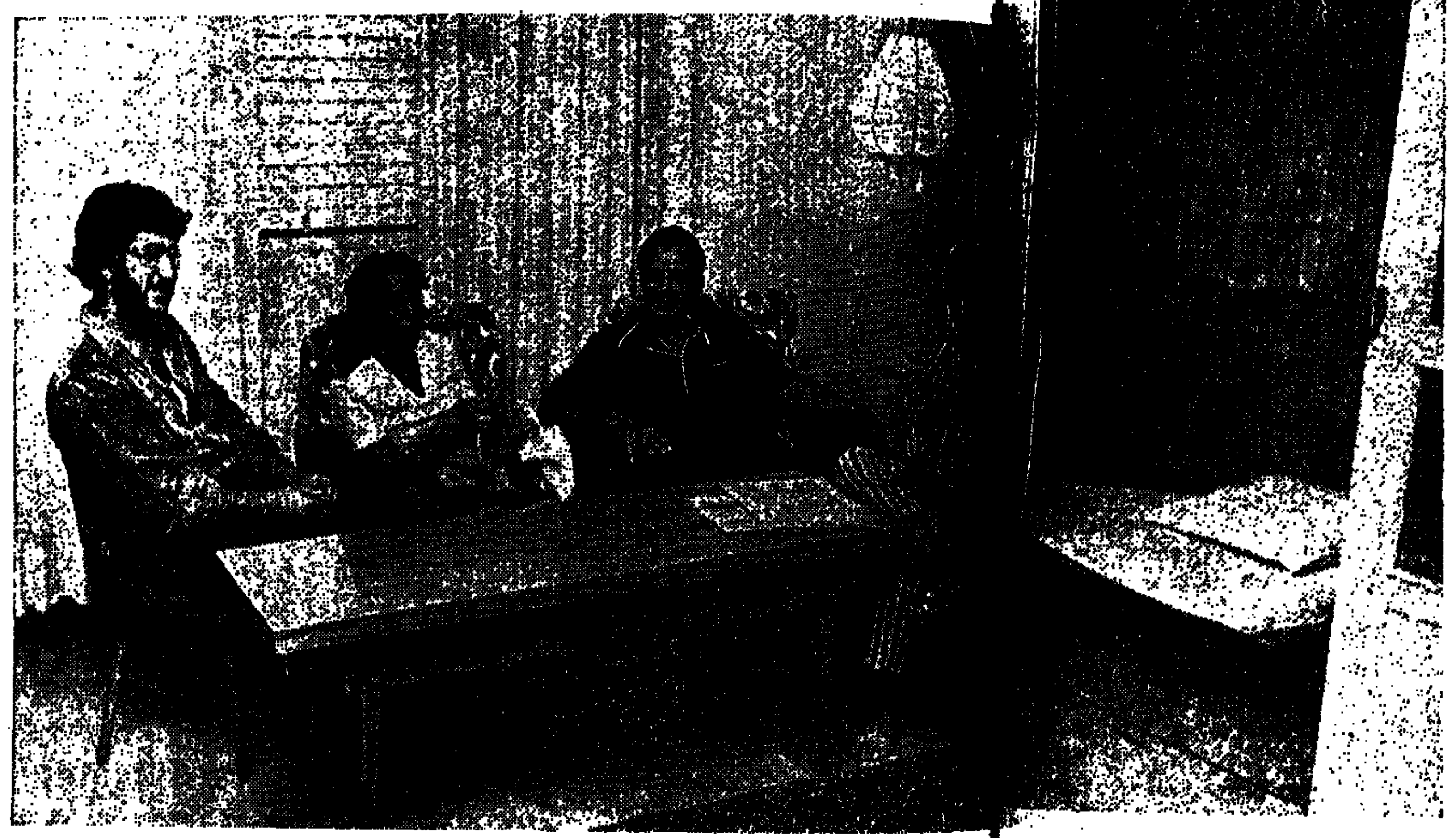

משפחת לוי מגבעתיים: מחשבים כל גרוש, לא מתאוננים, מביטים בדאגה קדימה

„לפעמים הולכים להצגה — אומר איתן — בבתי־קפה לא יושבים. מרבית הבילויים — עם החבר'ה. כשמשהו עולה כסף, כל אחד משלם את שלו. היו לי תכניות, לנסוע לטיול בחו"ל. אבל היום, כשאני יודע כמה עולה הכרטיס אחרי הפיחות — גם זה חלום. חשבתי להוציא רשיון־נהיגה. גם חלום זה לא אוכל להגשים. אינני חושב שבעתיד הקרוב אוכל לעמוד בהוצאות".

בין חבריו לכיתה יש כאלה הבאים עם מכונית פרטית, יכולים להרשות לעצמם מותרות שונים. „יש, למשל, בעייה של מחשבים. מחשב ברמה שאני זקוק לו, עולה לפחות אלפיים לירות, ואני לא רואה את זה באופק. מתוך 35 תלמידים בכיתתי, ל־15 יש מכשיר כזה. לאחרים יש מכשירים יותר פשוטים (שעלו כ־800 ל"י לפני הפיחות). אני מסתפק בסרגל־חישוב, שרמת דיוקו אינה גבוהה, או שאני מחשב ביד, וזה גוזל הרבה זמן.

„יש, למשל, עניין ,תיקי ג'יימס בונד'. רבים מהחבר'ה מסתובבים עם תיק כזה. זה לא הכרחי, אבל זה קסם לי, וחשבתי לקנות לי תיק כזה. כיום הגעתי למסקנה, שזה מיותר.

„הרבה ספרי־לימוד לא קניתי. אני קונה רק ספרי־לימוד שישמשו אותי גם בעתיד. את השאר אני שואל מספריה או מחברים. אני זקוק לשולחן־שירטוט. זה עסק יקר. לכן אני מנסה לבנות לעצמי לוח־שירטוט".

לפני תשע שנים רצו בני הזוג לוי לנסוע לטיול באירופה. הטיול נדחה, לבסוף ירד מן הפרק. בינתיים גדלו הילדים, ואתם ההוצאות.

ה„סוסיתא", ששימשה את ששון בעבודתו כשהיה עצמאי, חונה ליד הבית. ששון לוי נוסע לעבודתו על אופניים, בגלל הדלק שהתייקר. רק בימים של גשם הוא מרשה לעצמו להשתמש במכונית. „אני מקבל 62 לירות לנסיעות. זה לא מכסה את הדלק. בינתיים אני עדיין מחזיק את המכונית. אבל אם לא תהיה ברירה — נמכור".

שאלתי אותם, איך יסתדרו עתה, עם עליות המחירים. „איך — זו באמת שאלה", אומרת רחל. „ביום ראשון בבוקר, כששמעתי את החדשות, קיבלתי ממש שוק. חשבתי, איך אחזיק את שני המבוגרים עד שיסיימו ללמוד? אמנם התכוננתי לעליות מחירים, אבל לא לעליות כאלה".

כבר מספר שבועות היה ברור להם, שמחירי כמה מהמוצרים יעלו. אבל הם לא אגרו. „אומר לך את האמת, — אומר ששון, — עברנו את המצור בירושלים ולא מתנו מרעב. גם במלחמת ששת הימים לא אגרנו. אמרנו לעצמנו: נחיה — יהיה טוב. אם חס־וחלילה לא נחיה, המזון לא יציל אותנו.

„גם עכשיו דיברנו על עניין האגירה. ידענו שיעלו את המחירים, אבל לא עד כדי כך. חשבתי, יעלו את מחיר הסוכר בלירה — זה לא כל כך נורא. לא כדאי בשביל זה להידחק, לרוץ, לקנות. לא תיארנו לעצמנו שעליית המחירים תהיה גבוהה כל כך".

בבוקר יום א' של הפיחות לא היה בבית לחם. רחל ירדה למכולת — מול מחירי הלחמניות, החלב והלחם. „ממש נדהמתי. חשבתי, אם גבינה ולחם וחלב לא אקח, מה כן? הצרה היא שהכל התייקר. אפילו את המים מהברז ייקרו".

מאז הפיחות הם מדברים על הצורך בצימצומים. חשבון טרם עשו. אחרי שבוע אחד, קצת קשה לדעת בכמה התייקרה המחייה. עדיין יש קצת רזרות של מיצרכים בבית. „אבל התחלנו לדון במצב. דיברנו ודיברנו וטחנו מים. היכן אפשר להצטמצם? אינני יודעת. גם ככה לא בזבזנו.

„נצמצם בכל. בזמן הרחצה, נקפיד לא לבזבז מים. נשמור שלא יהיה חשמל ביותר מחדר אחד. כשיש תכנית לא מעניינת בטלוויזיה, נסגור אותה. אאפה הרבה פחות. אצמצם בבשר. לא תהיה ברירה אחרת. כבר השבוע הצטמצמתי בביצים. אני עושה לשלושה חביתה משתי ביצים".

עמית, בן 11, מוסיף את חלקו למדיניות הצימצומים המשפחתית. עד השבוע שעבר נהג לקנות בכל יום „קרמבו", במחיר חצי לירה. עכשיו, כשמחיר ה„קרמבו" עלה, הוא מסתפק בפעם אחת בשבוע.

ככל הילדים, רוצה עמית מה שיש לחבריו. ההורים משתדלים להסביר לו את המציאות: „אבא ואמא עובדים קשה. מה שצריך — נקנה. סתם ביזבוז — לא".

„אף פעם לא יכולנו להוציא כסף בלי הגבלה" — אומרת רחל. „תמיד היו דברים שהילדים רצו. כדורגל, או נעלי־כדורגל, למשל. אנו מוכרחים להסביר, שנעליים רגילות חשובות הרבה יותר. וכשהילד בא ואומר: ,לחבר שלי יש...', אני מסבירה לו, שלא כל דבר אפשר לקנות, וגם לחבר אין דברים שלו יש".

רחל אומרת, שהיא היתה מעדיפה שההסתדרות לא תילחם על תוספת היוקר ותאפשר למדינה להתאושש. „העם צריך לעזור. אבל שיתחילו מלמעלה, שיקחו מכולם. אנחנו מוכנים לקורבן, אבל שכל אחד יתן".

איתן מדבר על הביזבוז שראה במטבחי הצבא. על כמויות האוכל הגדולות הנזרקות לזבל. זה חורה לו, חורה להוריו. אבל מה אפשר לעשות? רק להתרגז.

„שומעים על כל השחיתויות של החברות הממשלתיות והפרטיות, ואחר כך באים לקטן ודורשים ממנו — תהיה ילד טוב. תן עוד מיסים", אומר האב. אין הם מקנאים בעשירים. עינם אינה צרה באף אחד. „כל אחד שיש לו, שיהיה לו לבריאות. אם בעמל כפיו הצליח, ולא גנב — זה בסדר".

רחל מודה, שאין להם הרבה דרישות. „יתכן שאילו היו לנו יותר דרישות, היינו מגיעים ליותר. אנחנו נשארנו במקום. אבל אני רוצה, שתהיה לי אפשרות לעזור לילדים, כשיצטרכו. אם הבת, למשל, תרצה להתחתן, שאוכל לתת לה את הדחיפה הראשונה קדימה. כיום, אם ההורים לא יכולים לעזור, קשה להגיע למשהו. חשבתי, שאוכל לחסוך קצת, כדי שלושתם יוכלו ללמוד ולהסתדר בבוא הזמן. עכשיו, כבר אינני יודעת מה יהיה".

„נצמצם בכל. בזמן הרחצה — לא לבזבז מים. לא יותר מחשמל אחד בחדר. כבר השבוע אני עושה חביתה לשלושה — משתי ביצים"

„חשבתי שנוכל לחסוך, שהילדים יוכלו ללמוד ולהסתדר — עכשיו אני כבר לא יודעת"

עונת הפרח השחור

מאת משה דורר

צילום: פוטו שדה

ב ימים אלה יעלה התיאטרון חיפה — בעל הזכויות הרבות בהצגת מחזות מקוריים — בבימוית של נולה צ'ילטון, את „אל הציפור", מחזהו של אהרון מגד. הרי זו עילה נאה להחליף דברים עם המחבר, מן הבולטים בין מי שנהוג לכנות „סופרי דור הפלמ"ח".

מגד, יליד פולין (1920), שעלה ארצה בהיותו בן שש, היה תלמיד בית־הספר העממי ברעננה, סיים את הגימנסיה „הרצליה" ונמנה עם ראשוני קיבוץ שדות־ים, שבו שהה שתים־עשרה שנים. לזכותו יבול של יצירות — בסיפור, ברומאן ובמחזה — ובה־בעת איננו נעור מהוויות המדינה והחברה שלנו, שהוא מגיב עליהן במאמריו וברשימותיו.

בחדרו גדוש הספרים, בדירה שברחוב תל־אביבי ותיק, אנו נועדים לשיחה, שעניינה הבלתי־אמצעי הוא המחזה — שמופיעים בו נתן מייזלר, רחל מרכוס, לאה שלנגר, מיה רוטשילד, רחל דובסון, גדליה בסר ואמנון מסקין, וצייר־התפאורה הוא ארתור גולדרייך — אבל בדרך־הטבע היא מפליגה אל סוגיות, הכרוכות ואינן כרוכות ב„אל הציפור". כדאי להעיר, כי המחזה קרוי כשם שהוא קרוי לא רק משום שאחד משישת גיבוריו הוא אורניתולוג, צבי, התוהה על סוד ציפור מופלאה, האגמית כחולת־הזנב, אינדיווידואליסטית עיקשת בתוך הלהקה.

יש במחזה שתי מערכות. האחת מתחוללת בליל ה־21 באוקטובר 1973; השניה — ב־24 בדצמבר אותה שנה. מערכה ראשונה מתרחשת בבוסטון שבארה"ב; מערכה שניה — בחוסית אשר בישראל. ציר המחזה: ישראלים הנקלעים בכף־הקלע הנפשית של מלחמת יום־הכיפורים, והם נפגעיה, במישרין או בעקיפין. האומנם כבר חלף זמן די־הצורך מן המלחמה, שיוכל סופר להגיב עליה בממד האמנותי?

■ נחת של חיינו

אהרון מגד מעביר כף־יד על עיני־הכלת עייפות. זו אחת הקושיות „הקלאסיות", שהספרות מתמודדת אתה משכבר הימים, והנה בדרש דווקא הוא לחשיב עליה. אבל אני, שקראתי את המחזה, אינני יכול שלא להקשותה: אגב קריאה אחה חש באיזו מידה זהו נחת מספר של חיינו, התחומים בכאב ובמועקה קשה, ותחושה זו יש לה שתי פנים, מבחינה אמנותית, לכן ולכאן.

„אין כללים בעניין ריחוק־הזמן", עונה מגד. „כל מי שטוען שצריך להגיב על מאורעות גדולים, כי זו חובת המספר, ולהיפך, שצריך דיסטאנס גדול כדי לקיים את הפרספקטיבות האמנותית החיונית — אין לטענותיו שום שורש בתהליך היצירה. המניע לדחף־היצירה איננו הרגשת חובה כלפי העם או החברה, וגם לא היפוכו־של־דבר, כשהסופר אומר לעצמו שאסור לו להיתפס להרגשה כזאת; זהו צורך פנימי הנובע ממניעים פנימיים.

„אדם איננו שואל איפוא שאלות. מנוחך לבוא בטענה, מדוע לא כתבו על מלחמה זו או אחרת. אני אינני נביא. אני סופר. אינני חייב מאומה לשום אדם. וכי בזמן מלחמה אמנם חושבים על מלחמה? יש בכך גם טעות פסיכולוגית וגם טעות אסתטית. בימי מלחמת הפלופונסוס ציירו היוונים כדים יפים. בטרויינשטאט ציירו הילדים פרחים ובתים, ולא מלחמה, לא פצצות ולא עשן.

■ פרח שחור

„ביומן הקיבוץ שער־הגולן כתבו על ילדים היושבים במקלט תחת הפגזה. ילד אחד שמע ציפצוף של גוזלים מבחוץ וקרא כל הזמן: 'אמא, פתחי את דלת המקלט, תני לגוזלים להיכנס'! המניע של אמן נובע מאותו מקור. ולא רק אמן — גם אדם חושב במלחמה על נושאים שונים. אני יכול לחשוב על המושבה שחייתי בה בילדותי, על אהבת נעורים, על אבי המת, ועל זה אכתוב. אך האמת היא, כי אם אצייר פרח בתנאי לחץ — כמו מלחמה, למשל — הקווים יהיו קצת אחרים. זה יתבטא בתוצאה, לא בכוונה. זה יהיה פרח שחור או עקום.

„למן המלחמה אני מרגיש לחץ עצום של מאות אטמוספירות. אם היו מכניסים עכברים לכלוב תחת לחץ גדול, היו מתנהגים אחרת. היום, כשאנו משוחחים, אחר ששמעתי על עראפאת באו"ם, על ההפצצה בלבנון, כשאני פותח מדי שעה את הראדיו ותוהה מתי תפרוץ המלחמה, ב־6, ב־8, מחר בבוקר — זהו לחץ בלתי־נורמאלי, המעוות את הטבע האנושי. ואנו חיים תחת לחץ כזה, ובעוצמה נוראה במיוחד מאז מלחמת יום הכיפורים, כולנו, להשקפותינו השונות, 'ניצים' ו'יונים', וכולנו חושבים על חורבן, על שואה. חברה שלמה הנמצאת כמו בגיטו.

■ כתיבה מתוך מצוקה

„בכינוס אחד שהתקיים באחרונה שמעתי מדברים נגד התפיסה הגיטואית־פאראנואידית של היהודים, ורציתי לצעוק, כי אכן אנו בגיטו, משום שלהיות פה, מוקפים בכל העוצמה הערבית, זה כמו בגיטו — נכון, גיטו חזק, גיטו שיכול להגן על עצמו. — אבל ללא מוצא, וכל המוצאים שישנם או אינם תלויים בסברות. אם סיפוח ואם ויתורים — הכל תלוי בנס. זה סבור, שאם נוותר, יתהפך לבם של הערבים עליהם; וזה סבור, שאם ננצח יתהפך לבם; אבל זו גם זו איננה אלא סברה מיסטית, לא־ריאלית, ניסית".

אפילו בקולו המתון של הדובר אפשר להבחין בריגשה הפנימית. „את המחזה כתבתי מתוך מצוקה מסויימת — והייתי נתון אז בכתיבת רומאן, שאני טורח בו כבר שנתיים, והוא על נושאים אחרים — ולא מתוך חובה מסויימת. היצירות הגרועות ביותר נוצרות מפני שמישהו סבור, שהוא צריך לומר משהו על הערבים או על המלחמה. היתה סיטואציה שבה נמצאתי והיא ביקשה פורקן.

■ דיאלוג־בלי רקע

„מדוע כתבתי דווקא מחזה? אולי מפני שכבר שנים לא כתבתי מחזה. על צד האמת, חשבתי שלא אחזור עוד לצורה זאת. אני חש עצמי טוב יותר, חופשי יותר, בפרוזה — בסיפור או ברומאן. אבל בסיטואציה הנתונה הרגשתי שאבטא את עצמי טוב יותר בדיאלוג, בלא רקע, כי זהו מחזה על מצוקה גדולה.

מאיה רוטשילד ורחל דובסון: לחץ של מאות אטמוספירות

„האומנם, שואל אתה, יכולה להיווצר ספרות בעלת ערכים אמנותיים קיימים בתנאים של לחץ מתמיד? גדולי הסופרים היו אנשים חולים — דוסטוייבסקי, גוגול, צ'כוב, ואצלנו ברנר — שיצרו בתנאי חולי ולחץ. כאב ומצוקה היו מניעים גדולים ליצירה. איני רואה סיבה, שבמצב כזה תהיה יצירה פחותה. אדם שהכל שלם אצלו, לא יגיע ליצירה, כי הוא אינו זקוק לה. אין זה מקרה, שאנשים מאמינים מאוד לא היו אמנים. הקדושים שכתבו יצירות־אמנות היו קרועי־ספיקות.

„נכון, יש צד שני למטבע — אותה שלווה של וורדסוורת, הנחוצה כדי להיזכר בה במצוקה. אבל מעת לעת יש לנו תקופות הפוגה. אילו הייתי קשוב כל הזמן לחדשות — לא הייתי מסוגל לכתוב בכלל. אז היד יבשה. אתה מרגיש עצמך משותק וחסר־אונים. אינני אדם המסוגל לבודד עצמו מהמצב. יש גם כאלה, ואולי צריך לקנא בהם, אבל אני נתון לכל רוחות־הפרצים של המצב. אף־על־פי־כן, יש גם הפוגה וגם אשליה".

■ התום של ביאליק

מגד מסכים אתי, כי שם־המחזה איננו תלוי רק בדמותו של חוקר־הציפורים, „אלא מפני שראיתי דיסטאנס אירוני בין המצב הקיים לבין 'אל הציפור' של חיים נחמן ביאליק. אתה זוכר כיצד הוא שואל שם, אם גם בארץ היפה, החמה, תרבינה התלאות, הרעות? או אם יודעים המאושרים באותה ארץ על סבלותיו ומכאוביו, באותה ארץ של אביב נצחי? אז, כשכתב חנ"ב את שירו, ראה בציון את התגלמות האושר לו עומת חשכת הגלות. יש בכך כל־כך תמה תום, שהלב נלחץ בהרהרך על השיר! העולם — והערבים בפרט — לא יבין, כי הציונות היתה תנועה תמה וטהורה, תנועת־שיחרור לאומית שלא חשבה על כיבוש החירות בכוח אלא על הקמת מושבות ועבודת־אדמה.

„אתה רואה את תכניות־הטלוויזיה הנוסטאלגיות בסידרה 'שרתי לך ארצי'? שרו 'יפים חלילות בכנען' — אבל מי חשב אז על הערבים, על הכורח להתגונן בפני איזה כוח אדיר? הציונות היתה תנועה לא־זדונית, לא־אלימה, תמימה מאוד. איזה מרחק עצום עבר בין הזמן ההוא למצב של אלימות מתמדת, של עתיד בסימן־שאלה, של שאלות הנשאלות בפי הכל, לוויות חיילים צעירים ותלמידי בתי־ספר.

„אתה אומר שהמחזה שלי מדכדך? כן, לי אין תשובה; אילו היתה לי — לא הייתי מתבייש לומר אותה, בפירוש, במחזה".

במחזהו של מגד אמנם אין תשובות. יש בו, במחזה, תחושת שבר, מבוכה, אבדן ערכים שהיו בטוחים ומורגלים, אפילו ביטויי יאוש, ובצידם היאחזות עיקשת, נחושה, היאחזות של למרות הכל, שיש בה חדי גורל החורגים ממעגל היחיד אל גור־רתם של דברי־ימים.

■ מיתוס של ייעוד

„אני מאמין במיתוסים — ובכל הבהירות עלי לומר: אינני דתי — ואני מאמין, שבמיתוס של עם יש ייעוד. זה לא מיסטי. אני יכול לגשת לכך בגישה ראציונאלית. כשם שעל קרקעית הים, הצטיירו במרוצת הדורות צורות, כך התגבשו צורות־אופי של עם. לנו יש מיתוס מיוחד לנו, שאין לכל עם אחר. ההיסטוריה של עם ישראל מתחילה בשתי מלים: 'לך לך', זה כאילו מפתח מוסיקאלי לכל ההיסטוריה שלנו. עם שציוהו ללכת, לא להילחם.

„אבי האומה, אברהם, היה אדם אוהב שלום ורודף שלום, המתפלל לאלוהים על שלום אויביו, על הצלת סדום אם יש בה צדיקים ספורים, שידו נרתעת מפני הקרבת בנו (אגב, מוטיב המזבח איננו נעדר מן המחזה, בדמות יצירת־אמנות של פסלת, שמתה במחלת ממארת — מ"ד), מכניס אורחים, שאין לו שום מגע מהותי עם מלחמה — זולת, אפיזודה אחת; וזה בניגוד לכל מיני מיתוסים של עמים אחרים, מלחמתיים מובהקים, מהבבלים, דרך היוונים והרומאים ועד הסקאנדינאוויים. לנו לא היו גימנאסיום ולא זירה ולא קסרקטין.

„אב אחר של האומה הוא משה, שגם הוא לא היה איש־מלחמה, ונלחם רק בהכרח. ודאי, אפשר להביא את יהושע וכיבוש כנען, אך כשישב העם על אדמתו, היה הטיפוס הלאומי הקובע זה של עובד־אדמה, הנלחם רק באין ברירה.

■ יעקב ועשיו קווי־אופי

„ובימי המשנה והתלמוד — על אחת כמה וכמה שהטיפוס הלאומי היה של איש אוהב שלום ותורה. אם נחזור אחורה — הרי יעקב לא לשווא היה איש יושב־אוהל ואילו עשיו רובה־קשת. אין זה מקרה. הרי זה כאילו רושמים את קווי האופי של העם.

„ואם מדברים על סמלים — לרומאים היו זאב ועיט, ואילו לנו יונה, יונתי בחגווי הסלע, ולכל היותר צבי, הצבי ישראל. זהו עם, שייעודו לחיות בשלום וללמוד תורה. מה פתאום אנו נעשים אנשי־צבא, שהכל מרוכז אצלנו סביב הצבא? אומרים: אין ברירה. אבל אחרי כמה שנים ונצחונות זה נהפך לאידיאל. הכבש ישראל לבש גלימת של זאב גדול. אבל זה לא מתאים לנו!

„אינני יכול להסיק מסקנות פוליטיות — כלום יש לנו ברירה אלא להילחם? — אבל אנו חיים בקונפליקט פנימי עם הטבע הלאומי שלנו, הטבע הלא־מלחמתי, והדבר בא לידי ביטוי קיצוני ביותר בזמנים כמו הזמן הנוכחי, אחר מלחמת יום הכיפורים. במחזה יש דמויות של חוקר־ציפורים ושל שחקנית אחת שכל מאווייה לאהוב — וכולם חייבים לשנות את אופיים, לאנוס את האופי.

הוא נוטל מעל אחת האיצטבות את „מסעי הציפורים" של ק. דוידוב, בתרגומו של אברהם שלונסקי — "זו המהדורה הראשונה, עם הקדשת של המנוח" — וקורא באוזני קטע מתוך הפרק על „האדם בן הארץ והציפור בת השמים", הדן בהשפעתה המיסטית של הציפור על האדם, במשיכה שהיא מעוררת בו להיות ציפור־דרור, ללכת אחר לבו. „איזו פואימה נפלאה", אומר מגד בחום־לב, „ודמה בנפשך: שורות כאלו על תשוקת החופש האינדיווידואלי — ודווקא בברית המועצות!

■ אמנית — ביטוי לכיסוף

„לכל אחד מאתנו", הוא ממשיך, „וביחוד ליהודים, בעלי היחס העמוק לרוח, יש רצון לעשות כאשר על הלב, להתמסר לספרות, לתורה, לאמנות, אבל דווקא עלינו כופים מצב הכופה כמו באזיקים, כמו ציפור הנחונת בכבלים. אין תשובה למצב הזה. יש רק צער. זהו מחזה על צער, על מצוקה, ללא תשובה. זו הטראגדיה שלנו".

האגמית הכחולה, ציפור זו שהאורניתולוג צבי מייחד לה את מחקרו, איננה — לדברי מגד — הימנון לאינדיווידואליזם כמו ביטוי לכיסוף. „אנו נמצאים בלהקות — לרבות שש הדמויות של המחזה, שכל אחת מהן שואפת לעצמיותה, — בתוך חיים קיבוציים, שכולנו נאלצים לחיותם, את חיי־היחד הללו. וזה עצוב מאוד. אלא שככה זה בחיינו — ברחוב, בשכונה, בכל מקום.

„אומר אחה, שהאורניתולוג נתפרש לך על דרך האמן, שאיננו יכול לחדול מחתירתו ומחיפושיו? אולי... הנה אני עצמי, בונה לי חומות של חול, כמו ילד, הבונה על חוף הים, ובא הגל ומציף והורס, והוא חוזר ובונה.

■ שביב התקווה

„נכון, זהו גם שביב התקוות — בעצם תהליך הבנייה שאיננו נפסק, בעצם המאבק המשמש מקור ליצירה. בארץ תמצא זאת כמעט אצל כל אמן וסופר רציני, ביחוד בשירה.

„ומדוע כה מרבים לדבר אצלנו על ספרות מגוייסת? זוהי טעות לוגית. אצלנו היו נביאים שהם משוררים, ואחריהם בעלי־הלכה שהיו בעלי־אגדה, ואחריהם דרשנים שהיו ממשלי־משלים ומספרי־מעשיות. הלוגיקה הפכה את הקערה על פיה: כל משורר הוא נביא, כל בעל־אגדה הוא גם בעל־הלכה, כל ממשל־משלים צריך לדרוש.

■ מדוע אני כותב

„הנה בא שר־החנוך ותובע מן הסופרים להגיד לעם. זה מצחיק! אם יש לסופרים מה לומר — הם אומרים זאת כעתונאים, שאולי יש להם קול קצת יותר יפה מאשר לעמיתיהם. אך מה פתאום יש לסופרים **חובה** לומר לעם? למה אין השר אומר זאת לציירים, אלא דווקא לסופרים? מפני שהוא סבור, כי ספרות זהו משהו **אחר**, כי הספרות שייכת **לחינוך**. אפשר להתחנך על ספרים, אך לא מפני שהסופרים רוצים לחנך. יכול אדם לבוא ולומר על המחזה שלי: 'או מה אתה אומר לנו?' — אבל אני אינני אומר. אני כותב **מפני** — לא **בשביל**. אני כותב מפני שכואב, מפני שקרה לי, מפני שאני משוגע, אבל לא בשביל משהו או מישהו.

„ואם רצו מי שרצו בספרות העברית לחנך ולהדריך — זהו החלק הגרוע שבה. הנה כי כן, ספרות ההשכלה היתה ברובה לא־טובה, נבעת ממניעים לא־אמנותיים, חינוכיים. ביאליק כתב את 'אל הציפור' שלו בגלל סבלו האישי, לא כדי לחנך. ברנר, למשל, מוחזק כסופר תנועת־העבודה, כמדריך ומורה — האם ב'שכול וכשלון' שלו יש כדי לעודד ולחנך את העם? אלא אם כן אתה שואב עידוד מעצם קיומו של סופר גדול כזה.

„מובן, אסור להגיע לקיצוניות שניה ולפסוק שאין בכלל מה ללמוד מספרות. יש מה ללמוד — אבל זה בדיעבד, לא מלכתחילה, ובוודאי בלי כוונה מכוון של הסופר. אם הסופר הוא גדול — הוא משפיע משום שהוא גדול, אבל לא מפני שהוא רוצה, מראש ובכוונה תחילה, להשפיע".

התיאטרון החיפני מעלה מחזה חדש של אהרן מגד, „אל הציפור", על ישראלים הנקלעים בכף־הקלע הנפשית שלאחר מלחמת יום הכיפורים ●● „המניע לכתיבה אינו הרגשת חובה כלפי העם או החברה, אלא צורך פנימי" — מסביר הסופר־המחזאי

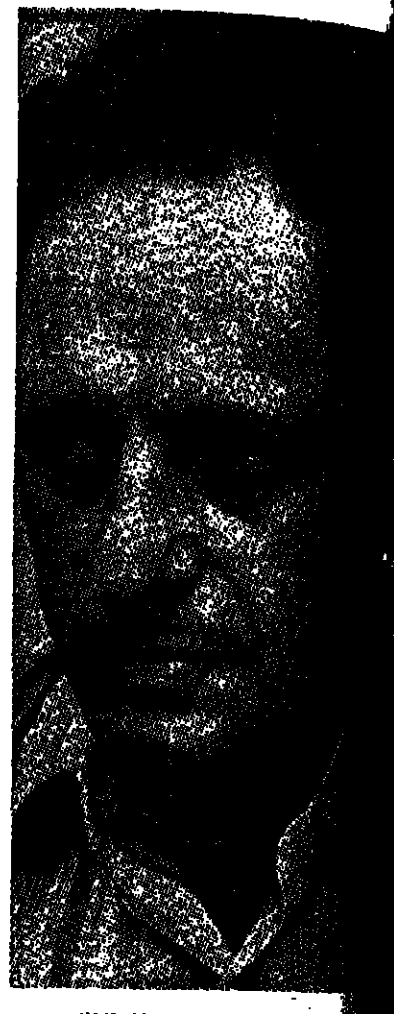

המחזאי: אהרן מגד

הבמאית: נולה צ'ילטון

נתן מייזלר, גדליה בסר, לאה שלאנגר: דיסטאנס אירוני כלפי ביאליק

דם וזעם בבית־שאן

צילמו: ישמח יצחק, שעיה סגל, ישראל סימיונסקי („ישראל סאן")

שחר דמים אדום הפציע ביום שלישי בשמי בית־שאן.

ממזרח נפתחה הרעה.

ארבעה נפלו חלל.
3 הרוצחים שילמו בחייהם.

שבוע אחר מבצע הצביעות באו"ם, הסיר הטירור הערבי את המסיכה מעל פרצופו.

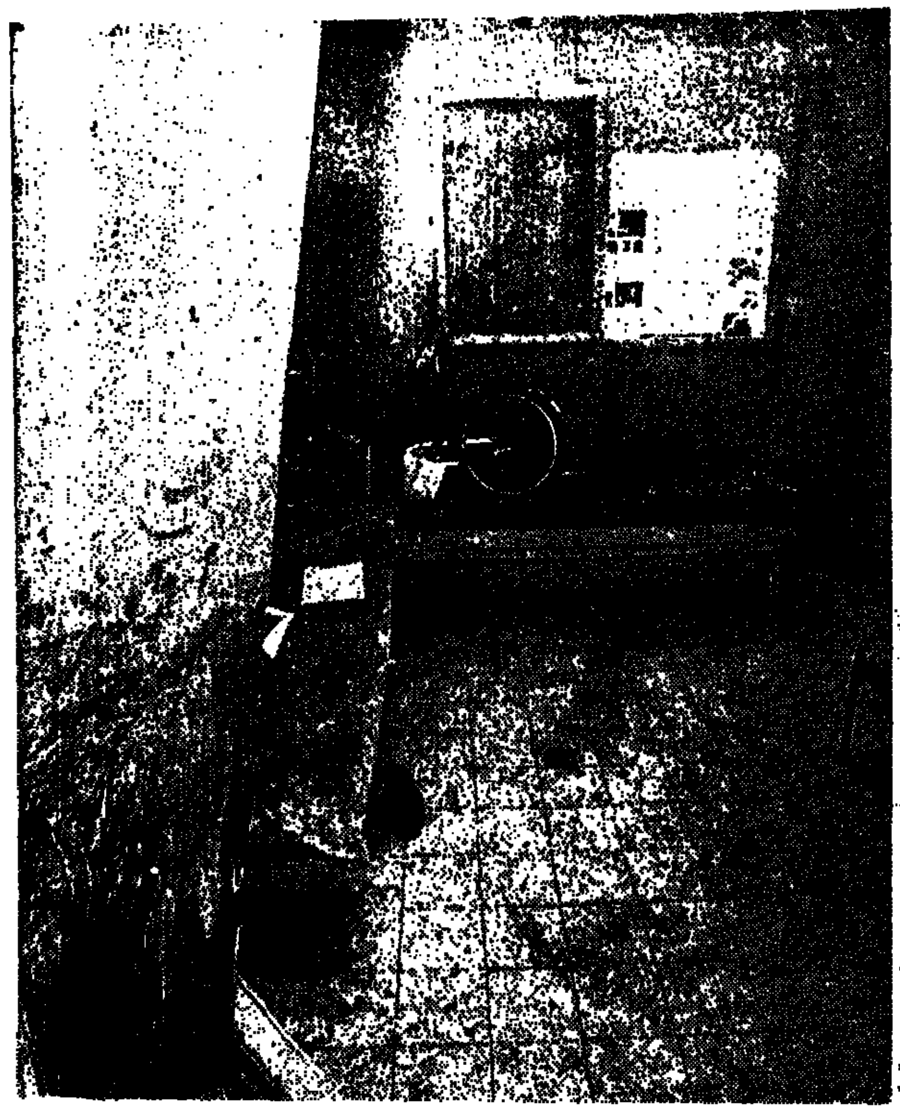

חדר הילדים בדירת ביבס — דרך החלון התנהל קרב יריות

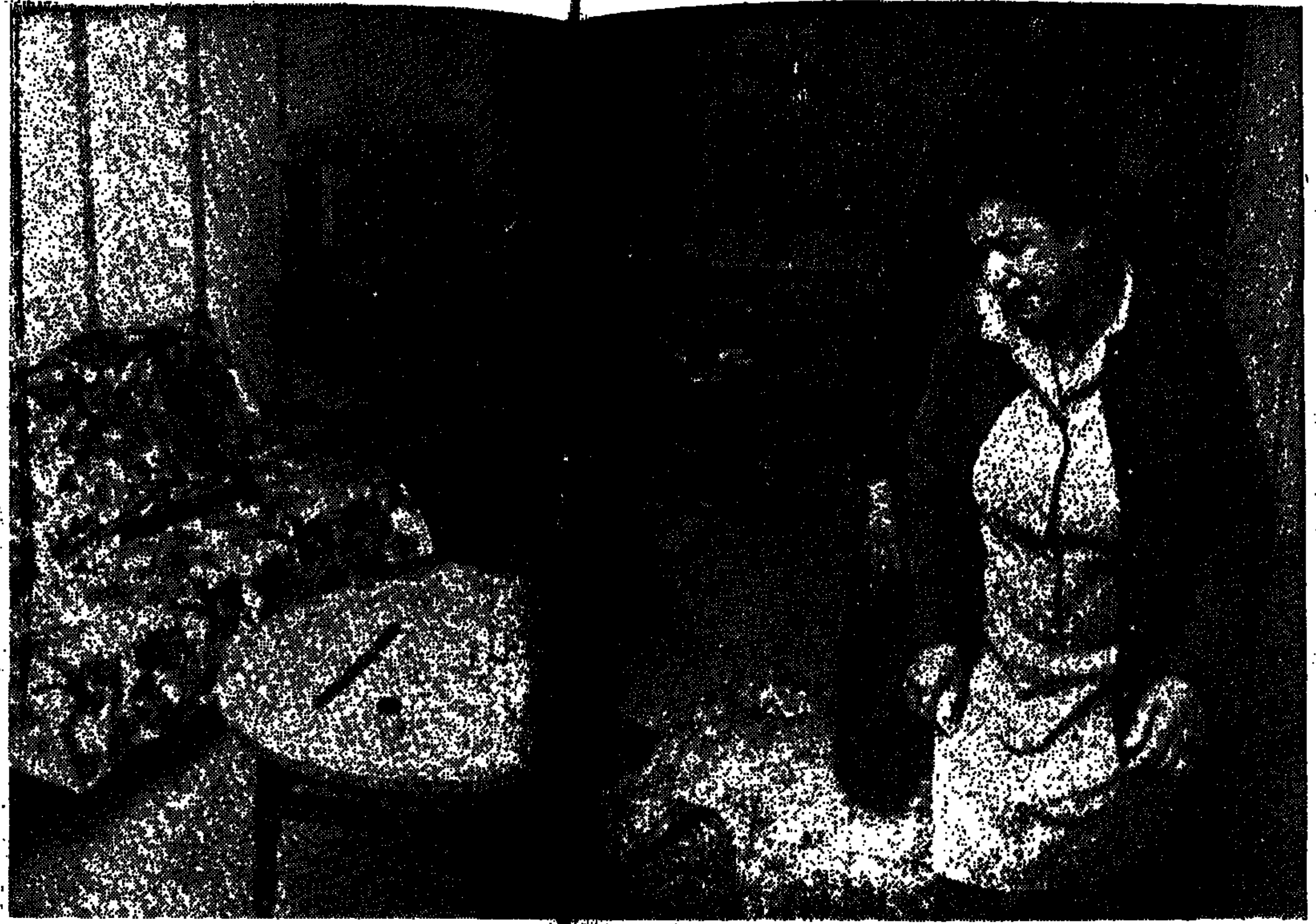

מבט מיוסר ראשון על חדר המגורים בדירת משפחת [illegible]: בכל פינה אותות חורבן ומוות

שריונית של צה"ל יורה לתוך חלונות הדירה שהמחבלים השתלטו עליה

אנשי בית־שאן, נסערים וזועמים, פורצים לתוך [illegible] שכניהם — אחר חיסול חוליית המחבלים.

המחבל ההרוג עלי איבן־דרעאי: דין אחד לרוצחים — מוות

היצירה מול הרע

נקודת תצפית

משה נתן

למראה הכותרת הבולטת שהופיעה לא מכבר ב,,מעריב": ,,רופא נפצע בתקיפה נוסח 'התפוז המיכני'" — מתעוררת שאלה נושנה: האם הקולנוע — והאמנות בכלל — משקפים רוע, או שהם, בנסיבות מסויימות, אחד מגורמיו?

אבל תחילה, הכרוניקה: רופא צעיר נסע עם חברתו במכונית. ליד תל-חנן חסמה את דרכם מונית, שנסעה לפניהם. שלושה בריונים, מנוסעי המונית, ציוו על הרופא לעצור. אחד מהם בעט במכונית בפראות, הרופא יצא לבדוק מה קרה למכוניתו, והבריונים התנפלו עליו והחלו בועטים בו. חברתו של הרופא יצאה להזעיק עזרה. איש מן הנוכחים בקרבת מקום ,,לא רצה להסתבך". הבריונים המשיכו להכות ברופא באין מפריע, שברו את אפו, גרמו חבלות בגולגלתו, פגעו בעורפו ובעמוד השדרה שלו. חבול ושותת-דם, הובל הרופא על ידי בת-זוגו לתחנת המשטרה. הם הוחזרו בניידת למקום הפשע, לאתר את הבריונים. אחד מהם נתפס, כשחולצתו מגואלת בדם. כשהוכנס לניידת, החל שוב להכות ברופא בפראות, מאיים לרצוח אותו.

לבריונים לא היה שום מניע. ,,זוהי בריונות לשמה" — אמר מפקד המשטרה — ,,מעשה ספונטני של חבורה, שנכנסה אחרי לגימת כמה כוסות למצב-רוח ומוצאת עילה 'לעשות שמח'".

האם עשו הבריונים את המעשה הברוטלי בהשראת התנפלות דומה שראו בסרט ,,התפוז המיכני"? בידיעה אין רמז לכך, ברור. כי העורך, שניסח את הכותרת, ראה בסרט בבואה למעשה האלים. במחשבתו — כמו במחשבת רבים מאתנו — ממלא הקולנוע תפקיד של מיתולוגיה מודרנית, הקובעת דימויים, זהויות ודפוסי התנהגות.

פעם היו צעירים מדמים את אהובותיהן לדיאנה ואפרודיטה. היום הם מדמים אותן לאלילות המיתולוגיה הקולנועית: בריג'יט בארדו, מרלין מונרו, ג'יין פונדה. גם מעשי בריונות ורצח נעשים בהשראת סרטים, או מקבלים תווית-זיהוי לקוחה מן הקולנוע.

מי מאתנו פטור לגמרי מן התחושה, שהוא ממלא במצב מסויים תפקיד, שאת בבואתו ראה עוד קודם לכן בסרט? ,,זה כמו בסרט" — אומר גיבור ,,שעיר אחד לעזאזל" של נסים אלוני, שנתפס ברחוב בידי שני בריונים אלימים. — ,,אנחנו בסרט. שיחקנו מזמן. עכשיו מקריינים אותנו".

אבל מכאן ועד למסקנה, שהקולנוע הוא גורם ממשי ביצירת אלימות, רחוקה הדרך. גם ,,התפוז המיכני", שנתן לא פעם צ ו ר ה למעשי בריונות שארעו ברחובי העולם אחר הקרנתו, הוא תולדה של אלימות קיימת, ולא הגורם שלה.

סיפר על כך לא מכבר בראיון מרתק ב,,פלייבוי" מחבר ,,התפוז", אנטוני ברג'ס, לגביו, — הוא אומר, — ,,התפוז המיכני" איננו פורנוגרפיה של אלימות, אלא וידוי אישי, שנבע מאהבה ויסורים, כמו מתוך רעיונות תיאולוגיים. אשתו הראשונה של ברג'ס התנסתה במלחמת העולם בנסיון טראומטי, דומה לאונס הנורא של אשת הסופר, המתואר ב,,תפוז". היא עבדה במשרד התובלה המלחמתי, עד מאוחר בלילה. באחד הלילות, בדרך הביתה, התנפלו עליה ארבעה שכורים, חיילים אמריקניים עריקים, כוונתם היתה לשדוד את המעט שהיה עמה. כשהחלו עוקרים מאצבעה את טבעת הנישואין, פרצה בצעקה. הם היכו בה ופצעו אותה קשה. היא היתה אותה עת בהריון ואיבדה את הוולד.

אל ההפלה שלא-מרצון נלוותה מחלה מוזרה, עם דימום-וסת בלתי-פוסק. במשך חודשים היא לא יכלה לבוא במגע מיני ולא ללדת. הסבך הרס את נפשה. היא התמכרה לשתיית אלכוהול, ושקעה ברצון לכות. ואכן זה היה סופה.

את ,,התפוז המיכני" כתב ברג'ס מקץ שנים, כנסיון להיפטר מן האלימות והשנאה שבלבו. האמנות מילאה כאן תפקיד של קאטארזיס. את העלילה העביר אל העתיד. בראי העקום של הסאטירה העלה עולם, שבו לרוב האנשים אין בשביל מה לחיות, ואין שום אנרגיה — והצעירים, שאינם יודעים מה לעשות באנרגיה השופעת שלהם, פורקים אותה במעשים ברבריים. ,,כתבתי, לאמיתו של דבר, על ההווה, — אומר ברג'ס, — על ההווה של אז, שהיום הוא בחזקת עבר".

לימים גילה את הספר הבמאי סטנלי קובריק, שיצר סרט, אשר הביא לברג'ס מוניטין ותהילה. הסרט טוב מאד בעיני ברג'ס, אבל שונה ברוחו מספרו, בעיקר בגלל סופו. בסרט של קובריק נסגר המעגל: הבריון אלכס נרפא משטיפת-המוח, שנועדה לעקור ממנו את היצר הרע, והוא יחזור להרע ולהרוס, כפי שנהג לפני הטיפול. אצל ברג'ס הסוף אופטימי, חיובי: אלכס מתבגר, מצטער על מעשי הרשע שעשה, משתנה מבטנים — נושא אשה, מוליד ילדים. במקום להשחית, הוא מפרה ומניב. נרמז אף, שהוא עתיד להיות מוסיקאי.

כאן אנו מגיעים ללב הרשימה הזו: היצירה והרע — האם נוגדים הם בהכרח זה את זה?

התשובה ששם פושקין בפיו של מוצארט — בטראגדיה הקטנה של ,,מוצארט וסאליירי" — היא חד-משמעית: ,,גאון ורשע לא ישכנו יחדיו". מוצרט אינו יכול להאמין לשמועה, שבומארשה — מחבר ,,חתונתו של פיגארו" — הרעיל מישהו, כי בומארשה בעיניו אמן גאון. לעומתו סאליירי — אדם עקר, מחוסכל וחסר-כשרון — מבקש כאילו בו במקום להפריך את דברי מוצרט על ידי הטלת רעל לתוך כוסו. הוא ממית את מוצארט, אבל מוכיח במעשהו כמה צדק בדבריו: אכן גאון ורשע לא ישכנו יחדיו.

האומנם? ומה גאונים, שקסמה להם חלעָנָה של פרחי הרוע? — רמבו, ז'נה, סלין, למשל?

בני המאה שלנו, שהיו עדים לאלימות וזדון שכמותם לא ידעה ההיסטוריה, הסרים את הוודאות השלמה של פושקין-מוצארט. אחד הדגולים, תומאס-מאן, קשר בסוף דרכו — ב,,דוקטור פאוסטוס" שלו — את הקשר האפל בין המחלה הגרמנית, שהולידה את הנאציזם ואת היטלר, לבין האמן הדמוני, וחשף את שורשם המשותף.

מחשבתו של ברג'ס, כפי שהיא נגלית בראיון, קרובה ברוחה למוצארט-פושקין. ואילו מחשבתו של הבמאי קובריק, שהסריט את ,,התפוז", קרובה יותר לניטשה (שהיה דגם לגאון השטני של מאן ב,,דוקטור פאוסטוס").

קובריק רואה ברוע, באלימות ובשאיפה לעוצמה חלק מן האש היוצרת שבאדם. עקור את יצר הרע — ועקרת את היצירה, את האנרגיה הדוחפת, את הכח היוצר ציוויליזציה (ראה סרטו ,,אודיסיאה בחלל"). ברג'ס סבור, לעומת זאת, שיצירה ורשע הם תרתי דסתרי. אדם רע הוא אדם, שלא ניתן לו להגשים עצמו במעשה חיובי יוצר (רעיון זה מפתח גם שקספיר בריצ'רד השלישי, מלך הזדון, שהושווה לא פעם לאלכס מן ,,התפוז המיכני").

המראיין שואל את ברג'ס: אילו ניתן להיטלר להתקבל באקדמיה הווינאית ולהגשים שאיפותיו כאמן, האם לא היה נעשה הפסיכופאט המסוכן ביותר של המאה? ברג'ס עונה, כי לדעתו רוב בני האדם היו מעדיפים ליצור דבר מה — לברוא יופי — בביקום לכבוש עמדת כוח, המקנה אפשרות להיות הרסן. התשוקה ליצור מעשה-אמנות קשורה, לדבריו, בתשוקה להוליד ילדים. לכן הוא מוצא משמעות בעובדה, שלהיטלר לא היו ילדים.

אם היה היטלר צייר ואדריכל מתוסכל, היה מוסוליני סופר מתוסכל. הוא כתב נובלות — לא כל כך רעות, אבל רחוקות מן האידיאל שלו: ד'אנונציו. מכיוון שלא יכול להיות ד'אנונציו, נעשה דיקטטור.

ברג'ס משער, כי רבים — כמו סאליירי של פושקין — גרמו בהיסטוריה נזק רב, בשל שאיפות אמנותיות שלא באו על סיפוקן.

בשביל ברג'ס היצירה אינה רק נוגדן של הרע, אלא גם נוגדן של המוות. הוא יודע זאת מבשרו. הוא החל לכתוב, אחר שאובחן גידול ממאיר במוחו. מאחר שחשב שנותרה לו שנת חיים אחת בלבד, החליט להקדיש אותה כולה ליצירה. הוא כתב מבוקר עד בוקר וסיים ברצף אחד חמישה רומנים. אחר כך התברר, *שהאבחנה היתה מוטעית*: הוא נשאר בחיים — והמשיך לכתוב בקצב קדחתני.

אולי משום שהוא אמן כה עתיר-כשרונות סופר, מוסיקאי, תסריטאי, ביוגראף, מורה ועוד — ואולי, כדבריו, על שום היותו קאתולי, מתגלה ברג'ס כאדם אופטימי בתכלית. כקאתולי, הוא מאמין, שהאדם נולד רע, ויכול במהלך חייו רק להיטיב את דרכו ולשפר את עצמו. מבט חטוף בהיסטוריה מלמד אותנו, לדעתו, שהאדם ממשיך להתקיים בגלל הניצוץ הטוב שבו. האנושות הוסיפה לייצר גם בעתיד את ההיטלרים שלה, אבל גם את המוצארטים, הקאראוואג'יואים והבטהובנים. הוא איננו מתעלם מן הרע, אבל תמיד יש האפשרות לבחור בין טוב ורע — ובחירה זו היא טעם הקיום.

ברג'ס סירב לכלוא את גיבור ,,התפוז המיכני" במעגל הרוע. הוא הותיר לו פתח ישועה: נישואין, יצירה, מוסיקה. אבל ,,התפוז" עצמו נכנס למעגל קסמים: היצירה, שנכתבה על מנת לשחרר משנאה רוע ואלימות, היתה לדגם של שנאה, רוע ואלימות. בריונים בכל פינות העולם. הרתוקים מלהבין את כוונתו של ברג'ס, מחקים את מעשי הבריונים הדמיוניים — במציאות. ,,התפוז המיכני" נהיה לברג'ס כעין פרנקנשטיין, הקם על יוצרו. ואיך הוא גובר עליו? — כמובן, ביצירה חדשה, מוקדשת לנושא זה.

תמונות: למעלה מימין — הסופר אנטוני ברג'ס, באמצע — תמונה מתוך הסרט ,,התפוז המיכאני".

פרסום א' מ'

אנו גילינו את אמריקה עוד בשנת 1951

אנו הבנק הישראלי הראשון שפתח נציגות בוולסטריט לפני קרוב לחצי יובל שנים כדי לפתח את הסחר הבינלאומי של ישראל ולגייס משאבים לארץ.
מאז גדל היקף עסקינו באמריקה. הנציגות הפכה לסניף והסניף הפך לבנק מסחרי המספק שרותים כמו כל בנק מקומי. בנק זה הוא חברה-בת שלנו:

BANK LEUMI TRUST COMPANY OF NEW YORK

התופס את המקום ה-195 בין 14.000 הבנקים של ארצות-הברית ומפעיל אותך

בשבעה סניפים: * משרד ראשי בשדירה החמישית;
* ברודווי;
* וולסטריט;
* פורסט הילס - קווינס;
* נמל התעופה קנדי;
* איי קיימן;
* איי בהאמה.

משרדים נוספים של קבוצת בנק לאומי בצפון אמריקה:
* נציגות בטורונטו - קנדה;
* נציגות במיאמי - פלורידה;
* לשכת יעוץ לעולים ותיירים בניו-יורק;
* חברה להפצת ניירות ערך ישראליים - לאומי סקיוריטיס בניו-יורק;
* ובקרוב - סניף נוסף בשיקגו.

בנק לאומי לישראל בע"מ
הבנק הצועד עם הזמן

חברות בנות ונציגויות נוספות: לונדון, פריז, ציריך, ג'נבה, בריסל, פרנקפורט, בואנוס-איירס, סאן-פאולו, קראקס, יוהנסבורג, הונג-קונג.

ההבדל המתוק

אני מלקק את השפתיים, גיליתי את ההבדל המתוק בעוגיות אסם המובחרות והפכתי לחובב מושבע של נבחרת העוגיות המפוארת של אסם הכוללת שפע של עוגיות עשירות תוכן בטעם ביתי נפלא: "תופיני תפוז" ועוגיות "דורית" עם שקדים, עוגיות "עבדת" עם פתיתים בטעם שוקולד ועוגיות "קוקט" בטעם קוקוס, עוגיות "מרגלית" עם קישוט ריבה ועוגיות "פזית" בטעם חמאה ועוד סדרה ארוכה של עוגיות מעולות שהמשותף לכולן:

זה טוב - זה אסם

כשר

דיאטה במלתחה

מאת יהודית חנוך

רעידת־האדמה הכלכלית, העוברת עלינו בימים אלה, מחייבת היער־כות מחודשת גם בעסקי אופנה. האמרת המחירים — ומחירי הבגדים בכלל זה — תצמצם בלי ספק את תקציב הביגוד של נשים רבות, והמצב מחייב שינוי עקרוני בגישה לבגדים.

לאמיתו של דבר, שינוי זה צריך היה להיעשות גם ללא קשר עם משבר כלכלי. בשנות השפע התגבשו אצלנו הרגלים פורניים, ולא פעם היו המציאות שנרכשו מנוגדות לטעם הטוב.

„הישראלית הקונה" נהגה לערוך את רכישו־תיה, בשנים האחרונות, בעיקר בקנייה אימפול־סיווית. ומשמתברר, שהקניה אינה תואמת את ה„יש", יוצאים מייד למסע־קניות חדש, להתאים בן־זוג לחולצה. באותה הזדמנות נזכרים, שבעוד שבוע מתחתן בן־דוד, וצריך שמלת מאקסי חדשה.

מוגזם? אולי אבל, יד על הלב: הציצי לתוך ארונך פנימה ואמרי: כמה מן הבגדים שבתוכו את לובשת?

די ב„בגד לאירוע"

עתה הזמן לוותר על בגד „בלעדי", שהוא לרוב יקר ללא הצדקה. האשה הלובשת את הבגד, והדרך בה היא לובשת אותו — הם ה„עושים" את הבגד. לא להיפך.

הגיעה גם השעה לוותר על הגישה הקרתנית של „בגד אחד לאירוע אחד". נשים מיטיבות־להתלבש אינן רוכשות בגד חדש לכל חתונה או מאורע חגיגי אחר.

הדברים הללו טובים להגשמה בכל עת. קל וחומר עתה, כשמצטמק התקציב.

גזירת המכפלת

עיתויו של השינוי הגזור הארכת המכפלת — איננו מוצלח ביותר. שכן לפתע נראים כל הבגדים שבארון קצרים ומשונים.

אך כבר היו דברים מעולם. שינוי קיצוני כזה היה מייד אחרי מלחמת העולם השניה, כאשר כריסטיאן דיור יצא עם „המראה החדש", ובבת אחת התארכו שמלות הנשים מן הברכיים ועד לקרסוליים כמעט. וגם אז שרר בעולם משבר, מלווה במחסור.

לשם הארכת המכפלת דרוש כושר אילתור, וניתן להעזר בכמה „טריקים" ידועים: הוספת פס אריג נוסף (אם אפשר) על־ידי תפרים מודגשים; הוספת פס אריג שונה (משבצות על אריג חלק), שנהפך לקישוט, אם מוסיפים אותו בעוד מקום בבגד, כמו, למשל, בחגורה או בצווארון, ועוד.

דיפדוף שטחי בירחון אופנה מסתיו זה עשוי להביא אשה לידי ייאוש. הבגדים נראים שונים לחלוטין מאלה של השנה שעברה, עד שקשה לחשוב על שינוי המראה בלי לשנות את המלתחה כולה. אך אין זה בהכרח כך.

רכישה בסיסית

את המראה החדש אפשר למצוא ברכישת בגד אחד או שניים. למשל, חצאית פעמונית ארוכה — ואפודה. צמד זה, חצאית ואפודה, הוא אמנם רק אחד משפע הבגדים החדשים היורדים עלינו בימים אלה, אך די בהם כדי לשוות ללובשת את „המראה החדש", תוך השקעה מינימאלית.

האפודה, לרוב סרוגה בסריגה דמויית־יד, היא פריט חשוב — מספר שניים ברשימת הפריטים החדשים. אפודת הסתיו החדשה היא בסגנון „קארדיגן", קצרה עד למותניים ונצמדת אליהן בחגורה סרוגה רחבה, או בסגנון האפודה הגדולה עם צווארון־צעיף, חגורה על המותניים ועם כיסים. אפודה זו תוכל לשמש במקומות לא־קרים במקום מעיל.

חזרה למסרגות

לחצאית החדשה כמה פנים. היא גזורה ב־אלכסון, בחצי פעמון או בחלקי פעמון, וצורתה הכללית גולשת ורכה.

צעיף סרוג וכובע סרוג הם מהפריטים המש־לימים של אופנת חורף זה. זהו צמד לא־יקר ונוח ללבוש, שישווה „מראה חדש" גם למעיל ישן.

ההיערכות המחודשת במלתחה, תחזיר נשים, שכבר מזמן לא סרגו אפילו עין אחת, אל צמד מסרגות; ונשים, שמאז שיעור המלאכה האחרון בכיתה ח' לא תפרו תפר מכליב — לקורס מזורז בתפירה.

„עשי זאת בעצמך"

שכן את כל הבגדים שהזכרנו אפשר לעשות בשיטת „עשי זאת בעצמך". חצאית היא בגד, שגם מתחילה תוכל לנסות בו את כוחה; ומי שיודעת לסרוג, ודאי לא תתקשה בסריגת אפודה. אמנם, גם צמר ואריג עולים כסף, אך החסכון בשכר־עבודה הוא בעל משמעות רבה בימים אלה. שלא לדבר על הסיפוק שבעשיית דברים במו ידיך.

צימצום המלתחה עד למינימום — יש בו לא רק חסכון כספי. אלא גם יתרון עצום. חשבי לרגע, כמה זמן, שנהגת לבזבז בעמידה מול ארון־הבגדים, ייחסך עתה — אם כל מיבחר הבגדים שבו יצטמק לשתי מערכות.

בתצלומים (מימין לשמאל):

- אפודה גדולה, שאפשר לסרוג בשיטת „עשי זאת בעצמך", חצאית פעמונית ומגפיים: לבוש חם ופשוט, שיעמוד בחן ובהתמדה בימי החורף הקרים.
- „קרדיגן" קצר, עם קישוט של „צמות", מטפחת קשורה ברפיון על הצוואר, חצאית קריג גזורה בחלקים — פרטים של „המראה הסתווי" החדש.
- צמד סרוג־ארוג, המתמצת את חידושי החורף בצורה פשוטה ונאה.

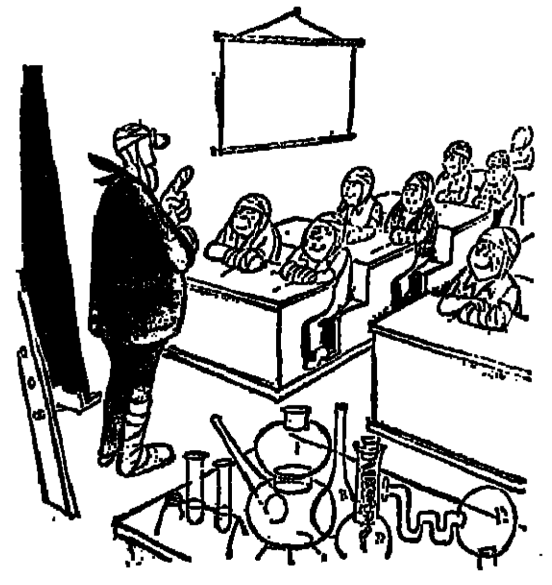

„בשיעור הכימיה האחרון למדנו כיצד להבחין בין ניטרוגליצרין וגליצרין”. (קויק)

„אשתי איננה מבינה אותי...” (וולטווכה)

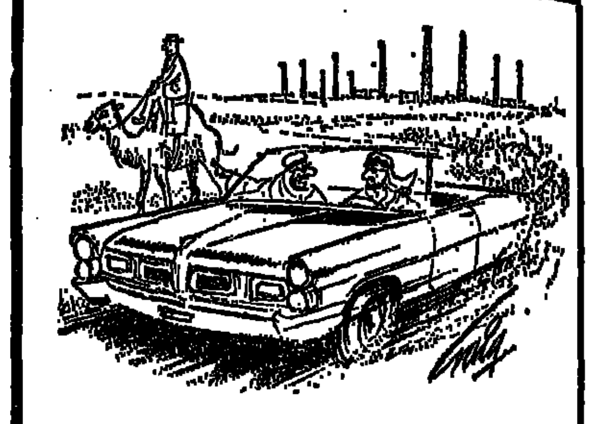

„הוא כנראה תייר”.

„הלקוחות שלך חוזרים לכל הפחות כאשר הם מרוצים”. (קויק)

„שמעת שהשייך עבדאלה נדון בעוון ביגמיה ? מצאו אצלו שני הרמונות !” (אקטואל, נורווגיה)

„לאן אתה מוביל את האווזים ?” „להציל את רומא : מגיעה עדת הקירח”. (קרוקודיל)

„הבטחתי שכף רגלי לא תדרוך עוד בבאר”. (ליאירופיאו)

צחוק בקו

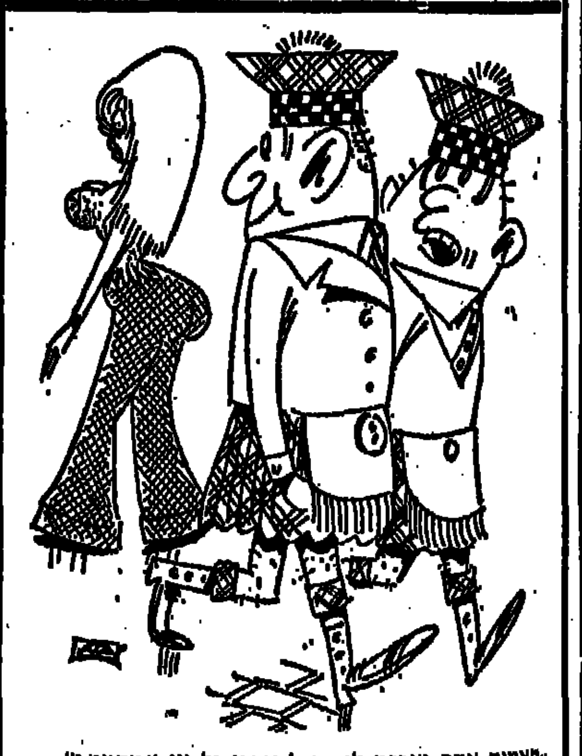

„האמנם אתה מוכרח להסתכל אחרי כל זוג מכנסיים ?” (שווייצר)

„...אמרתי שאנו מציעים לך משרה חשובה בשירותי הריגול !” שירותי הריגול (קויק)

(די וולט)

(סטטה דואט, ארגנטינה)

„מוזר לי שאמרת לי כי אין לך פרוטה בכיס !”

משרד השיכון

7000 דירות חדשות לזוגות צעירים זכאי משרד השיכון

מכירת דירות לזכאים מתוכניות הסיוע לזוגות צעירים 1973/74 של משרד השיכון, זוג צעיר

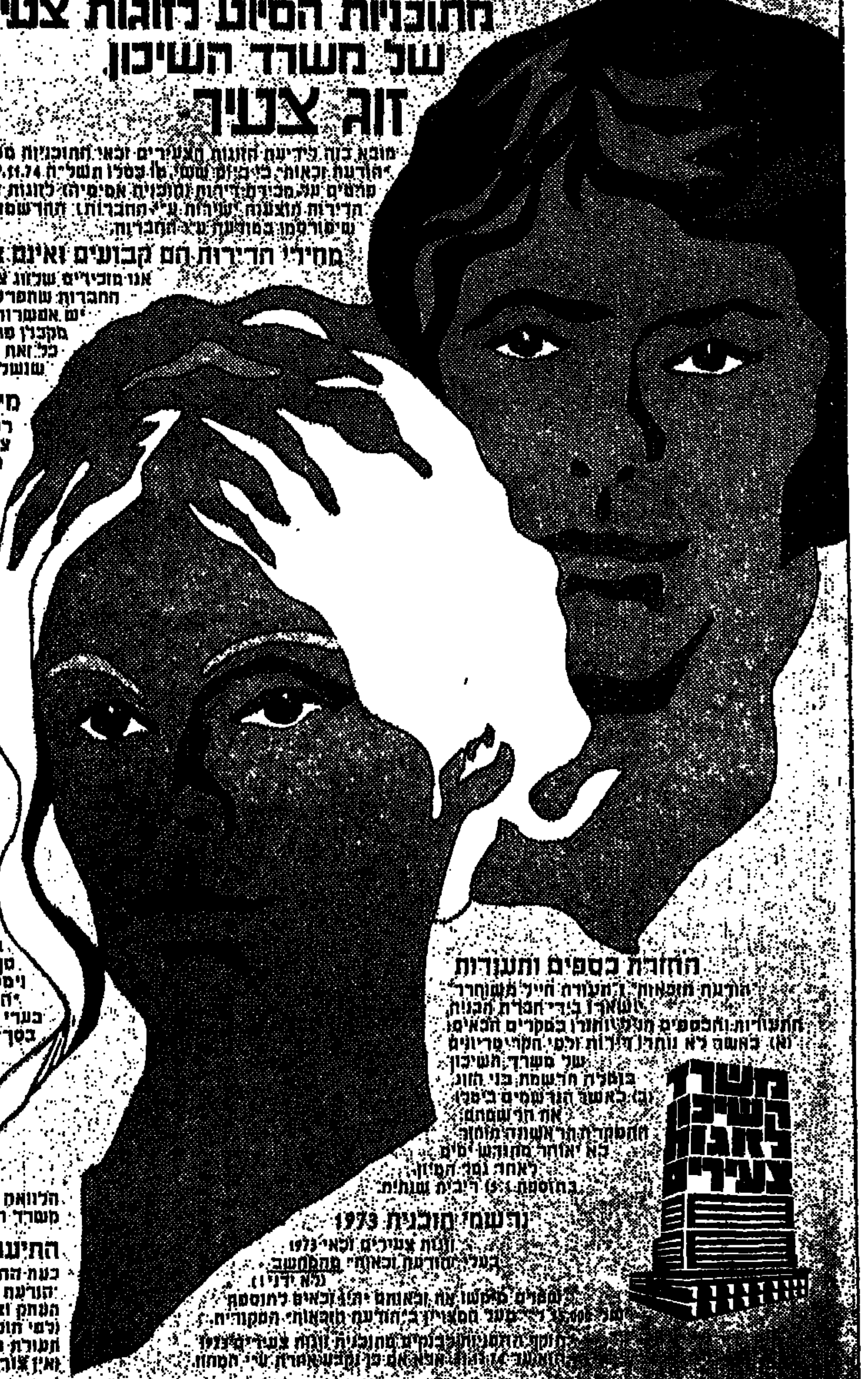

מובא בזה לידיעת הזוגות הצעירים זכאי התוכניות משנים 1973 ו־1974 ואלו שקיבלו "הודעת זכאות" כי ביום ששי, ט' בכסלו תשל"ה 29.11.74 תפרסמנה חברות הבניה הציבוריות פרטים על מכירת דירות מתוכניות אסיפ"ה לזוגות צעירים זכאי משרד השיכון. הדירות תוצענה ע"י החברות; ההרשמה תיעשה במקומות ובמועדים שיפורסמו במודעה ע"י החברות.

מחירי הדירות הם קבועים ואינם צמודים למדד

אנו מזכירים שלזוג צעיר אין חובה לרכוש דירה מאחת החברות שתפרסמנה לציבור כאמור לעיל. יש אפשרות לרכוש דירות גם מיד שניה, או מקבלן פרטי, או דירה בשכירות בדמי מפתח. כל זאת על סמך "הודעת הזכאות" המקורית שנשלחה לזוגות הצעירים שנמצאו זכאים.

מי רשאי להרשם

רשאים להרשם אצל החברות זוגות צעירים שבידם "הודעת זכאות" של משרד השיכון מתוכניות 1973 ו־1974.

סדרי הרשמה

ההרשמה לקניית הדירות, על ידי הזכאים, תעשה במשך שלושה שבועות. לא תהיה כל עדיפות לנרשמים ראשונה. בשבוע הראשון, יוכלו להרשם רק זכאים הגרים באותו ישוב בו נמצאים אתרי הבניה שיפורסמו במודעה של החברות ביום 22.11.74. קביעת מקום הישוב של בני הזוג תהיה על סמך הרשום ב"הודעת הזכאות". אם תישארנה דירות לאחר תום השבוע הראשון להרשמה, יוכלו, בשבועיים הבאים, להרשם גם זוגות צעירים שאינם תושבי המקום. אם יעלה מספר הנרשמים על מספר הדירות ייקבעו המועמדים המתאימים לקבלת הדירות על פי הקריטריונים של משרד השיכון. הצעת דירות לזכאים ע"י חברות השיכון והבניה תימשך גם לאחר מועדים אלו. מודעות על כך יפורסמו בעתונות מדי פעם ע"י החברות. בעת ההרשמה יפקידו הנרשמים סך 10,000 ל"י לזכות חברת הבניה וימסרו לרשום את "הודעת הזכאות" המקורית. בערי פיתוח תהיה ההפקדה הראשונה בסך 5,000 ל"י.

סדרי עדיפויות

עדיפויות יינתנו לזכאים משנת 1973 הגרים באותו ישוב, ובתוך זה לחיילים משוחררים בעלי "תעודת חייל משוחרר". בערי פיתוח תינתן הלוואה עומדת לפי קריטריונים של משרד השיכון.

התיעוד הנדרש

בעת ההרשמה יש להביא את "הודעת הזכאות" המקורית בשלמותה, העתק וצילום של "תעודת חייל משוחרר" (לפי חוק החיילים המשוחררים), תעודת הזהות של שני בני הזוג.

החזרת כספים ותעודות

"הודעת הזכאות" ו"תעודת חייל משוחרר" יושארו בידי חברת הבניה. התעודות והכספים יוחזרו במקרים הבאים: (א) כאשר לא נותרו דירות ולפי הקריטריונים של משרד השיכון (ב) עם ביטול הרשמת בני הזוג (ג) כאשר הנרשמים ביטלו את הרשמתם. ההחזרה הראשונה תהיה לא יאוחר מחודש ימים לאחר גמר המיון, בתוספת 5% ריבית שנתית.

נרשמי תוכנית 1973

זוגות צעירים זכאי 1973 בעלי "הודעת זכאות" ממחשב (לא ידני).

לשכת הפרסום הממשלתית

שיפודים

אגדות משופצות

1. הנסיכה על העדשה

לפני הרבה שנים חי לו גרגר אחד של עדשים. בעצם היתה זו גרגרת (יש דבר כזה?), כי קראו לה עדשה (ככה זה בסיפור שאני שמעתי כשהייתי קטן).

העדשה הזאת חיפשה לה מקום לחיות בו. ראתה ערימה ענקית של מזרנים, פוכים וכסתות, נדחקה אל מתחת לכולם, והשתקעה שם.

העדשה התאקלמה די יפה, פיתחה את האיזור וקלטה עלייה.

בערב באה נסיכה אחת, ראתה את ערימת הכרים והמזרנים וטיפסה למעלה. איך שנשכבה, נתנה קפיצה באוויר.

„תוציאו את העדשה הזאת", צווחה, „אני לא יכולה לישון כשהעדשה הזאת מתחת למזרנים. היא הורסת לי את החיים".

„אולי נשים לך עוד מזרן", הציעו לנסיכה, „ואז תשני בשקט למעלה, והעדשה תמשיך להרגיע לך".

„זאת לא בעייה של עוד מזרן", אמרה הנסיכה והחלה לבכות ולצווח. „המקום הזה הוא רק שלי, רק שלי, תוציאו מפה את העדשה. אני לא מסכימה לישון, עד שלא תוציאו מפה את העדשה".

והנסיכה הלכה והקימה את „הארגון־לשחרור־המקום־שתופסת־העדשה". עכשיו היא רוצה להתקבל לאו"ם.

2. כיפה אדומה

3. הנזל וגרטל

שני ילדים, הנזל וגרטל, או אולי נקרא לחם עמי ותמי, או אולי, לשם הקיצור, אירופה ואפריקה, הלכו ביער בנטיבות עגומות. פתאום ראו בית נחמד בלב היער. החלונות היו עשויים מנפט והקירות מבנזין־94, על הגג היו מגדלי קידוח, וג'ריקנים מלאים הקיפו את החצר המרוצפת בסולר.

„אוי, איזה מקום יפה!" — קראו אירופה ואפריקה.

יצאה לקראתם אשה אחת, עם קלצ'ניקוב ביד אחת ווקנין בשתי תלחיים, חייכה חיוך מפחיד ואמרה להם: „בואו, היכנסו".

הם נכנסו לשם ומאז נעלמו עקבותיהם.

יעל שמעון יעל אשה גדולה

דבר אחד מטריד אותי בזמן ה־אחרון. למה דן בן־אמוץ קורא לאנ־שים לרדת מן הארץ, בשעה שהוא עצמו לא מקיים את התורה הזו — לצער כולנו.

התירוץ הקבוע שלו, שהוא מבוגר הוא כותב רק בעברית, לא כל כך משכנע. אפילו בן־אמוץ בעצמו טוען, שלא הגיל הביאולוגי קובע אם אדם הוא צעיר או זקן. והסיפור שהוא כותב בעברית, גם זה־לא־זה. אני בטוח, שתהיה לו הצלחה לא פחות קטנה אם יכתוב בערבית.

אז למה, למה הוא נשאר בארץ?

התיאוריה האחרונה ששמעתי אומ־רת, שהוא שם עין על וילה בסביון. במחירים של היום קצת קשה לו לה־גיע אליה, לכן הוא מנסה לשכנע את האנשים לרדת, כך שהוא ייש־אר לבד ויוכל ליהנות מכל הדברים הטובים. חוץ מזה, הוא רגיל כבר מזמן לגור בבתים של אנשים שירדו מן הארץ.

ועוד באותו עניין: באותו יום, שבו שידרו בטלוויזיה את החיוך הממזרי של דן בן־אמוץ ואת שירי ההלל הבכייניים שלו בזכות ההשתמ־טות והבריחה, ובכן באותו יום ממש, הגיעה ביאטה קלארספלד לנמל ה־תעופה לוד. אף אחד לא היה שם לקבל את פניה. שעה וחצי חיכתה על הרציף — ואף אחד לא בא. כששמעתי על כך, לא ידעתי מה לעשות. אם הייתי יודע לבכות, הייתי בוכה. אבל אני יודע רק לצחוק. אז צחקתי.

[illegible]

ערב אחד, בשעה 10.00, כאשר הכל אצלנו בבית חשוך ורותי כבר במיטה, נשמעות פסיעות ליד הדלת.

אה, כן, שכחתי לספר לכם, שאני לא בבית ברגעים אלו, כי אם במילואים אי־שם בשדה־בוקר.

ובכן, פסיעות ואור של פנס משוטט על פני הדלת ודמות אפלה מצטיירת מול הזגוגיות (אה, כן, שכחתי לספר לכם, שיש לנו דלת מרובת זגוגיות בכניסה). מצלצלים בדלת. בקול רועד אך אמיץ שאלה אשתי הרועדת אך האמיצה: „מי שם?" „דוור", ענה לה הדבר שבדלת.

מחשבות נוראות, על דברים נוראים התרוצצו במוחה עתיר־ההמצאות־הנוראות של רותי. היא פתחה את הדלת. הדבר הושיט לה מברק והסתלק. וככה עומדת רותי בחשכת הלילה, בידה מברק, ובמוחה משתוללת הדיפרסיה. מה אפשר כבר לחשוב? עבדכם נמצא במילואים, אמנם התפקיד שלי איננו בדיוק קרבי, אם להתבטא בעדינות, אבל בכל זאת.

בלי להסס יותר, פתחה את המעטפה, הוציאה את המברק וזה מה שראתה:

מחיר התנור. עלה נא לסור למשרדנו להשלים את ההפרש אמישראגז

אה, כן, שכחתי לספר לכם, שקנינו תנור גז ושילמנו את מלוא מחירו. בימים המתוקים על טהרת הסוטר שלפני הפיחות. עכשיו הם רוצים ממני עוד.

להלן תשובתי לאמישרגז:

לא מוסיף כלום נקודה שילמתי את הכל מראש נקודה אם זה לא נראה לכם בואו נבטל את העיסקה סוף

ליל שימורים וקונצרטים

ג'ו, המורה לנהיגה, הוא טיפוס כזה, שאם יספר שבזה הרגע מתקדם נחשול מים אדיר במורד הרחוב ועומד להטביע את שנינו, אני מתפוצץ מצחוק. אתם יודעים. בגלל זה צחקתי כשאמר לי ערב אחד: „אין לך מושג מה שהולך במשרד ה־רישוי".

„מה הולך במשרד הרישוי?" צחקתי.

„מחר בארבע בבוקר אני הולך עם שלושה תלמידים ועם שקי שינה לחכות לפני הדלת, כדי להשיג מקום ריאלי בתור לקביעת מועד לטסטים".

„טוב שעויות", אמרתי לג'ו. „אתה קצת עצבים. אל תשתגע".

„אתה יודע מה?" אמר ג'ו. „כבר עכשיו מחכים שם אנשים בתור. בוא ותראה". הצצתי בשעון. השעה היתה 11.00 בערב.

בדרך סיפר לי את עיקרי העניין, מסתבר, שבמשרד הרישוי אין מספיק בוחנים. בדרכים המקובלות, אפשר לגשת למיבחן נהיגה רק בפברואר 1975. אבל מה? הבוחנים עושים שעות נוספות — ואז אפשר להשיג טסטים למועד מוקדם יותר. פעם בשבוע מחלקים את הטסטים לפי שיטת כל־הקודם־זוכה.

מפה לשם, אנחנו מתקרבים לבניין ה־מפורסם. ומה אני רואה? חגיגת יום העצמאות! עשרות בחורים ובחורות, ממיטב הנוער, עומדים שם, מטיילים, מביטים בכוכבים, ושורקים מנגינות.

אזהרה לקורא: בנקודה זו אני חייב להזהיר את הקורא היקר: כל מה ש־כתוב כאן איננו איזה פיליטון אבסור־די, פרי מוחי התולני. אלו הן עובדות יבשות שאני מנסה לספר בסגנון פחות או יותר ניתן להבנה.

המשך הסיפור: אני מתקרב לאנשים המתנהדים בקבוצות ולא מאמין למשמע עיני: לאורך המדרכה פרושים שקי־שינה ובהם תחובים נערי ונערות ארצנו, מנמנמים בחיק הטבע. קבוצה קטנה מנסה להעלות מדורה, שנים־שלושה קוראים סינרומנים לאור פנס, מישהו הביא קא־ראוון, חלק פתחו קופסאות לפתן. ב־קיצור, אווירה של ראשית הציונות. ה־חבורה המרכזית של הקוראים הצעירים מלווה אותי במבטי חיבה. משהו משפחתי מאוד היה באוויר, עם ישראל מאוחד תמיד בימים קשים.

בזורציק אחד, צביקה, ניגש אלי, שולף מתוך מעילו מחברת ועט. „בוא והר־שום", אמר לי, „אנחנו מנהלים כאן רשימה".

חמישה־עשר אחרים (בבת־אחת) הסבירו לי את כללי המשחק: „כל חצי שעה אנחנו עושים מיפקד. מי שחסר, נמחק מהרשימה". גימגמתי משהו ועזבתי את פסטיבל וודסטוק הלילי אחוז הירהורים עמוקים.

ההירהורים העמוקים:

הראו מה שאנשים מוכנים לעשות בשביל שהשלטונות יסכימו לטפל בהם, ועוד אומרים שאין בעם הזה כוחות. וזהו פוטנציאל אדיר של עוצמה. למה לתת למקור אנרגיה כזה להתבזבז? אפשר להודיע, שלטיפול מהיר יזכה רק מי שחוסר, נניח, 20 מטר של תעלות לתנועה כבלי טלפונים. משהו בנוסח: כל ה־חופר זוכה.

אני לא יודע, אני לא מהנדס־יועל, אבל אני חושב, שבהחלט יש בזה משהו. יש עתיד!

מאיר עוזיאל

מותר של ענק

(סוף מעמוד 8)

היה מגיע לתפקיד, עד שבנה דמות ראציונאלית, עד שידע בדיוק למה ומדוע הוא עושה כך ולא אחרת.

„מקובל לחשוב, שהכל בא לו ב־אופן טבעי, אבל מסקין היה שחקן הרבה יותר ראציונאלי מן הדעה הרוו־חת עליו. היתה לו שיטת עבודה משלו. בחזרות ישב עם כלל הלהקה, השתתף כמו כולם. בבית העתיק את תפקידו עשרות פעמים, עד שחדר לתוך קליפ־תו. ואז יצא בערבים לשוטט לבדו. בטיולים אלה גילה את זהותה ואופייה של הדמות, את עולמה הפנימי".

ישחקנים סיפרו על מסקין, כי שע־תיים לפני כל הצגה אפשר היה למוצאו בתיאטרון, מהלך על הבמה ובידו ה־טקסט המוזר שהעתיק בכתב־ידו. ה־הרגשה היתה, שמתחולל בו תהליך של בריאה, יש מאין.

מסקין מסוגל היה לשבת שעות מול הראי, ליד שולחן האיפור, ולצייר את המסיכה, קו לקו, תו לתו. ורק אז הגיע תהליך ההזדהות לסיומו והדמות במסיכה החלה לחיות חיים עצמאיים לאור זרקורי הבמה.

צמוד לקרקע

ישראל גור כתב: „משחקו של מס־קין רווי הומאניזם נעלה, המדביק ב־עוצמתו את הצופה, והוא, בעצם, ה־מתח היקרה ביותר. הומאניזם זה מומ־חש הוא ולא מופשט. לעולם צמוד הוא לקרקע קונקרטית, לאנשים חיים. ככל שהקרקע היא יותר לאומית־יהודית, כן עולה גם תוקפו של ה־הומאניזם".

גור מדבר גם על „הליריזם הגברי", שהיה מרכז אישיותו השחקנית של מסקין והמקור העיקרי להזדהותנו עם תנועת־נפשו. ליריזם גברי זה הוא מקור שאיבתו העיקרי, בהזדהותו עם בני אדם בשברונם".

„יותר משקספיר"

לא מזמן אמר מסקין, שהוא מחפש מחזה ישראלי: „החומר המקומי קרוב לי, יותר משקספיר. לא מפני ש־הוא טוב יותר, אלא מפני שחובתי כלפיו גדולה יותר. חובה מוסרית, תר־בותית, חברתית — לעשות להרמת המחזה הישראלי, הלא זה לחם חוקנו".

עם זאת, מסקין שאף לחדש את ימי „ליר" וחלם לשחק את פאלסטאף. „הבימה" לא הגישה לבחיר שחקניה — ולקהל צופיה — את הגשמת מא־וויו של מסקין.

האם יבשה הבאר? — תהה מסקין, ובשמץ של הלקאה עצמית: „ושמא אני נשארתי כזה, קצת מסגר. אולי זקנתי?"

לא, מסקין, על התיאטרון קפצה ה־זיקנה. מסקין מת צעיר.

חדשוו! הגיעו דגמי 1975
חדרי שינה מיובאים
רהיטי גבעת ברנר
בואו לאולמי התצוגה המרווחים
בגבעתיים — רמת־גן
30 דגמים משגעים של חדרי שינה
מטובי היצרנים והמעצבים באירופה
* חדרי שינה צבעוניים — אולטרא מודרניים
* חדרי שינה בסגנון קלאסי ועתיק
* יעוץ ארכיטקטוני והתאמה לדירתך — (ללא תשלום נוסף)
* הספקה מיידית
ככר נח, כצנלסון 113, גבעתיים — רמת־גן, טל. 731143

היי נאה
בשמלות הריון
מהמבחר הגדול
ב"יהודית"
טיב ושרות מעולה
ת"א, רח' הכרמל 39
(בית שלישי
מפינת אלנבי)
טלפון 56980
פתוח כל היום

BENTA מתקן לחות
המותקן הפשוט והיעיל לאידוי
נותן הרגשה נעימה ומונע התיבשות האויר, הנגרמת ע"י חמום הדירה. פשוט בשמוש, נתלה על כל ראדיאטור של מים, חשמל או חמום מרכזי אחר.
להשיג בחנויות המובחרות:

ירושלים	חשמלית, המלך ג'ורג' 27; פליפו שורץ, רח' בן יהודה 1; לויזון, שלומציון המלכה 3; שטיין, רמות־אשכול, מרכז מסחרי.
תל־אביב	כל־פו שלום, מחלקת החשמל; הלוית, רח' גרדיה 76, יד־אליהו; אורה, רח' אלנבי 106; פין, אבן־גבירול 51.
חולון	אמפי, סוקולוב 42; אמרו, סוקולוב 45.
נתניה	שרגא יערי, הרצל 3.
ראשון־לציון	א.צ.ח. בע"מ, הרצל 31.
פתח־תקוה	כל־אלקטריק, ההגנה 12; סלון פאר, רח' שטמפר 12.
אשקלון	רדיו אורי, מרכז שמשון ג'; קלמן, רח' הרצל.
חיפה	רדיו אקשטיין, הרצל 44; רדיו אפריים, שד' הכרמל 43; סלון שביט, רח' המגינים 54; צרכנית עובדי חברת החשמל, מעלה השחרור 23.
חדרה	אלקטראור, בנין פלטרין.
נהריה	אלפיזיה רון, ככר העירית, שוק געתון.
באר־שבע	סבנו, גרוקמן גרשון, מסבי הנגב, רח' הרצל 40.

ובכל חנויות השקם בארץ.
יבוא והפצה: רמיירון בע"מ ירושלים
רח' המלך ג'ורג' 27, טלפון 226822

בוטיק
למידות גדולות
שמלות חליפות מעילים
ושמלות מקסי
דגמים חדישים
גודלים עד 54
אופנת
זייפר
תל־אביב
רח' בן־יהודה 102

הקץ לג'וקים
שמד
חיסול חרקי הבית
עם אחריות לשנה
תל־אביב — 03—449554
03—450264
אשקלון — 051—3019
חיפה — 04—522856
ירושלים — 02—226618
טבריה — 067—50488
בפקוח אגרונום
רשיון משרד הבריאות 15

אופנת
בגדי הריון
דוגמאות חדישות
במבחר גדול
„בלילת יופי"
ת"א, דיזנגוף 109
טל. 231948

סוף על
וילונות מאיר
וילונות, הרכבה, גבל.
יעוץ אישי

ספר החודש:
בהנחה רק עד 30.11.1974
כתבי
זיגמונד פרויד
חמישה כרכים בהוצאת דביר

מבחר כתביו של אבי הפסיכואנליזה, שפתחו תקופה חדשה בהבנת נפש האדם. התרגום העברי של ח. איזק וא. בר זכה בפרס טשרניחובסקי לתרגום מופת.
79.— ל"י במקום 95.— ל"י
תשלום ראשון עם ההזמנה 19.— ל"י,
היתרה — 15 ל"י לחודש.
לכבוד עמוד בע"מ, בית דביר,
רח' מזא"ה 58, ת.ד. 149, ת"א, טל. 622991
רצופה המחאת ע"ס ...... ל"י כתשלום ראשון, את היתרה בסך ...... ל"י הנני מתחייב לשלם לכם בתשלומים חודשיים רצופים בני ...... ל"י כל תשלום, החל מהחודש הבא, לזכות חשבונכם מספר 0—24500—4 בכל סניפי בנק הדואר, או למשרדכם במישרין. אני מסכים כי אם לא אפרע שני התשלומים במועדם, יחול לאלתר מועד פרעונה של כל יתרת חובי במשרדכם בתל־אביב. אנא ראו בהתחייבותי זו שטר־התחייבות על כל הנובע ממנה.
על התחייבות זו מורשים לחתום רק בני 18 ומעלה.
שם ומשפחה ......
תעודת זהות ...... טלפון ......
כתובת ......
מקצוע ...... מקום עבודה ......
חתימה ...... תאריך ......
נא לשלוח אלי תוך 14 יום את הספרים:
כתבי זיגמונד פרויד, 5 כרכים.

צליל בביתך בע"מ
סטריאו בחיפה!
קומת הסטריאו בחיפה
מערכות סטריאו וקוואדרו
* חלק מן המלאי שלנו — למכירת במחירים הישנים.
* חשילוב הסטריאופוני של תדיראן
סוכן מורשה:
שד' המגינים 54 חיפה, טל. 536006

וילונות מפלסטיק
לחדרי אמבטיה, מטבח
תוצרת חוץ
מפות טרילין
מכסים שטיחים
גפנר, ת"א, פינסקר 29
פ. טרומפלדור טל. 288770

סטריאו
הרכבה עצמית — ½ מחיר
Z-KIT
רחובות, ת.ד. 1091
בקש קטלוג חינם

פרסום יאיר

מי מה מתי

מ. בן־שאול

הצגות בכורה

● חיים חיים (התיאטרון הקאמרי) — אלי שרייבר („החולי") הוא סאטיריקאן, אך מחזהו הראשון בתיאטרון הקאמרי עוסק דווקא בדראמה משפחתית. ביים: הלל אמן. תפאורה ותלבושות: רות דר.

תיאטרון

● אל הציפור (תיאטרון עירוני חיפה) — מחזה חדש של אהרון מגד, המבטא כמה מן התמורות שחוללה מלחמת יום הכיפורים ביחסה של קבוצת ישראלים לבעיותיה, וביחסה לארץ. ביימה: נולה צ'לטון. תפאורה ותלבושות: ארתור גולדרייך.

● סיפור הגברת הזקנה (הקאמרי) — פרוצה לשעבר, מיליונרית ונכה בהווה, חוזרת אל עיירתה גילן, כדי לנקום במאהבה משכבר הימים. מחזהו של דירנמאט בבימוי וביצוע מחודשים. עם אורנה פורת בתפקיד ראשי.

● הו הו יוליה (הבימה) — רומיאו, יוליה ושקספיר במחזהו של קישון מגלים שנים רבות לאחר מותם בקיצים מחייהם ובחיי בתם ה„מודרנית". עם אריק לביא, שושיק שני ויהודה אפרוני.

● החתונה (הבימה) — „מין קומדיה" של יוסף בר־יוסף לשחורי החתן אינם מוזמנים, משום־מה, לחתונת בנם. ביים: חום לוי. מאני לוביץ' מבריקה בתפקיד קטן.

● שלוש מסיבות (הקאמרי) — מחזה משעשע של איקבורן הבריטי, על שלושה זוגות ושלוש מסיבות שיש בהן הרבה עגמומיות. הצוות של „השחף" עם חנה מרון, מיקי דיין, ואחרים.

● שלוש אלמנות, מונודרמה של שלום־עליכם. מגיש גדעון שמר. תירגם: אריה אהרוני.

● אהבה ראשונה (סדנת שכונת התקווה) — מחזה מוסיקלי על עליות התימנים מאז שבזי. כתב וביים: בצלאל אלוני.

● מסע יום ארוך לתוך הלילה (הבימה) — מעין אוטוביאוגרפיה של יוג'ין או־ניל האמריקני (1888—1953), בתרגומה של עדה בן־נחום, בבימויו של מייכל מיצ'ם, משתתפים: מרים זוהר, שמעון פינקל, מישא אשרוב, אלכס פלג ומרים אברון.

● נמר הברבורות (תיאטרון חיפה) — עודד קוטלר ביים הצגה צבעונית ויפה של יעקב שבתאי, העוסקת בפנטאזיסט פינק, המבקש להקים קרקס בחולות תל־אביב הקטנה. תפאורה מקסימה של רות דר. יוסי ידין באחד מתפקידיו המבריקים.

● כילבי — הצגה לילדים על ילדה גיבורה. והסיפור בהחלט מוכר.

● נשבר לי (תיאטרון סדן) — יהודה ברקן במרכזה של קומדיה מאת עדה בן־נחום. עממי ומשעשע.

● אסיר 60 (תיאטרון סדן) — זאב רווח בהצגת־יחיד.

● מי יציל את הנסיכה (מסכות) — הצגה לילדים. בימוי: שלמה בר־שביט. מוסיקה: רפי בן־משה.

● חיידה יפו! (התיאטרון הצעיר) — קומדיה מאת אבי קורן על אחד, משוגע לכדורגל. ביים: דני ליטאי.

● עליזה מזרחי (תיאטרון השדרה) — אתי גרוטס מגלימה לאחר שנים את תפקידה של עדנה פלידל בקומדיה קלילה מאוד.

● זורבה היווני (עידן) — מחזה עפ"י ספרו הנודע של קזאנצאקיס. בתפקיד זורבה — אריה אליאס.

● טרטיף (בימת באר־שבע) — מחזה על צביעות ההתחסדות של מולייר הגדול. נוסח עברי וביום: עדנה שביט.

● משרתם של שני אדונים (צוות שחקני החאן) — גולדוני בלבוש קומדיה דל'ארטה. עבוד ותרגום: יוחנן זונכסטקי. ביום: מייקל אלפרדס.

● בגדי המלך החדשים — אברהם מור וג'יטה לוקה במחזה־לילדים המבוסס על אגדתו הנודעת של אנדרסן.

● פיקניק לשניים (מועדון התיאטרון) — קומדיה על חיי נשואין, עם ליא קניג ושמואל עצמון. ביים: צבי שולסר.

● פרחים לעכבר לבן — מחזהו הידוע של דיקיס „צ'רלי", על פרשת חייו של איש בעל אייקיו נמוך שנהפך לגאון. ביצוע יחיד של אלכס פלג בביומו של צוקי שאולי.

מחול ומוסיקה

● התזמורת הפילהרמונית הישראלית — מגישה בת"א ובירושלים קונצרטים למנויים כשהמנצח הוא אלדו צ'קטו והסולנית הכנרת אידה הנדל.

● האנסמבל הקאמרי הישראלי — נועם שריף מנצח. הסולנים רמה סמסונוב, סמדר שור, אלי חסין, גיורא פיאלי ושרה צור.

● להקת מחול בת־שבע — מגישה יצירות מאת ג'ון באטלר, אושרה אלקיים ורוברט כהן.

● להקת מחול בת־דור — מופיעה ביצירות של צ'ירלס צ'רני, של ההולנדי רודי ואן־דנציג („זוגות", „תנועה בגוף סלעי") וב„היה ככלות..." של ג'יין היל סאגן.

● האופרה הישראלית — מגישה את „חרוזנת מריצה" לקלמן, „דון פסקואלה" לדוניצטי, ו„לוצ'יה דה למרמור", אף היא של דוניצטי.

● רשות השידור — מגישה קונצרט קאמרי ראשון בסדרת „קונטרסטים" — והפעם, ניגודים בין ברהאמס ודביוסי. — וכן קונצרט למנויים סידרה 2, „דיוקנו של מלחין", עם מנדי רודן ובוריס ברמן (צ'מבלו).

● קונצרטים במוזיאון תל־אביב — מינדרו כץ מנגן בטהובן. — מיכאל מאיסקי (צ'לו) ואלרי מאיסקי (צ'מבלו) — בערב באך. — מיכאל סמודר משוויץ (פסנתר) — בערב „אמנים אורחים".

● סדרת 11:11 (צוותא ת"א) — מוסיקה לעוגב עם ואלרי מייסקי וחמישיית כלי־נשיפה. בתוכנית יצירות מאת באך, ברהאמס, בוקסטהודה.

● התזמורת הקאמרית — חולון — שלום רונלי־ריקליס מנצח על יצירות משל גבריאלי, מנדלסון וא. הירדן (בכורה עולמית), הסולן הוא הקלרניתיסט גיורא פיידמן.

בידור

● החאנבר"ט (החאן הירושלמי) — קברט סאטירי על כוס יין, עם אהרון אלמוג, שבתאי קונורטי, רחל שור, מרגלית אלמוג ודדה רובין. מוסיקאי: נפתלי וגנר.

● זה הכל בינתיים — (ובינתיים זה הכל), יונתן גפן ודני ליטאני בערב שירים וסאטירה, מצליפים, מדובבים ומזמינים אורחים.

● ערב רחל (תיאטרון יובל) — העלאה מחודשת של שירי רחל בביומו של צדוק צרפתי, עם דורית ראובני, חנן יובל ודני כץ, בליווי תזמורת.

● רביעיית מועדון התיאטרון — בן־סירא, שמר, בר ווינגר טובים כתמיד.

● טוב לאהוב (לילך) — ערב במועדון הצועני השורק של דן אלמגור. שירי יין, הומור, אהבה ועוד. ביים: בני טורת. מלחין: קובי אושרת.

● התנאות הקטנות שבחיים (נועם סמל) — שירי ברכט בביצוע מצויין ותזמורת טובה, עם מירי אלוני, יוסי פולאק ובני אמדורסקי. ביים: צדוק צרפתי.

● שעות נוספות (נועם סמל) — מגישה בשירים ובמונולוגים רבקה מיכאלי בערב יחיד.

● פרצוף של צועני (נועם סמל) — יוסי בנאי בערב יחיד של שירים עבריים ושאנסונים. הגשה מצויינת.

● ג'ז של חצות — מופע של אילתורי ג'ז בחצות (בבית לייסין, ת"א) עם ערנה גורן ושלישיית הג'ז של דני גוטפריד.

● ערבי ג'ז (בדראגסטור, ירושלים) מדי יום ג', עם שלישיית הג'ז של דני גוטפריד (פסנתר).

● הגשש החיוור — השלישייה מופיעה בתוכניתה החדשה „אוטוסטופ סטורי" — כתב וביים: יוסי בנאי. הנהלה מוסיקלית: גרציאני.

● מוישה ויונטלוור (התיאטרון העממי) — יעקב בודו בקומדיה ותיקה שנתחדשה.

● תפוח זהב (התיאטרון הקטן) — ערב שירי ששת ארגוב.

מוצ"ש

תל־אביב

- החתונה — הבימה
- יוליה — האולם הקטן
- חיים, חיים — הקאמרי
- הפילהרמונית, למנויים מס' 2, סדרה 2 — היכל התרבות
- חרוזנת מריצה — אופרה
- קונצרט — מוזיאון ת"א
- מי יציל את הנסיכה, ב"ג — צוותא
- מוישה ונטילטור — אלהמברה
- סידרת 11:11 — צוותא
- חיידה יפו — בית החייל
- בגדי המלך החדשים, ביוו — בתידור
- תפוח זהב — בתידור
- פרצוף של צועני — צוותא

- נשבר לי — נהמני
- פיקניק לשניים — מ' התיאטרון

ירושלים

- קונצרט האנסמבל הקאמרי למנויים מס' 2 — בנייני האומה
- עליזה מזרחי — בית העם
- זורבה היווני — בנייני האומה
- שירי ברכט — החאן

חיפה

- אל הציפור — ת' עירוני
- כילבי — שביט
- טוב לאהוב, ב־9.15 — שביט

- חולון — קונצרט התזמורת הקאמרית
- בני התקוות — אהבה ראשונה
- באר־שבע — טרטיף

יום א'

תל־אביב

- יוליה — האולם הקטן
- חיים, חיים — הקאמרי
- הפילהרמונית, למנויים מס' 2, סדרה 3 — היכל התרבות
- אוטוסייד סטורי — אלהמברה
- פחח והנופח — צוותא

ירושלים

- שירת רחל — הדיה יובל
- קונצרט קאמרי — החאן

חיפה

- אל הציפור — ת' עירוני

- באר־שבע — טרטיף
- שלומי — שיר ערש
- יהוד — שעות נוספות

יום ב'

תל־אביב

- מסע — האולם הקטן
- חיים, חיים — הקאמרי
- הפילהרמונית, למנויים מס' 2, סדרה 4 — היכל התרבות
- נישואי פיגארו — אופרה
- אוטוסייד סטורי — אלהמברה
- לחקת בתידור — בתידור
- רביעיית המועדון — מ' התיאטרון

ירושלים

- שירת רחל — ק. מנחם
- משרתם של שני אדונים — החאן

חיפה

- אל הציפור — ת' עירוני
- כילבי — נוה שאנן (עממי)
- באר־שבע — טרטיף
- בתים — חיידה יפו
- הרצליה — בגדי המלך
- מצפה־רמון — שעות נוספות
- אילת — נשבר לי
- ראשל"צ — קונצרט האנסמבל הקאמרי

- ק. שמונה — נמר הברבורות
- שאר־ישוב — שיר ערש
- בית־קשת — להקת בת־שבע

יום ג'

תל־אביב

- מסע — האולם הקטן
- חיים, חיים — הקאמרי
- זורבה היווני — בית ארלוזורוב
- הפילהרמונית, למנויים מס' 2, סדרה 5 — היכל התרבות
- חרוזנת מריצה — אופרה
- עליזה מזרחי — אלהמברה
- טוב לאהוב — בית החייל
- ערב ג'אז עם להקת הפלג'ינה — צוותא

- רביעיית המועדון — מ' התיאטרון

חיפה

- אל הציפור — ת' עירוני

- באר־שבע — טרטיף
- רחובות — שירת רחל
- ראשל"צ — חיידה יפו
- טירת הכרמל — אוטוסייד סטורי
- קרית־גת — שעות נוספות
- רמלה — נשבר לי

יום ד'

תל־אביב

- מסע — האולם הקטן
- שלוש מסיבות — הקאמרי
- הפילהרמונית, למנויים מס' 2, סדרה 6 — היכל התרבות
- לוצ'יה די לאמרמור — אופרה
- חיידה יפו — אהל שם
- רביעיית המועדון — מ' התיאטרון

ירושלים

- שירת רחל — בית סוקולוב

חיפה

- אל הציפור — ת' עירוני

- באר־שבע — טרטיף
- פתח־תקוה — נמר הברבורות
- קרית־אתא — אוטוסייד סטורי
- עפולה — עליזה מזרחי
- פתח־תקוה — נשבר לי

יום ה'

תל־אביב

- יוליה — האולם הקטן
- שלוש מסיבות — הקאמרי
- דון פסקואלה — אופרה
- נשבר לי — אלהמברה
- עליזה מזרחי — בית החייל
- לחקת בתידור — בתידור

ירושלים

- הפילהרמונית, למנויים מס' 7, סדרה ב' — בנייני האומה
- שירת רחל — בית הנוער בקעה
- משרתם של שני אדונים — החאן

חיפה

- אל הציפור — ח' עירוני

- באר־שבע — טרטיף
- נתניה — זורבה היווני
- פתח־תקוה — אוטוסייד סטורי
- אשקלון — חיידה יפו

חיסול!

עד 50% הנחה!

במוצאי שבת 23.11.74
משעה 6 בערב יתקיים
שבוע מכירות חיסול
פינות אוכל
במבחר גדול ומגוון

במרתף רח' מנדלי 9
פנת בן יהודה 64 תל אביב

חוזר מחוזקותו!

כימיקה מגישה לך את
ברלי־פלש
בקבוק הפלא הכחול

ימקה לך את האסלה ללא מגע יד
צובע את המים בגוון כחול נעים לעין
מחטא, מנקה וסופג ריחות

להשיג בבתי מרקחת, סופרסל, סופרמרקט וחנויות כל־בו לניקיון.
היחיד המכיל 500 ג' נטו

כימיקה בע"מ
טל. 1 מ 5 ת.ד. 50 נס־ציונה

פרסום המקשר/סטודיו ל"ן

שמלות הריון
חליפות, מכנסיים, טוניקות,
סרפנים ושמלות מקסי
MASHA * מאשה
תל־אביב, המלך ג'ורג' 4א, קומה ב'
שעת פרכו בעלי מלאכה 8 (ע"י אלנבי)
פתוח כל היום ללא הפסקה טל. 282515

כמה
תנורים
נחוצים
לחימום
דירתך?

תנור
אחד
של

אויקל

הספקה מידית
ללא תוספת
במחיר!

שימוש בסולר זול במיוחד
משימוש בחשמל או גז

תצוגה ומכירה: תל־אביב: אויקל בע"מ, רח' פינסקר 70, 283236-7-8; נעש, אבן גבירול 52, טל. 269381. ירושלים: גלעדי, ריבלין 8, טל. 227988. חיפה: למפל, מוריה 126, טל. 87325; רומא ישראל, הבנקים 5, טל. 512893. קרית שמונה: עזרא, איזור התעשיה, טל. 40157. צפת: ציון ממן, רח' ירושלים 57, טל. 30496. טבריה: סוכנות כל, אלחדיף 1, טל. 22012. עפולה: ברס, הנשיא 7, טל. 22863. נהריה: אלישע, מרכז מסחרי 17, טל. 920139. עכו: פלג, הרצל 18, טל. 911966. ק. מוצקין: פלג, שד' חשומטים 12, טל. 717349. פרדס חנה וזכרון יעקב: מושנוב, כרכור, טל. 063-77349. חדרה: שוויצר, הרברט סמואל 68, טל. 063-22112. עמק חירדן, בית שאן, עמק יזרעאל והגליל התחתון: יחיעם בלומנזון, שדמות דבורה 065-37260, דרך הים 104, חיפה טל. 80776. אבן יהודה, השרון התיכון, נתניה: צבי וייס, רח' המייסדים, טל. 053-99549, בחנות: 053-25123. נתניה: סוכנות „פטרולגז" שמואל הנדיב 18, טל. 053-24579. רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים ק. אונו והאיזור: גוטמן, רח' עוזיאל 110, טל. 746838. פתח־תקוה: זייף, ברקוביץ 4, טל. 913646. נוה מונסון, חולון, רמלה ולוד: א. חנאי, הפנינים 8, טל. 756158. רמת השרון, הרצליה, צהלה והאיזור: סיגל, רח' סוקולוב 60, טל. 476661. כפר־סבא: כהן, רח' ויצמן 84, טל. 923916. רחובות, אשדוד והאיזור: להט, רח' בית המעלים 6, 958001. קרית גת, אשקלון והאיזור: כל־בו בולקה, שד' לכיש ק. גת, טל. 051-93125, בבית 051-91107. באר־שבע והדרום: שלה, פספ אוניקו, טל. 73061, 057-77167.

דרכו של דה סיקה

(סוף מעמוד 11)

הסביר מבקר איטלקי ידוע: „לא היה לו רקע סוציאל־פוליטי, פרט לאנטי־פאשיזם בלתי מוגדר והבנה אינסטינקטיווית, תורשתית, לחיי הדלים והנדכאים. אך היה לו כשרון נדיר, כמעט בלעדי, להזיל דמעה אף מסלע. יותר מכל, ידע דה־סיקה אינסטינקטיווית לספר סיפור. למרבה הצער, התיחסו השלטונות, ואולי גם הקולנוע המסחרי, לסגולות אלה בחשדנות ואף באיבה".

מלות אחדה אלה נכתבו בשנות החמישים, שנים קשות לא רק לדה־סיקה אלא לכל הניאו־ריאליסטים.

דה־סיקה נאלץ לעבור יותר ויותר למשחק — לשם פרנסה — ונודע כבן־זוגה של ג'ינה לולובריג'ידה („לחם, אהבה וחלומות") ושל סופיה לורן. הוא הופיע אתן בקומדיות משעשעות, רחוקות מרחק רב מן „הריאליזם המגוייס" של הסרטים שביים.

אך הקומדיות הקלות הכניסו לו כסף. „גיליתי, כי איש אינו רוצה לממן את סרטי, וכי עלי לממן אותם בעצמי. אני עושה את זה במוכרי את יכולת המשחק שלי. הופעה בחמישה סרטים מכניסה לי כסף בשביל לכלכל את משפחתי ואת עצמי, וליצור סרט משלי. עשיית סרט היא מותרות בשבילי, ובעד מותרות, כידוע, יש לשלם מחיר יקר".

בשנות הששים שוב נפתחו לפניו אפשרויות לביים סרטים. דה־סיקה למד כבר את כללי המשחק האכזריים של עסקי הקולנוע. דרך ארוכה עבר מאז הימים הראשונים של הניאו־ריאליזם.

ההצלחה הראשונה הגדולה שהשיג דה־סיקה במה שמכונה „התקופה השנייה" שלו, היה „שתי נשים". תוספתה בסרט זה זיכתה את סופיה לורן ב„אוסקאר". כאן מתואר סיפורן של אם ובתה, הנאנסות בידי חיילים מארוקניים במלחמת העולם השניה, והוא מבוסס על ספר מאת אלברטו מוראוויה.

„אתמול היום ומחר", „נישואין נוסח איטליה", „החמניה", היו כולם, בשיעור זה או אחר, הצלחות־קופה. אך סרטים אלה גם הביאו כמה מבקרים לידי הירהור, שמא איבד רב־האמן הת מודקן את הניצוץ שלו.

„הגן של פינצי קונטיני", המבוסס על יצירתו הגדולה של ג'ורג'ו באסאני שהוקרן בבכורה בישראל וזיכה את יוצרו ב„אוסקאר" החמישי, הפיג ספקות אלה. נתברר, כי דה־סיקה שמר על חיותו. כמקודם, הוא המשיך להיות פעיל, המשיך לעבוד. בעיצומן של תוכניות חדשות, היכתה בו המחלה שממנה לא החלים.

נודע, כי בין היתר התכוון להסריט אחד מספריו הגדולים של סופר יהודי־איטלקי אחר: „המושיע נעצר באבולי", מאת קארלו לוי.

המוות, שמנע ממנו לספר על חיי תושביו הנדכאים של כפר דרום איטלקי, האם מנע מאתנו עוד יצירת־מופת שנושאה דלות האדם וכבודו, כעין „אומברטו דה" שני? — זאת כבר לא נדע לעולם.

מעריב 18.10.74 יום ו'

בחצי מיליון ל"י בפיס
זכה תושב תל־אביבי
ברבע מיליון ל"י זכה תושב נצרת

האיש רוכש
זה שנים,
מספר קבוע

התקבלות משתלמת. ארבע שנים, שבוע אחרי שבוע, קנה צעיר תל־אביבי מאושר־ כרטיס פיס בעל מספר קבוע, לבסוף־ שיחק לו מזלו־ הוא זכה בחצי מיליון ל"י.

המתמיד זוכה

מפעל הפיס - לשיפור איכות החיים

היום יובל לי

(סוף מעמוד 3)

באמהותינו. הדואגות לנו. אין לקנא. וגם לא באבו־תינו. וגם לא בנו.

7

אנו מחכים — והזמן חולף. הזמן חולף, ומשתנים הערכים. בחודשים הראשונים אנו מתרוצצים, מחפשים, קונים, אוגרים מלאי לעתיד. בחודשים הראשונים אנו מתעצבנים וסובלים.

מה אסור לקחת לדרך?

עוברת שנה, והדבר הבלתי־קיים נושר כקליפה. הם מחמירים את תקנות המכס, ואנחנו צוחקים. חפצים? נו, איזו חשיבות יכולה להיות לחפצים? שרק ירשו להוציא דרך המכס את נשמותינו — איננו צריכים לדאוג למאומה. תנו לצאת בעירום ובחוסר כל. עם עלי תאנה בלבד. ואנו נרוץ בשמחת יחפים־שמחים לנמל האוויר. תנו לנו לצאת ערומים!

8

מרשים לצאת. לתחנות הרכבת ולנמלי האוויר ניגר קילוח דקיק. אלה חושבים על העתיד: ספינת טיולים, וילה, קאדילאק. לונדון, פאריס, ניו־יורק. אלה חוש־בים: מניות. חברות, חשבון שוטף. אחרים: עבודה במקצוע, התעניינות במולדת, עתיד הילדים. החלוקה היא גסה, האינטרסים מצטלבים, החלומות שונים.

הקבוצה הראשונה נעלמת בהדרגה. הקבוצה השניה חיה ותחיה לעולם. הקבוצה השלישית גדלה והולכת במרוצת השנים. נוסעים אנשים, היודעים מה הם יכולים, יודעים מה הם רוצים. דבר טוב מזה קשה לצפות.

נוסעים יהודים. נוסעים ונוסעים. ואנו נשארים. כלום איננו יהודים גם אנו? אנו מחכים ומקווים. מקווים ומחכים.

בבוקר אנו רצים אל תיבת הדואר, מציצים לפנים החשוך, בציפיה בלתי־אפשרית לתודעה המיוחלת. אבל אין בה דבר. ומתרגשה כמו אצל ריץ בסטארט. אתה מרוכז, השופט הרים את אקדוחו, אך משום מה אינו יורה. אולי הוא מחכה עד שתתעייף, כדי שיפתיע אותך ביריה בלתי צפויה. ואולי האקדח אצלו פגום? מי יודע?

על כל פנים, כשאקבל סוף סוף את הרשיון, אנפץ את תיבת הדואר הארורה הזאת.

בימי שבת אנו הולכים לבית הכנסת. בית הכנסת הוא מועדון. זה המקום היחיד שבו אפשר להשיג ידיעות, להאזין לשמועות שלא־ייאמנו, לשמוח, להת־מרמר, לקבל עידוד. ליד הבניין חולפות מכוניות, עוברים עוברי־אורח מקריים, לוטשים עיניים בהמון: מי הירשה דבר כזה? איפה השלטונות? אכן, איפה השלטונות?

עומדים אנו, ה"סירובניקים". אלה שמקרוב הגישו בקשות, המהססים, והאיתנים בדעתם, משוחחים על בעיותינו, מול מבטם העירני של הסוכנים. הטלפונים אצלנו מנותקים. התקוות לדואר קלושה. המרכוניות אינן מחברות אותנו עם חוץ־לארץ. השמועות הן הקשר היחידי בינינו לבין העולם. על הנשיא העושה־שלום, על הסינאטורים המיטיבים, על הסיכויים לשלום. על המסחר והיבול. ובאוויר נישאים שמות: קיסינג'ר, ג'קסון... ג'קסון וקיסינג'ר... צעירות יהודיות ומהודרות מבטאות בקושי בשפתיהן הנאות: ג'קסון וקיסינג'ר... קיסינג'ר, ג'קסון...

רבונו של עולם, כמה זה יכול להיות מרטיט, לולא היה זה כה משפיל!

בימים שלא צפינו להם מראש, אנו נוסעים לנמל התעופה שרמטבו. יוצאים חברים. נעלמים מכירים ותיקים ואנשים שהכרנום רק תמול־שלשום. חדשים מצטופפים בבית הכנסת. לא הספקנו לעשות הכרה — וכבר. צריך להיפרד. לא הספקנו להתיידד — וכבר אינם.

אנו כולנו נפרדים ונפרדים. הולכים ללוות ומרימים כוסית. ומקישים כוסיות. בשמחה אנו גוררים למכס מזוודות זרות. מנופפים בידינו. ומרימים ראשינו בעק־בות המטוסים הממריאים. וחוזרים בודדים משרמטובו, משרמטובו הארורה הבלתי־מושגת.

וכולנו נפרדים ונפרדים, נפרדים ונפרדים... מתי, סוף סוף, נלך שוב לשלום.

9

ברכוני! היום אצלי יובל, שנה של המתנה. שנתי הראשונה, שנה הנחשבת לשלוש.

מוסקווה, אוקטובר 1974

פליקס קאנדל־קאמוב

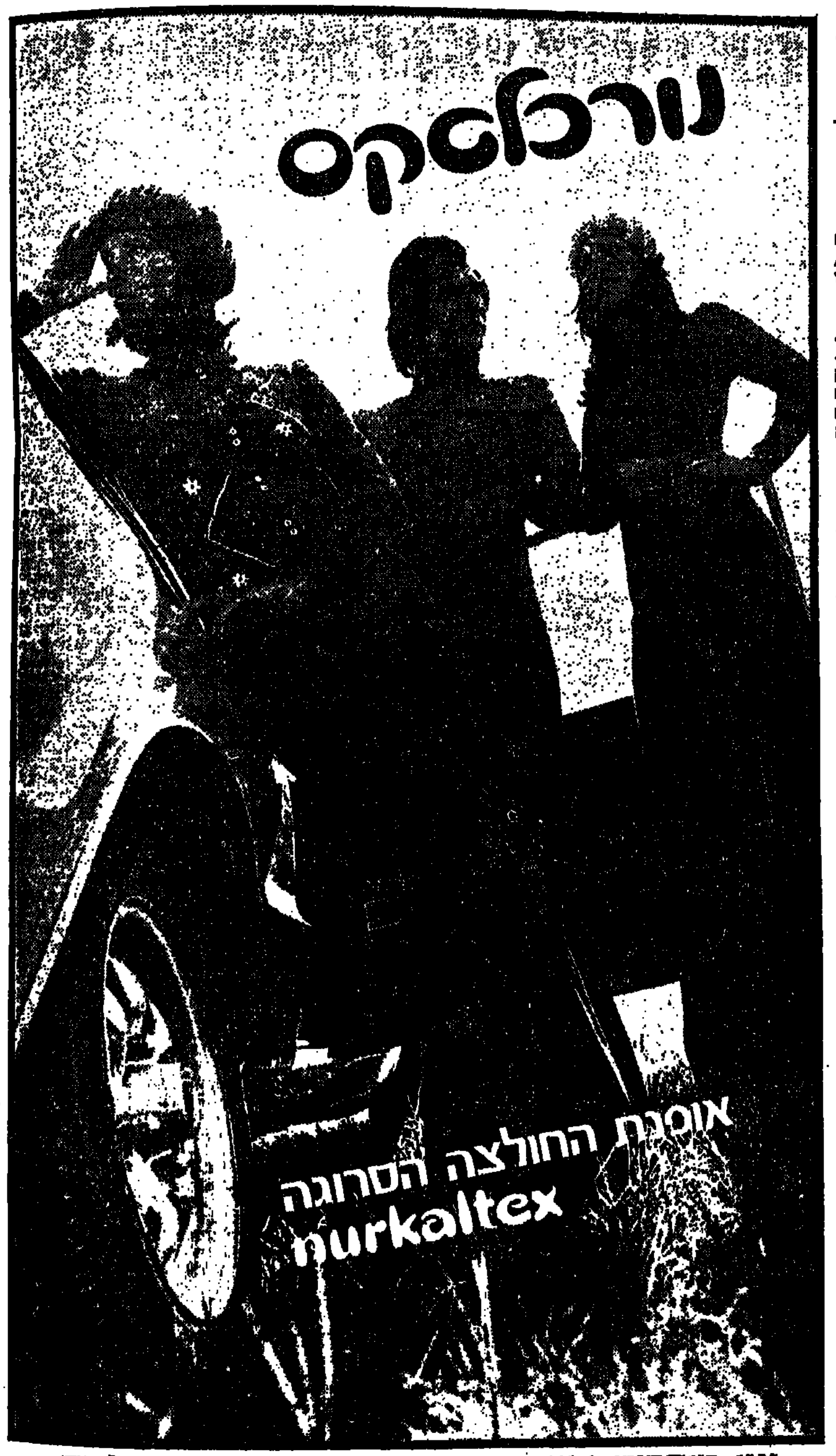

אנו מוכרים במחירים הישנים ללא כל העלאה!

ועדי בתים!!!
לרשותכם ספר העזר החיוני והמיוחד
פעולות ועד הבית המשותף
מאת: ישראל הר־זהב
שלח מודעת זו להוצאת "ורדי" ת.ד. 292 חולון ותקבל את הספר בדאר חוזר ובטבינא
המחיר: כולל משלוח 19.50 ל"י

מצלמות מסרטות
אצל מוטו סטריאו פספורט בן־יהודה 8 ת"א
יותר זול!

מבחר סרטי השבוע

ה. אהרון

כדאי לראותם

** "הולך רגל" ("גורדון", תל־אביב): מפסיליאון של כתב, הפיק, ביים ומשחק מכתב־אישום קולקטיבי על מצבה הנפשי ומצפונה הרעוע של אומה גרמנית;

אינגריד ברגמן
"קאזאבלאנקה"

שלושים שנה אחר חורבנה של אירופה. ונשי מחר ואשמת מדחקים וההתנערות צנית מצללי הפלצות, משמשים ב־ירבוביה בסיפורו של תעשיין עשיר ו־מכובד (גוסטב רודולף זלנר), ממחוללי "הנס הכלכלי" בגרמניה, הניצב מול אשמת עברו העקוב דמם של חפים מפשע. בסרטו המעניין, חושף של את חלקו בהשמדת כפר יווני — באמצעות "פלאש־בקים" מרתקים שצולמו בנופי ישראל — מעורר פולמוס ציבורי ושומר רב־משמעות, וכופה על הצופה התייחסות רגשית ואינטלקטואלית לנושא הנוקב. פיטר הול, אליזבט ברגנר, שי אשקרופט ופראנסואז רוזיי — בתפקידי־אורח אפיזודיים.

** "קזבלנקה" ("סינמה ז'", תל־אביב): פליטים ותככים בעיר מרוקנית הנתונה לשלטון ממשלת וישי בימי מלחמת העולם השניה. הקרנה חוזרת של קלסיקה הוליוודית טיפוסית. סרט־קופה מלפני שלושים שנה, המעורר זכרון נוסטאלגי וחיוך סלחני. אך נשתייר כ־מלודרמה רומאנטית, שעיקר קיסמה ב־התגלותם החוזרת של מיתוסים קולנועיים בשיא זוהרם: האמפרי בוגארט בדמות האמריקני הקשוח בעל־הלב ואינגריד ברגמן הצעירה, תקורנת ביופיה, בראש צוות שחקנים מעולה: קלוד ריינס, פיטר לורה, קונראד וייט, סידני גרינ־סטריט.

** הסינמטק הישראלי בתל־אביב, מציג (23 עד 28 בנובמבר): שבעה סרטים דוברי אידיש: "הדיבוק", עם אידה קאמינסקה, זיגמונד טורקוב, אברהם מורבסקי. "מירה'לה אפרת" — עם ברטה גרסטן, מיכאל רוזנברג. "טוביה החולב" — עם מוריס שוורץ. "מנחם מנדל השדכן" — עם שלמה מיכואלס. "חזון מווילנה", "אודל מיטן פידל" — עם מולי פיקון. כן ייערך ערב לזכרו של ויטוריו דה־סיקה, שהלך לעולמו בשבוע שעבר, ובו יוקרנו שלושת מסרטיו ה־נודעים: "גונבי האופניים", "נס ב־מילאנו", ו"הגן של פינצי־קונטיני".

** "משחקי בילוש" ("פאר", תל־אביב): מיפגן־עוצמה וירטואוזי של שחקן־ענק, לורנס אוליביה בסרט־מתח פסיכולוגי לשניים, בו מאציל אוליביה מגדולתו גם על בן־זוגו למשחק, מייקל קיין. אנתוני שיפר עיבד את מחזהו הבלשי (שהוצג גם בישראל) לתסריט, והבמאי ג'וזף מאנקייביץ יצר חווית תיאטרלית שנונה ומרתקת ב־אמצעים קולנועיים מסוגננים למופת.

** "אמריקן גראפיטי" ("גת", ת"א; "עדן" ירושלים): הבמאי אמריקני הצעיר ג'ורג' לוקאס, בן 28, מעלה זכרון אוטו־ביוגראפי רווי נוסטאלגיה: ליל סיום של בית־הספר התיכון בעיר שדה ב־קליפורניה, בראשית שנות ה־60.

** "קרני גאמה" ("פריז", תל־אביב): דראמה פסיכולוגית אמריקנית מאת פול זינדל (הוצגה ב"קאמרי"), הועברה למסך בידי פול ניומן (סרטו השלישי כ־במאי), ועברה שיפור מרשים, הודות לטיפול מסגים בדמויות ואיזון רגיש במערכת התיסכולים, שביחסי האם ה־זנוחה, קשת־היום. משחק רב־עוצמה של רעיית הבמאי, ג'ואן וודוורד, לבין בנותיה וסביבתה.

** "חמים ושעירים" ("אולימפיה", אשדוד): מרילין מונרו, פצצת־מין, בחברתם המטורפת של ג'ק למון ו־טוני קרטיס, הנמלטים מידי כנופיית מרצחים בתחפושות נשים. פארסה פי־קנטית ישנה של בילי ויילדר.

סרטים אחרים

* "פרשת נלסון" ("חן", תל־אביב): המחזאי הבריטי טרנס ראטיגן התקין גירסה "מעודכנת" של רומאנסה היסטורית מפורסמת, שסחטה את דמעותינו בראשית שנות ה־40: פרשת אהבתם האסורה של גיבור לאומי, אדמירל הצי הבריטי, לורד הוראשיו נלסון, ופילגשו אמה, ליידי המילטון. בתפקידיהם של וויויאן לי ו־לורנס אוליביה, גיבורי הסרט הישן של אלכסנדר קורדה. מופיעים גלנדה ג'קסון, כאמה, דוחה, שיכורה והמונית, ופיטר פינץ', בדמות נלסון, מתמודד בעידון אריסטוקראטי עם התפרצויותיה הוולגא־ריות. ג'יימס קלאן ג'ונס ביים בתיאטרליות יתירה סרט ראווה ותלבושות. משובץ ב־שחקנים טובים: מרגרט לייטון, אנטוני קוויל, מייקל ג'ייסטון, והנער דומיניק גארד ("המקשר").

* "ישנוני" ("מגדל", חולון): מה ש־קורה לוודי אלן, המקיץ בשנת 2173 מהקפאה־עמוקה, בת 200 שנה, במדינת־משטרה עתידנית. פארודיה אבסורדית על המדע הבדיוני, בדיחות חזותיות והומור "ניו־יורקי".

* "חוזה במארסיי" ("רמת־גן", רמת־גן): אנטוני קווין, ראש המשרד ה־אמריקני ללוחמת־סמים בצרפת, שוכר את מייקל קיין, רוצח־מקצוען, כדי לחסל את ג'יימס מייסון, שליט כל־יכול של רשת אלימה להברחות הרואין ממארסיי ל־ארה"ב. מתח, פעולה ושפיכות דמים.

* "תום סוייר" ("הרמון", קרית־שמו־נה): על פי סיפור ההרפתקאות מאת מארק טווין נוצרה גירסה מוסיקלית ה־מתבוננת בעולם הילדות מבעד לענן סנטימנטאלי סמיך, ונשארת זרה לרוח ספרו הקלאסי של טווין. מאכזב.

* "שלום לנצח" ("זוהר", קרית־טבעון): ריימונד צ'אנדלר, אחד ה"קלאסיקונים" בין מחברי הרומנים הבלשיים, זוכה לטיפול מעדכן מידי הבמאי רוברט אלטמן ("מ.א.ש."). אליוט גולד בדמות הבלש הפרטי פיליפ מארלו.

* "טחנת הרוח השחורה" ("רמה", רמת־גן): מתח, פעולה, אלימות וקצב קרחתני מידי דון סיגל ("צ'ארלי ואריק"). סוכן השרותים החשאיים הבריטיים מייקל קיין, יוצא לגלות את עקבות בנו החטוף, וחושף רשת ריגול בוגדנית.

* "שוגרלנד אכספרס" ("ארמון", חולון): גולדי הון, גנבת קטנה, מבריחה את בעלה מן הכלא, ויוצאת עמו במכונית־שיטור חטופה, להחזיר את ילדם הפעוט מידי משפחה מאמצת בטכסאס. ציד כבד של ניידות־משטרה מודרך אחריהם. סטיבן שפילברג ("דואל") שיחזר מעשה שהיה, בסגנון היתולי.

* "אוכפים לוהטים" ("סבורי", חולון): ראש השבט האינדיאני מדבר אידיש, השריף הכושי משליט חוק וסדר, וה־זמרת־יצאנית מחקה את מרלין דיטריך. קאריקטורה של עיירה מערבונית, שביים מל ברוקס ("המפיקים") בהומור מטורף, פרוע יותר מן המערב הפרוע.

* "ירח של נייר" ("אורלי", חיפה; "ארמון", רמת־גן): על רקע השפל ה־כלכלי של שנות ה־30 באמריקה, ביים פיטר בוגדנוביץ', בשחור־לבן ובסגנון קולנועי כאילו מיושן, את ראיין או'ניל ואת בתו־בחיים, טאטום, כצמד נוכלים נודדים.

* "כך היינו" ("גילת", באר־שבע): נוסטאלגיה אמריקנית, עם "צימוק" יהודי: "סאגה" רומאנטית קטנה, המתמשכת מ־שנות ה־30 עד שנות ה־50. ברברה סטרייסנד, ורוברט רדפורד, בסיפור אהבה־בלתי־אפשרית, על רקע התמורות הפוליטיות באמריקה המודרנית.

גוסטב רודולף זלנר
"הולך רגל"

שיא הטיול
שייט
על פני הכנרת

יעידו על כך אלפי הילדים הבאים אלינו בכל שנה.
בטיולי בתי הספר, תנועות הנוער או בטיול משפחתי.
אנו מפעילים שירות שייט קבוע בספינות מנוע מרווחות ונוחות.
ההפלגה כל יום בשעה 10.30 מהרציף בטבריה לעין גב
ובשעה 12.15 מעין גב חוזרת לטבריה.
בטיול הקרוב הן לילדיך חוויה - שלב בו שייט על פני הכנרת.
חברת שייט כנרת בע"מ
טבריה, רח' הירקון, מול תחנת הסירות טלפון 067-21831, 067-50007

היה מנוי חינם על "חדשות האריזה"

מלא ושלח את התלוש המצורף ותקבל חינם מדי חודש את "חדשות האריזה".
ב"חדשות האריזה" הרעיונות הטריים ביותר בעולם האריזה.
ב"חדשות האריזה" שפע הצעות ופתרונות לבעיות האריזה — במפעלך.
היה מנוי חינם על "חדשות האריזה".

לכבוד
ת.ד. 2148 רמת גן
נא לשלוח לכתובת הרשומה מטה את "חדשות האריזה"
שמי ______
כתובתי ______
שם המפעל ______
טלפון ______

★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו

יום ו'
22.11.1974

דניאל דאריה ★ שירו: „מרי אוקטובר" 9.10 (ט)

שבת
23.11.1974

שמעון פרס מספר על בן־גוריון ★ 1.05 (א)

יום א'
24.11.1974

בינג קרוסבי ★ עם זמר אחד 4.05 (ב)

יום ב'
25.11.1974

אריק לביא ★ „שרתי לך ארצי" 9.00 (ט)

יום ג'
26.11.1974

9.05 (ט)

יום ד'
27.11.1974

אינגריד ברגמן ★

יום ה'
28.11.1974

ערב שירי ברטולד ברכט ★ 9.05 (ב)

תכניות קבועות

הטלוויזיה הכללית

הטלוויזיה הלימודית